

Łukasiewicz
ORGMASZ

Centrum
Oceny
Technologii

Analiza *ex post* efektywności ulg B+R

**Dr Mariusz Strojny, Serhii Druchyn, Krzysztof
Sokołowski**

Warszawa, 12 sierpnia 2021 r.

WPROWADZENIE

Niniejszy raport został opracowany na zlecenie Centrum Łukasiewicz w 2021 roku i jest wynikiem prac badawczo-analitycznych wykonanych przez członków Łukasiewicz – Centrum Oceny Technologii. Celem badania było przeprowadzenie ewaluacji *ex post* efektywności ulg na działalność badawczo-rozwojową dla przedsiębiorców.

Raport podzielony jest na pięć części. Pierwsza jest analizą danych zastanych, w ramach której szczególnie akcent został położony na kwestie: innowacyjności polskiej gospodarki, innowacyjność polskich przedsiębiorstw oraz potrzebę zwiększania wydatków na badania i rozwój. W drugiej części zaprezentowane zostały wyniki badania ilościowego przeprowadzonego na próbie 500 przedsiębiorców. Rezultatem analizy danych zastanych oraz badania empirycznego były konkretne rekomendacje, których implementacja, w opinii zespołu projektowego powinna przyczynić się do wzrostu efektywności ulg podatkowych na działalność badawczo-rozwojową (B+R). Zalecenia te zostały przedyskutowane w ramach warsztatów z przedsiębiorcami oraz przedstawicielami Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii. Przebieg tych konsultacji znalazł odzwierciedlenie w części trzeciej raportu. Z kolei czwarta część zawiera finalną wersję rekomendacji. Z kolei w piątej części raportu, bazując na własnym badaniu empirycznym oraz na metaanalizie istniejących badań efektywności ulg B+R - zaproponowała została metodyka, która może stać się przydatna w przeprowadzaniu innych badań tego typu.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	1
Wstęp	4
Kluczowe wnioski	6
1. Stan obecny i legislacja	11
1.1. Uzasadnienie wprowadzenia ustaw o innowacyjności	11
1.2. Spadek udziału inwestycji w PKB.....	12
1.3. Zobowiązanie się Polski do zwiększenia nakładów B+R wg. strategii Europa 2020	13
1.4. Niski poziom innowacyjności w porównaniu do innych krajów	14
1.5. Niska pozycja w obszarze nauki w porównaniu do innych krajów	15
1.6. Brak bodźców podatkowych premiujących działalność innowacyjną	16
1.7. Strategia Europa 2020	17
1.8. Ustawy o innowacyjności – ogólna charakterystyka i najważniejsze założenia	19
Mała ustawa o innowacyjności	19
Duża ustawa o innowacyjności.....	21
1.9. Poziom innowacyjności Polski na tle innych krajów	22
Wydatki globalne na B+R (GERD)	22
Wydatki przedsiębiorstw na B+R (BERD)	25
Ulgi podatkowe na B+R	27
Personel B+R	30
Ochrona własności przemysłowej	32
Wynalazki	33
Wzory użytkowe	35
Podsumowanie	36
2. Analiza wyników badania ankietowego	38
2.1. Metodyka badania	38
2.2. Profil ankietowanych firm i główne informacje.....	38
2.3. Firmy nieprowadzące prac B+R.....	52
2.4. Firmy prowadzące prace B+R, ale niekorzystające z ulgi B+R	55
2.5. Firmy prowadzące prace B+R i korzystające z ulgi na B+R	70
3. Opis warsztatu biznesowego i ministerialnego	91

3.1. Warsztat biznesowy.....	91
3.2. Warsztat ministerialny	93
4. Rekomendacje	94
5. Metodyka oceny efektywności ulg B+R - schemat funkcjonalny	97
5.1. Porównanie z istniejącymi opracowaniami	97
5.2. Rekomendacje dotyczące przyszłych badań	100
Bibliografia	103
Załączniki	106
Załącznik 1. Spis Tabel i wykresów	106
Spis wykresów.....	106
Spis tabel	109
Załącznik 2. Wzór wykorzystanego kwestionariusza	111
Załącznik 3. Lista uczestników wywiadów indywidualnych, panelu ministerialnego oraz panelu biznesowego	124
Załącznik 4. Ocena działania ustaw o innowacyjności według wybranych kryteriów ewaluacyjnych	125
Trafność	125
Efektywność.....	126
Skuteczność.....	128
Użyteczność	129
Trwałość	130

WSTĘP

W 2021 roku upłynie 5 lat od momentu uchwalenia tzw. małej ustawy o innowacyjności oraz 4 lata funkcjonowania docelowej, tzw. dużej ustawy o innowacyjności. Założeniem ustaw, kompleksowo ujmujących obszar związany z innowacyjnością, było usunięcie barier w prowadzeniu działalności innowacyjnej przez polskie firmy, niezależnie od ich wielkości, a ich celem zwiększenie systemowego wsparcia dla prac badawczo-rozwojowych.

Pierwsza, tzw. mała ustawa o innowacyjności, uchwalona w listopadzie 2016 roku i obowiązująca od 1 stycznia 2017 roku, wprowadziła szereg zachęt mających na celu zwiększenie skali działań innowacyjnych w przedsiębiorstwach i wzmocnienie współpracy sektora biznesowego z naukowym. Ustawa m.in. zniósła podatek dochodowy od własności intelektualnej wnoszonej do firmy, umożliwiła odliczenie od podatku kosztów uzyskania patentu przez małe i średnie przedsiębiorstwa, a ponadto zwiększyła kwoty kosztów kwalifikowanych przeznaczonych na badania i rozwój, które można również odliczyć od podatku dochodowego (50% w przypadku MŚP oraz 50% wydatków osobowych i 30% pozostałych wydatków związanych z pracami badawczo-rozwojowymi w przypadku dużych firm). Druga, tzw. duża ustawa o innowacyjności została uchwalona rok później, 9 listopada 2017 roku i zaczęła obowiązywać od 1 stycznia 2018 roku. Ustawa doprecyzowała koncepcję pierwszej ustawy w zakresie przyznawanej ulgi podatkowej na badania i rozwój (nie zależy już ona od wielkości firmy), wprowadziła rozszerzenie katalogu kosztów kwalifikowanych uprawniających do odliczenia, a także zwiększyła wysokość ulgi do 100% kosztów kwalifikowanych (a w przypadku przedsiębiorstw ze statusem centrum badawczo-rozwojowego nawet do 150%). Druga ustawa wprowadziła również nowe obszary udogodnień, np. ułatwienie w finansowaniu start-upów i umożliwienie korzystania z ulgi B+R przedsiębiorstwom działającym poza Specjalnymi Strefami Ekonomicznymi.

Obie ustawy o innowacyjności wpisywały się również w założenia Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przygotowanego w 2016 roku, który przewidywał m.in. rozwój innowacyjnych firm oraz wzrost udziału wydatków na B+R w PKB do 2,0% i inwestycji w PKB do 25,0% do 2020 roku¹. Wyzwaniem przed jakim stoi Polska jest pobudzenie innowacyjności, a przez to wzrost inwestycji i oparcie polskiej gospodarki na wiedzy.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie wpływu wprowadzenia zmian legislacyjnych na poziom innowacyjności oraz działalność B+R przedsiębiorstw w Polsce. W pierwszej kolejności opisano powody wprowadzenia nowych ustaw oraz Strategię Europa 2020, która jasno określiła jaki poziom wydatków B+R powinien zostać osiągnięty do 2020 roku w krajach Unii Europejskiej.

---

¹ Ministerstwo Rozwoju, Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – prezentacja, Cele na rok 2020, str. 66.

W przypadku Polski założony poziom nakładów na B+R w 2020 roku miał wynieść 1,7% PKB, co prawdopodobnie nie zostało zrealizowane biorąc pod uwagę fakt, że w 2019 roku udział ten wyniósł 1,32%. Następnie nakreślono kształt ustanowionych ustaw o innowacyjności wraz z opisem głównych założeń. W ramach analizy statystycznej zostały następnie porównane kraje UE i OECD po względem takich wskaźników jak GERD (całkowite wydatki krajowe na B+R), BERD (wydatki sektora przedsiębiorstw na B+R), poziom utraconych dochodów podatkowych z tytułu wsparcia działalności B+R, liczba personelu zaangażowanego w prace B+R oraz poziomu ochrony własności przemysłowej. Ostatnia część niniejszego opracowania podsumowuje badanie ankietowe przeprowadzone w 2021 roku na próbie 500 przedsiębiorstw produkcyjnych weryfikujące podejście biznesu do prac badawczo-rozwojowych a także ich podejście do ulgi podatkowej. Sprawdzone, ile firm korzystało z ulgi B+R oraz jakie są główne powody, dlaczego pozostałe firmy (stanowiące większość badanych podmiotów) z ulgi nie korzystały. Na podstawie wszystkich przeprowadzonych analiz została przygotowana lista głównych wniosków oraz rekomendacji, które mogą posłużyć do zwiększenia skali działalności B+R w Polsce w kolejnych latach.

KLUCZOWE WNIOSKI

- Polska najprawdopodobniej nie zrealizowała celu założonego w strategii Europa 2020 o wzroście wydatków na prace B+R do poziomu 1,70% PKB w 2020 roku. Rok wcześniej (ostatni dostępny okres) nakłady na badania i rozwój wyniosły 1,32% PKB. Ze względu na wydarzenia związane z pandemią Covid-19 w roku 2020 prawdopodobieństwo, że wydatki na B+R w 2020 roku wzrosły w stosunku do 2019 jest niskie.
- Skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) wydatków na B+R w całej gospodarce (GERD) w latach 2017-19 był drugi najwyższy w Europie (20,7%). Ponadto, w stosunku do okresu 2010-16 wzrósł o 12,7 p.p. (czwarty najwyższy w Europie, za Estonią, Łotwą i Chorwacją). Pokazuje to, że od 2017 roku dynamika wzrostu całkowitych nakładów na B+R w Polsce się zwiększyła.
- CAGR wydatków przedsiębiorstw na B+R (BERD) w latach 2017-19 był czwarty najwyższy w Europie (19,2%) i spadł o 6,2 p.p. w porównaniu do okresu 2010-16, co nie zmienia jednak faktu, że taki poziom był bardzo wysoki. Zaobserwowane wyhamowanie dynamiki wzrostu nakładów przedsiębiorstw na B+R od 2017 roku można przypisać faktowi 'niskiej bazy' w 2010 roku. Obrazuje to zmiana w wartościach nominalnych. W okresie 2010-16 średnioroczny nominalny wzrost wynosił 334 mln EUR, z kolei w latach 2017-19 wzrósł on prawie dwukrotnie do 655 mln EUR. Zatem niewielki kwotowo wzrost w pierwszym okresie przekładał się na wysoką dynamikę, a znacznie większy kwotowo wzrost w kolejnym okresie niższą dynamikę.
- Wysokość utraconych dochodów podatkowych z tytułu prac B+R wzrosła z poziomu 0,002% PKB w 2016 roku do 0,015% w 2018 roku, co odpowiada wzrostowi z 39 mln PLN do 318 mln PLN w 2018 roku (ostatni dostępny okres). Polska w tym zakresie wyraźnie jednak odbiega od poziomów rejestrowanych w krajach Europy Zachodniej oraz wybranych krajów z regionu Europy Środkowo-Wschodniej.
- Nie istnieje silna zależność między wysokością wsparcia rządowego w postaci mechanizmów podatkowych i bezpośredniego finansowania budżetowego prac B+R, a poziomem wydatków na B+R pomiędzy krajami. Niektóre kraje w ogóle nie stosują żadnego rodzaju ulg podatkowych, a są w czołówce europejskiej pod względem wysokości wydatków na badania i rozwój (Szwecja).
- Udział personelu zaangażowanego w prace B+R był w 2019 roku w Polsce niższy niż w większości krajów europejskich (0,99% w relacji do wszystkich aktywnych zawodowo osób), jednak wzrost na przestrzeni lat

2016-19 był drugi najwyższy w Europie (zmiana powyższego wskaźnika o 0,33 p.p. z poziomu 0,66%) i znacznie bardziej dynamiczny niż w okresie 2010-16 (zmiana jedynie o 0,17 p.p.). Jest to również widoczne w wartościach bezwzględnych, ponieważ w 2010 roku Polska miała 81,8 tys. FTE (full-time equivalent) zaangażowanych w prace B+R, w 2016 roku 111,8 tys. FTE (wzrost o 29,9 tys.), a w 2019 aż 164,0 tys. FTE (wzrost o 52,2 tys. w ciągu 3 lat).

- Aż 94% firm produkcyjnych w Polsce, z którymi przeprowadzono badanie prowadziło jakiegoś rodzaju prace B+R w ostatnich trzech latach.
- Fakt prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej nie przekłada się na sposób postrzegania firmy jako 'innowacyjnej' przez jej pracowników. Prowadzenie prac z zakresu B+R zadeklarowało 94% badanych firm. Z kolei spośród wszystkich badanych, jedynie 77% respondentów odpowiedziało, że uważa swoją firmę za innowacyjną.
- Wszystkie ankietowane duże firmy oraz przedsiębiorstwa z większościowym kapitałem zagranicznym prowadziły jakąś formę działalności B+R w ostatnich 3 latach. Z kolei większość firm, które nie inwestowały w B+R to w zdecydowanej większości podmioty z wyłącznie kapitałem krajowym (78%).
- Dwie główne kategorie prac B+R, które firmy prowadziły w ostatnich 3 latach to: wprowadzanie na rynek nowych produktów lub usług (71% ankietowanych podmiotów) i testowanie nowych produktów lub usług (69%).
- Większość firm prowadziła prace B+R wewnątrz firmy (lub grupy) w Polsce. Tylko 16% respondentów wskazało, że współpracuje z zagraniczną jednostką badawczo-rozwojową należącą do grupy.
- Poziom współpracy biznesu z sektorem naukowym utrzymuje się na niskim poziomie – jedynie 20% ankietowanych firm stwierdziło, że zlecało prace B+R uczelniom wyższym lub instytucjom badawczym w trakcie ostatnich 3 lat.
- Firmy z większościowym i mniejszościowym kapitałem zagranicznym w porównaniu do firm krajowych w większym stopniu zwiększyły wydatki na B+R (41% i 42% wobec 11%) oraz znacznie mniejszy ich odsetek ograniczył nakłady na B+R w ostatnich 3 latach (20% i 16% wobec 40%).
- Istnienie ulgi B+R nie jest czynnikiem decydującym o zwiększeniu wydatków na badania i rozwój – jedynie 28% ankietowanych podmiotów wskazało ulgę jako powód zwiększenia nakładów na B+R w ostatnich 3 latach. Częściej wskazywane przez respondentów było: 'element

długoterminowej strategii firmy/ decyzja kierownictwa' (39%), 'opracowanie nowego produktu, usługi lub technologii' (39%) oraz 'rozwijanie nowych umiejętności wśród pracowników' (38%).

- Decyzja o zmniejszeniu wydatków na B+R w trakcie ostatnich 3 lat była w istotnej większości podyktowana pandemią Covid-19 (wśród firm, które zmniejszyły nakłady na B+R aż w 78% przypadków było to podyktowane pandemią Covid-19, czyli w zasadzie tylko co piąta firma nie wskazała pandemii jako powodu decydującego o zmniejszeniu nakładów).
- Wśród wszystkich ankietowanych firm, które prowadziły jakąś formę działalności badawczo-rozwojowej, jedynie 11% skorzystało z ulgi B+R, a 22% planuje z niej skorzystać w trakcie kolejnych 3 lat. Odsetek przedsiębiorstw, które korzystały z ulgi B+R był najwyższy wśród podmiotów posiadających status centrum badawczo-rozwojowego (46%), zatem można domniemywać, że fakt możliwości odliczenia wyższej kwoty (150% kosztów) silnie wpłynął na wykorzystanie ulgi.
- Poziom korzystania z ulgi B+R był najwyższy wśród firm posiadających większościowy kapitał zagraniczny (18%), następnie wśród podmiotów z mniejszościowym kapitałem zagranicznym (12%), a najmniejszy wśród spółek tylko z kapitałem krajowym (8%). Podobnie odpowiadali respondenci, jeśli chodzi o plany skorzystania z ulgi w kolejnych 3 latach (36% firmy z większościowym kapitałem zagranicznym, 27% z mniejszościowym oraz 16% krajowe).
- Odsetek przedsiębiorstw, które korzystały z ulgi B+R był najwyższy wśród dużych firm (31%), następnie wśród średnich podmiotów (21%), a najmniejszy wśród małych przedsiębiorstw (5%). Podobnie odpowiadali respondenci, jeśli chodzi o plany skorzystania z ulgi w kolejnych 3 latach (50% duże, 30% średnie i 15% małe).
- Wśród spółek, które nie inwestowały w badania i rozwój brak środków finansowych był najważniejszym powodem nieprzewodzenia prac B+R (został wybrany aż przez 71% firm). Jednocześnie głównym czynnikiem, który mógłby wpłynąć na podjęcie prac B+R w przyszłości było polepszenie się sytuacji finansowej firmy (54% badanych). W odniesieniu do takich przedsiębiorstw ulga podatkowa nie będzie miała wpływu na inwestycje w B+R, przynajmniej, dopóki dana firma nie ustabilizuje swojej sytuacji finansowej.
- Firmy, które nie podejmowały działalności B+R w ostatnich latach, w zdecydowanej większości (79%) słyszały o uldze podatkowej B+R, a sama obecność ulgi według 43% respondentów może wpłynąć na decyzje firmy odnośnie przeznaczenia środków na B+R w przyszłości.

- Według ankietowanych firm, które prowadziły prace B+R i nie korzystały dotychczas z ulgi B+R, trzy najważniejsze powody niekorzystania z ulgi B+R to: korzystanie z innych mechanizmów wsparcia (39%), niska skala działalności B+R (29%), obawa przed błędnym zakwalifikowaniem kosztów i kontrolą organów podatkowych (25%).
- Mechanizmy wsparcia działalności badawczo-rozwojowej inne niż ulga B+R (np. IP Box) mogą potencjalnie tworzyć efekt wypierania ulgi podatkowej, ponieważ co trzecia firma, która prowadziła prace B+R korzystała z innych mechanizmów wsparcia zamiast z ulgi.
- Prawie co czwarta firma prowadząca prace B+R nie zdecydowała się na korzystanie z ulgi podatkowej B+R z powodu obawy przed kontrolą organów podatkowych (jednocześnie więcej niż co trzecia twierdzi, że zapewnienie większej ochrony przed organami podatkowymi wpłynie na decyzję o skorzystaniu z ulgi w przyszłości).
- Jedynie 13% respondentów, których firmy inwestowały w B+R, nie posiadało wiedzy na temat istniejącej ulgi B+R, co ponownie świadczy o wysokim poziomie świadomości wśród przedsiębiorców na temat dostępnego mechanizmu wsparcia. Pomimo szerokiego rozpowszechnienia informacji na temat ulgi B+R, korzysta z niej zaledwie średnio co 9 firma działająca w obszarze B+R, zatem jej skuteczność jako mechanizmu wsparcia pozostaje niska.
- Najczęściej wskazywaną przez ankietowane firmy zmianą w konstrukcji ulgi B+R, która wpłynęłaby na decyzję odnośnie skorzystania z ulgi w przyszłości było uproszczenie zasad przyznawania ulgi (52% firm). Respondenci podkreślali szczególnie: przejrzystość ulgi (np. stosowane definicje kosztów), biurokrację (procedury, *papierologię*), ogólne zasady przyznawania ulgi i zasady zaufania.
- Według i respondentów, którzy nie korzystali jeszcze z ulgi B+R, istnieje wyraźna zależność między angażowaniem większych środków na badania i rozwój oraz wysokością ulgi podatkowej na B+R, ponieważ 49% z nich stwierdziło, że to właśnie podniesienie wysokości ulgi podatkowej determinowałoby zwiększenie wydatków na B+R. Należy to rozumieć w ten sposób, że podniesienie wysokości ulgi będzie miało dwojaki efekt: zwiększenie skali inwestycji w B+R oraz rozpoczęcie korzystania z ulgi podatkowej.
- Podmioty niekorzystające z ulgi B+R oceniają wpływ prac B+R na ich wyniki finansowe, na wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych i wartości niematerialnych i prawnych (WNIPI) umiarkowanie. Odpowiedzi o dużym stopniu przełożenia (pozytywne) są w zdecydowanej mniejszości (od 3% do 13%). Szczególnie dotyczy to

wzrostu przychodów ze sprzedaży WNIIP gdzie aż 55% respondentów stwierdziło, że prace B+R w ogóle się nie przekładają na tego typu przychody.

- Według ankietowanych przedsiębiorstw korzystających z ulgi B+R, przy podejmowaniu decyzji odnośnie prowadzenia inwestycji B+R, ulga podatkowa była istotnym czynnikiem, lecz nie najważniejszym. Jako główny powód determinujący prowadzenie działalności B+R – ulga została wskazana przez zaledwie 19% wszystkich respondentów. Warto podkreślić, że najwięcej odpowiedzi stwierdzających, że ulga była głównym powodem inwestycji w B+R udzieliły firmy krajowe (29%) oraz duże firmy (25%). Z kolei przedsiębiorstwa z większościowym kapitałem zagranicznym najczęściej twierdziły, że ulga podatkowa nie miała wpływu na ich aktywność B+R (57%).
- Większość respondentów stwierdziła, że ich firmy korzystają z dostępnych ulg podatkowych na B+R dłużej niż od 2017 roku (37%). Dalsze 17% firm dołączyło w 2017 roku, 22% w 2018 roku, a 13% po 2019 roku. Duże przedsiębiorstwa w większości (63%) korzystają z dostępnych mechanizmów wsparcia działalności B+R dłużej niż od 2017 roku, co oznacza, że w ich przypadku działalność B+R raczej nie jest powiązana z wysokością ulg.
- Firmy duże i zagraniczne ewidencjonowały więcej kategorii kosztów kwalifikowanych niż pozostałe grupy przedsiębiorstw. Podmioty duże wybierały średnio 3,3 kategorii kosztów (najczęściej nabycie sprzętu specjalistycznego i odpisy amortyzacyjne od środków trwałych), średnie – 2,4 kategorii kosztów (najczęściej wynagrodzenia pracowników), a małe – 1,9 kategorii kosztów (najczęściej ekspertyzy, opinie, usługi doradcze, nabycie sprzętu specjalistycznego i wynagrodzenia z tytułu umów zlecenia lub o dzieło).
- Biorąc pod uwagę fakt, że większość ankietowanych firm korzystających z ulgi B+R w momencie przeprowadzania badania były jej odbiorcami dłużej niż jeden rok, a także pozytywną ogólną ocenę konstrukcji ulgi, należy przyjąć, że te firmy, które zdecydowały się z ulgi skorzystać, będą ją ostatecznie oceniać dobrze oraz w kolejnych latach nadal będą ją wykorzystywać. Zatem kluczową kwestią w rozpowszechnieniu tego mechanizmu pozostaje przekonanie firm, które jeszcze z niego nie korzystały. Wyniki ankiety mogą sugerować, że jak firma zdecyduje się z ulgi skorzystać to zostanie przy tym mechanizmie również w kolejnych latach.
- Najważniejszą zmianą, która według ankietowanych firm ułatwiłaby korzystanie z ulgi B+R byłoby większe wsparcie ze strony administracji

publicznej w celu np. wsparcia przy klasyfikowaniu kosztów kwalifikowanych.

- W przeciwieństwie do firm, które nie korzystały z ulgi, według firm z niej korzystających, najważniejszym czynnikiem, wybranym przez 44% podmiotów, który wpłynąłby na zwiększenie wydatków na B+R okazało się uproszczenie zasad przyznawania ulgi podatkowej na B+R. Na drugim miejscu znalazła się odpowiedź najczęściej wybierana przez firmy niekorzystające z ulgi o zwiększeniu wysokości ulgi podatkowej na B+R (30%). Wynika z tego, że w pierwszej kolejności czynnikiem w jakimś stopniu przekonującym firmy zarówno do zwiększenia wydatków na prace B+R jak i skorzystania z samej ulgi podatkowej jest wysokość ulgi. Jednak później, kiedy firma doświadczyła już pozytywnego efektu finansowego, ważniejsze jest dla niej uproszczenie zasad przyznawania ulgi.
- Przedsiębiorstwa korzystające z ulgi B+R zdecydowanie pozytywniej niż było to w przypadku firm niekorzystających z ulgi oceniły przełożenie prac badawczo-rozwojowych na wyniki finansowe, na wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych i wartości niematerialnych i prawnych (WNiP). Wśród tych spółek nie znalazła się ani jedna, która stwierdziła, że prace B+R w ogóle się nie przekładają na wyniki finansowe (w grupie niekorzystających z ulgi było to 10%), ponadto aż 28% podmiotów oceniło, że prace B+R w dużym stopniu przekładają się na wyniki finansowe oraz na wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych (w grupie niekorzystających z ulgi było to odpowiednio 13% i 7%).
- Zauważalnie lepiej wpływ działalności B+R na wyniki finansowe i na wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych został oceniony przez firmy zagraniczne oraz duże, co ponownie potwierdza, że z reguły te przedsiębiorstwa podchodzą do prac B+R pozytywniej niż pozostałe.
- Subiektywna ocena ankietowanych firm na temat przełożenia ulgi B+R na decyzje odnośnie zwiększania inwestycji w B+R – wskazuje, że ulga jest istotnym, jednak nie jest najważniejszym czynnikiem. Może pomóc w podjęciu decyzji czy inwestować w B+R, jednak bez wolnych środków finansowych, firma i tak nie przeznaczy pieniędzy na B+R.

1. STAN OBECNY I LEGISLACJA

1.1. UZASADNIENIE WPROWADZENIA USTAW O INNOWACYJNOŚCI

Za uchwaleniem ustaw o innowacyjności następujące obiektywne czynniki, które zostały zidentyfikowane podczas prac nad raportem. Możemy do nich zaliczyć:

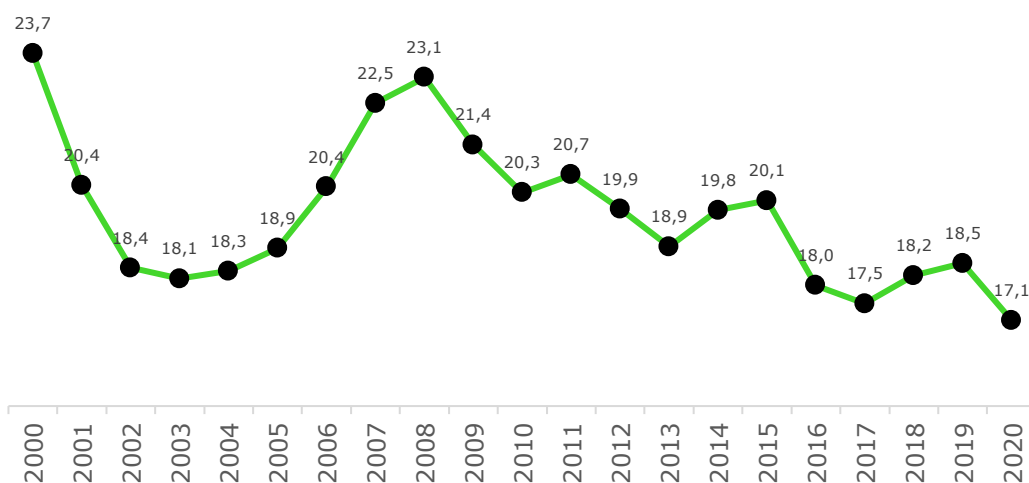
- 1) Spadek udziału inwestycji w PKB,
- 2) Zobowiązanie się Polski do zwiększenia nakładów B+R według strategii unijnej Europa 2020,
- 3) Niski poziom innowacyjności w porównaniu do innych krajów,
- 4) Niska pozycja w obszarze nauki w porównaniu do innych krajów,
- 5) Brak bodźców podatkowych premiujących działalność innowacyjną.

Powyższe czynniki zostały opisane w kolejnych podrozdziałach.

1.2. SPADEK UDZIAŁU INWESTYCJI W PKB

Udział inwestycji w PKB spadał systematycznie od 2008 roku z poziomu 23,1% do zaledwie 18,0% w 2016 roku, kiedy została uchwalona pierwsza, tzw. mała ustawa o innowacyjności. Pierwszy rok obowiązywania ustawy (2017) nie spowodował jeszcze wzrostu tego wskaźnika, który spadł do najniższego poziomu zanotowanego w XXI wieku – 17,5%. Kolejne lata przyniosły jednak odbicie aż do poziomu 18,5% w 2019 roku, do czego mogły się przyczynić ustawy. Wzrost został zahamowany w 2020 roku, na co wpływ miała najprawdopodobniej pandemia Covid-19. W kolejnym okresie okaże się czy było to tylko chwilowe załamanie trendu wzrostowego, czy ponowne przejście w trend spadkowy.

Wykres 1. Udział inwestycji w PKB Polski w latach 2000-2020 (%).

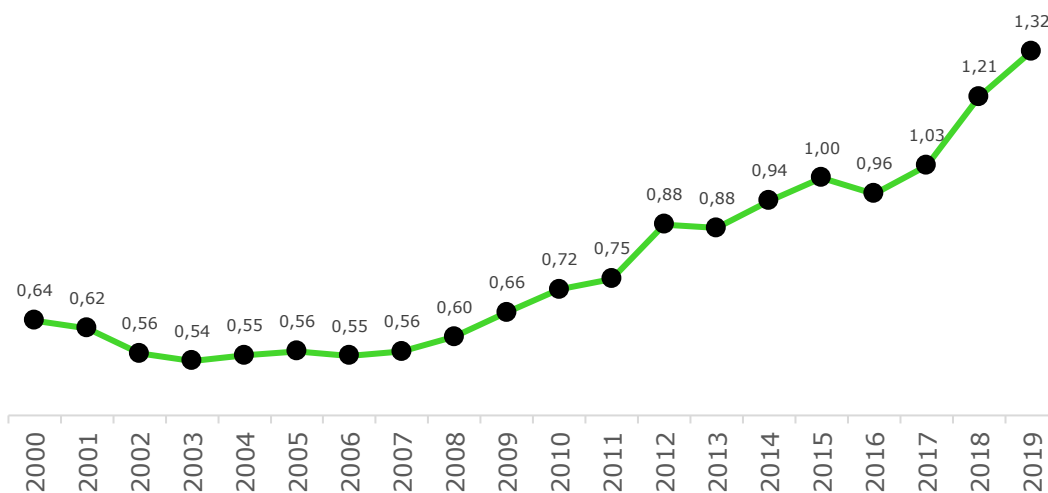
Źródło: Główny Urząd Statystyczny (dostęp: 3.08.2021)

1.3. ZOBOWIĄZANIE SIĘ POLSKI DO ZWIĘKSZENIA NAKŁADÓW B+R WG. STRATEGII EUROPA 2020

Jednym z celów strategii wzrostu społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej Europa 2020 zatwierdzonej przez Radę Europejską w 2010 roku było osiągnięcie poziomu nakładów na działalność B+R równego 3,0% PKB UE. Polska zobowiązała się do zwiększenia nakładów na B+R do poziomu 1,7% PKB w 2020 roku². W momencie zatwierdzenia strategii (rok 2010) udział wydatków na B+R w Polsce wynosił 0,72%, co oznaczało konieczność zwiększania nakładów o 0,1 p.p. rocznie. Od tego czasu nakłady na działalność B+R systematycznie rosły, jednak poniżej założonej liniowej stopy wzrostu 0,1 p.p. rocznie. W 2016 roku, kiedy uchwalono małą ustawę o innowacyjności, wydatki na B+R wciąż wynosiły mniej niż 1,0% PKB. Osiągnięcie celu 1,7% PKB do 2020 roku w tamtym okresie wyglądało na trudne do zrealizowania, jednak to właśnie ustawy o innowacyjności miały pomóc zbliżyć się do tego poziomu. Dynamiczne odbicie można było już zaobserwować w 2018 roku, a cały okres, czyli lata obowiązywania ulg podatkowych 2017-19, przyniósł łączny wzrost udziału wydatków na B+R w PKB w wysokości 0,36 p.p. aż do 1,32% w 2019 roku. Gdyby tempo wzrostu wydatków na B+R z lat 2016-2019 udało się utrzymać, to Polska osiągnęłaby poziom 1,7% PKB już w 2022-23 roku. Jednak ze względu na Covid-19 taki scenariusz wydaje się być obecnie mało prawdopodobny.

Wykres 2. Udział wydatków na B+R w PKB w Polsce w latach 2000-2019 (%)

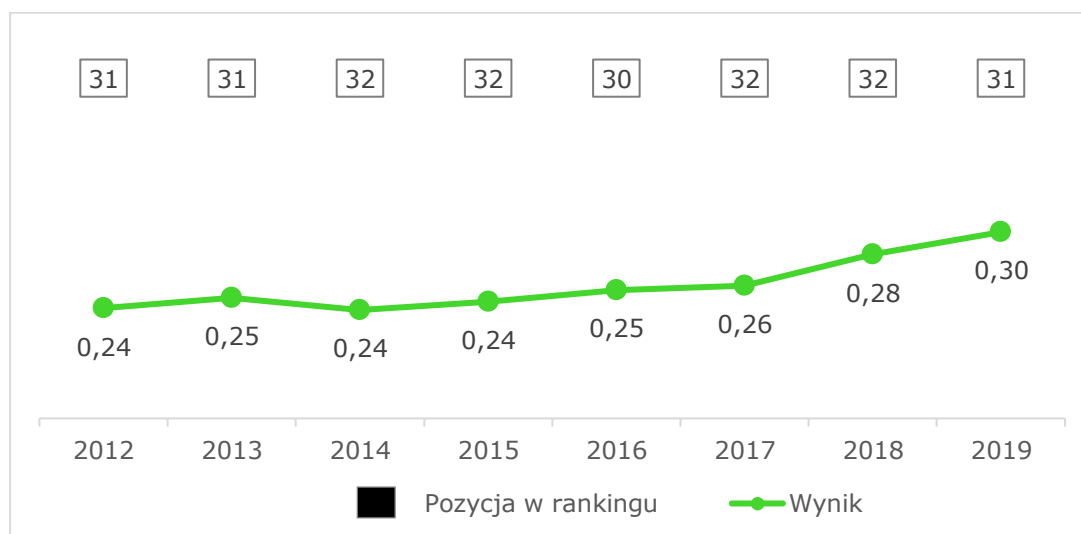
Źródło: Główny Urząd Statystyczny (dostęp: 3.08.2021)

² GUS, Wskaźniki Strategii Europa 2020: https://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Wskazniki_Europa2020.pdf
<https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/strategia-europa-2020>

1.4. NISKI POZIOM INNOWACYJNOŚCI W PORÓWNANIU DO INNYCH KRAJÓW

W 2014 roku Polska zajęła odległe 32. miejsce (na 37 państw) w europejskim rankingu *European Innovation Scoreboard*, bezpośrednio za takimi krajami jak Chorwacja, Turcja, Łotwa i Serbia. Ranking umożliwia relatywną ocenę mocnych i słabych stron danego kraju pod względem takich parametrów jak: zasoby ludzkie zaangażowane w B+R, finansowanie badań, skalę innowacyjności przedsiębiorstw, aktywa intelektualne. Od 2012 roku ranking niezmiennie wygrywa Szwajcaria, a Polska po poprawie w 2016 roku i zajęciu 30. miejsca, ponownie spadła na miejsca 32. i 31. w następnych latach. W 2019 roku Polska wyprzedziła jedynie Chorwację, Bułgarię, Macedonię, Czarnogórę, Ukrainę i Rumunię wciąż pozostając daleko w tyle za krajami z Europy Zachodniej oraz wybranymi krajami z Europy Środkowo-Wschodniej, np. Estonii (16. miejsce) lub Czechami (21. miejsce).

Wykres 3. Pozycja Polski w rankingu European Innovation Scoreboard oraz rezultat (punktacja w rankingu od 0 – najgorszy wynik do 1 – najlepszy wynik), 2012-2019.

Źródło: European Commission, European innovation scoreboard (dostęp: 3.08.2021)

Podobnie niezadowolający rezultat Polska osiągnęła w innym zestawieniu – Globalnym Rankingu Konkurencyjności na lata 2014-2015 przygotowywanym przez Światowe Forum Ekonomiczne (WEF), zajmując 72. miejsce (na 144 państwa) pod względem innowacyjności za m.in. Kamerunem, Ghaną, Zambią i Kenią. Jak wskazano w raporcie, reformy powinny skupić się na wzmocnieniu udziału sektora prywatnego w rozwoju innowacyjności³. W porównaniu do innych

³ World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2014-2015, str. 25.

głównych grup wskaźników analizowanych w raporcie WEF innowacyjność wypadła prawie najgorzej (niższe miejsce Polska zajęła tylko w zakresie efektywności rynku pracy – 79.) oraz znacznie poniżej miejsca w ogólnym rankingu – 43. Główne problemy związane z innowacyjnością zostały zidentyfikowane w następujących obszarach: wydatki firm na B+R, rządowe zakupy produktów zaawansowanych technologicznie oraz współpraca na linii sektor przedsiębiorstw–szkolnictwo wyższe. Jedyny relatywnie pozytywny wynik Polska osiągnęła w kategorii liczba zgłoszeń patentowych na milion mieszkańców zajmując w tym obszarze 40. miejsce w rankingu.

1.5. NISKA POZYCJA W OBSZARZE NAUKI W PORÓWNANIU DO INNYCH KRAJÓW

Według rankingu Universitas 21⁴, porównującego poziom zaawansowania szkolnictwa wyższego, Polska w 2015 roku zajęła 32. miejsce (na 50 krajów). Ranking uwzględnia jak nauka może wspierać rozwój gospodarczy kraju oraz zapewniać wykwalifikowaną siłę roboczą. Ocena jest dokonywana w czterech głównych kategoriach: zasoby (*resources*), środowisko edukacyjne (*environment*), umiędzynarodowienie (*connectivity*) i rezultaty (*output*). Nawet jeśli polskie szkolnictwo wyższe kształci wykwalifikowane kadry, brak jest przełożenia ich umiejętności i wiedzy na gospodarkę, i jej rozwój. Przyczyną tego może być fakt, że firmy nie inwestują dużych środków w prace B+R, które wymagałyby większego zaangażowania wykwalifikowanych pracowników. Edycja za rok 2020 nie przyniosła zmiany miejsca Polski w rankingu, która pozostała 32. Węgry są jedynym krajem, który w najnowszej edycji spadł poniżej Polski (na 33. miejsce z 30.), z kolei Polska została wyprzedzona przez Chiny (z 34. miejsca na 26.)⁵. Można założyć, że dodatkowe bodźce wpływające na wzrost wydatków na B+R powinny w następstwie zwiększyć popyt na wykwalifikowaną kadrę, co również wzmocniłoby pozycję polskiej nauki.

W 2018 roku została wprowadzona tzw. Konstytucja dla Nauki, czyli ustawa nowelizująca obowiązujące „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”, Ustawę o zasadach finansowania nauki oraz ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W założeniach miała ona na celu lepszą organizację systemu szkolnictwa wyższego w Polsce oraz przyjęcie nowych, uproszczonych i spójnych regulacji w tym zakresie, a w efekcie wzmocnienie całego obszaru nauki. Ponadto, wpisywała się również w rozwój

---

⁴ University of Melbourne. 2015. *U21 Ranking of National Higher Education Systems 2015*, dostęp: <https://universitas21.com/sites/default/files/2018-03/2015%20full%20report.pdf>, s.9.

⁵ University of Melbourne. 2020. *Ranking of National Higher Education Systems 2020*, dostęp: https://universitas21.com/sites/default/files/2020-04/U21_Rankings%20Report_0320_Final_LR%20Single.pdf, s.2.

innowacyjności podkreślając badania naukowe jako jej nieodłączny element. Punktem centralnym reformy było poszerzenie autonomii uczelni, a także zwiększenie autonomii rektorów kładąc nacisk na m.in. efektywność podejmowania decyzji i zarządzania strumieniami finansowania⁶. Konstytucja dla Nauki reguluje również kwestie związane z szeroko pojętą współpracą biznesu i nauki. Podkreśla przykładowo istotność tej współpracy poprzez definiowanie jako jednego z podstawowych zadań uczelni „prowadzenie działalności naukowej, świadczenie usług badawczych oraz transfer wiedzy i technologii do gospodarki” (Art. 11 ust. 1 pkt 3)⁷. Z ważnych zmian warto podkreślić ustanowienie instytucji rady uczelni, do których wybierane są osoby z sektora biznesowego.

1.6. BRAK BODŹCÓW PODATKOWYCH PREMIUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ

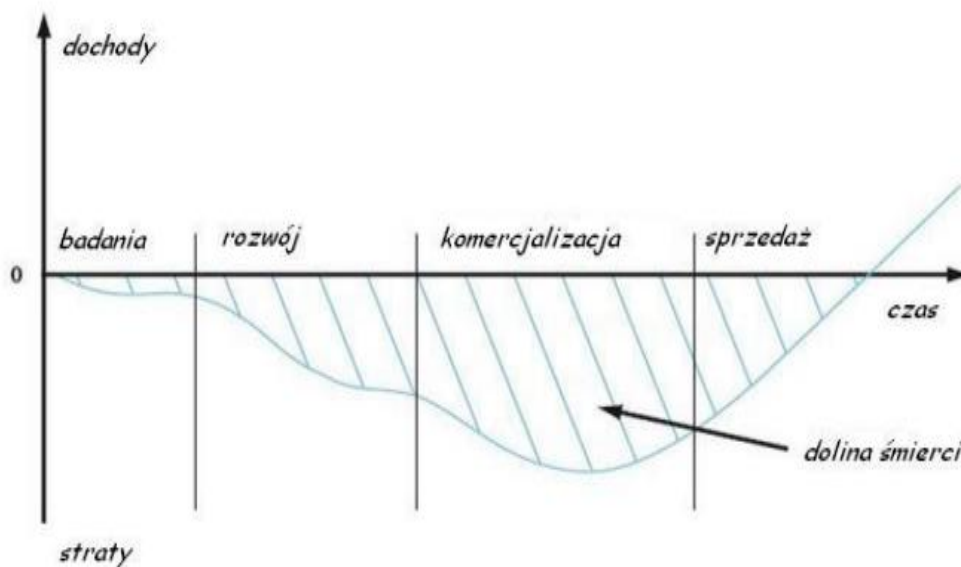
Do momentu wprowadzenia małej ustawy o innowacyjności kwoty kosztów kwalifikowanych wydatków na B+R, które można było odliczyć od podstawy opodatkowania wynosiły 30% kosztów osobowych, 20% pozostałych kosztów dla MŚP i 10% pozostałych kosztów dla innych przedsiębiorstw. Wielokrotnie podkreślano, że takie wysokości możliwych odliczeń były zbyt niskie, aby zrównoważyć ryzyko finansowe wynikające z przedsięwzięć i inwestycji w działalność badawczo-rozwojową. Sektor prywatny, który gotowy jest zaangażować swoje środki przy każdej działalności inwestycyjnej ponosił ryzyko nietrafionego rezultatu, przez co, de facto, straty środków. Jest to związane z tzw. 'Doliną śmierci innowacji', czyli momentem kiedy zaangażowane środki w badania nie przynoszą jeszcze przychodu z tytułu nowego produktu lub usługi. Nawet jeśli na początku firma zdobyła finansowanie publiczne, nie zawsze starcza ono na pokrycie wszystkich wydatków do momentu komercjalizacji i sprzedaży produktu. A inwestorzy prywatni w takim momencie często nie są gotowi do kontynuowania finansowania prac B+R. Dlatego tak ważne jest, żeby system podatkowy umożliwiał równoważenie ryzyka utraty nawet 100% zaangażowanego kapitału w badania od samego początku aż do zakończenia prac i komercjalizacji rozwiązania.

---

⁶ Patrz: <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/podsumowanie-zmian>

⁷ Dokładny opis transferu technologii do gospodarki został wyodrębniony jako oddzielny rozdział w ustawie (6) pt. „Komercjalizacja wyników działalności naukowej oraz know-how”.

Wykres 4. Dolina śmierci innowacji.

Źródło: Zeszyty naukowe nr 848, *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw*, Mikrofirma 2015, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2015, str. 346 (dostęp: 05.2021)

1.7. STRATEGIA EUROPA 2020

Wspomniana wcześniej Strategia 'Europa 2020', jako jeden z czynników uzasadniających wprowadzenie ustaw o innowacyjności w Polsce, zatwierdzona przez Radę Europejską 17.10 2010, była głównym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej na lata 2010-2020. Moment jej wprowadzenia przypadł bezpośrednio na okres wychodzenia z kryzysu gospodarczego 2008-2009. Miała ona stanowić fundament działań w celu ponownego wejścia Europy na ścieżkę wzrostu. Strategia Europa 2020 zastąpiła wcześniej obowiązującą Strategię Lizbońską (2000-2010).

Jako główne priorytety nowej strategii wymieniono:

- 1) Wzrost inteligentny (*smart growth*) – rozwijający gospodarkę w oparciu o wiedzę i innowacje,
- 2) Wzrost zrównoważony (*sustainable growth*) – promujący rozwój niskoemisyjny, ekologiczny i konkurencyjny,
- 3) Wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (*inclusive growth*) – wspierający wysokie zatrudnienie przy zachowaniu spójności społecznej i terytorialnej.

Cele strategii na 2020 rok w całej Unii Europejskiej wyglądały następująco:

- 1) Zatrudnienie na poziomie 75% wśród grupy wiekowej 20-64,
- 2) Wydatki na prace B+R na poziomie 3,0% PKB,
- 3) Cel klimatyczny 20/20/20, czyli:
  - a. Spadek emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu do poziomu z roku 1990,
  - b. Udział energii ze źródeł odnawialnych na poziomie 20%,
  - c. Wzrost efektywności energetycznej o 20%,
- 4) Udział osób, które kończą przedwcześnie edukację na poziomie 10% oraz minimum 40% w wieku 30-34 posiadających wyższe wykształcenie,
- 5) Spadek liczby osób zagrożonych ubóstwem o 20 milionów.

Polska, w celu realizacji europejskiej strategii przyjęła Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020⁸ koordynowany przez ówczesne Ministerstwo Gospodarki. Następujące krajowe cele zostały przyjęte na bazie unijnej strategii:

- 1) Zatrudnienie na poziomie 71% wśród grupy wiekowej 20-64,
- 2) Wydatki na prace B+R na poziomie 1,7% PKB,
- 3) Zużycie energii pierwotnej do poziomu 96 Mtoe, wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, spadek emisji dwutlenku węgla,
- 4) Udział osób, które kończą przedwcześnie edukację na poziomie 4,5% oraz minimum 45% w wieku 30-34 posiadających wyższe wykształcenie,
- 5) Spadek liczby osób zagrożonych ubóstwem o 1,5 miliona.

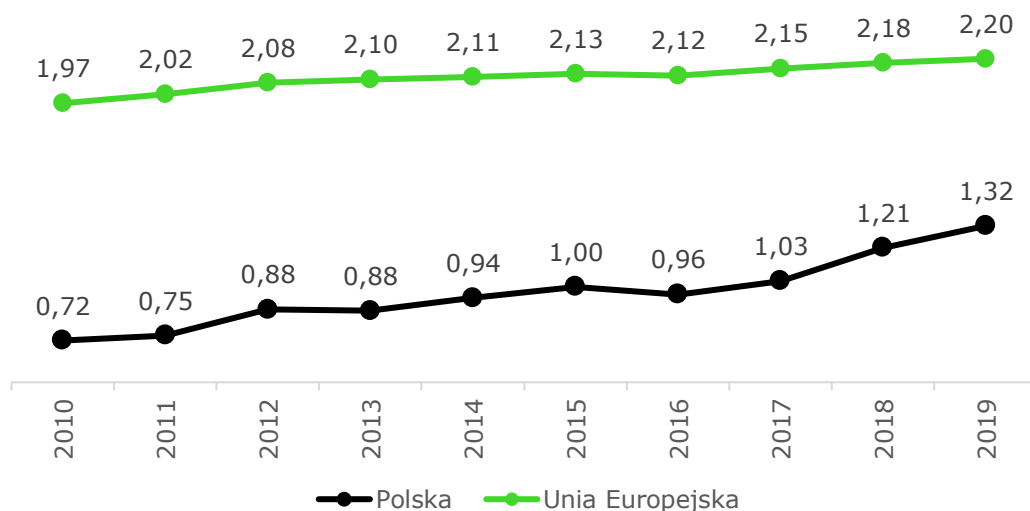
Warto zweryfikować osiągnięcia Polski w kwestii prac badawczo-rozwojowych. Dane podsumowujące rok 2020 w momencie pisania raportu nie są jeszcze dostępne. Z tej przyczyny porównane zostały poziomy wydatków na prace B+R z roku poprzedniego – 2019. Ponadto, rok 2020, ze względu na kryzys Covid-19, był wyjątkowy i raczej należy spodziewać się spadków wydatków na prace badawczo-rozwojowe zarówno na poziomie sektora biznesowego, jak i wydatków globalnych w gospodarce.

---

⁸ Patrz: https://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Wskazniki_Europa2020.pdf

Wykres 5. Udział wydatków na B+R w PKB w Polsce i w UE w latach 2010-2019 (%).

Źródło: Eurostat (dostęp: 05.2021)

W skali Unii Europejskiej założony w strategii 'Europa 2020' poziom wydatków na prace B+R w 2020 roku miał wynosić 3,0% PKB. W chwili przyjmowania strategii – w 2010 roku – wskaźnik ten dla wszystkich krajów UE osiągnął 2,0% wartości unijnego PKB. Przez całą dekadę rósł on systematycznie, jednak zdecydowanie zbyt wolno, żeby osiągnąć poziom 3,0%. Jego wartość w 2019 roku wyniosła 2,2%. Z kolei Polska, w 2010 roku zanotowała poziom jedynie 0,7% wydatków na prace B+R w stosunku do wartości PKB. Cel wynoszący 1,7% również z dużym prawdopodobieństwem nie został wypracowany w 2020 roku, jako że rok wcześniej wydatki na B+R w relacji do PKB wyniosły jedynie 1,3%. Jeśli chodzi o stopę wzrostu wydatków Polska znacznie wyprzedza średnią unijną – w latach 2016-19 średnioroczna stopa wzrostu była w Polsce równa 19,7% wobec 5,0% w UE. Okazało się to jednak zbyt mało, żeby osiągnąć założony na początku dekady cel, jednakże należy zaznaczyć, że luka pomiędzy Polską a UE zmalała z poziomu 1,25 p.p. w 2010 roku do 0,88 p.p. w 2019 roku.

1.8. USTAWY O INNOWACYJNOŚCI – OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA I NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA

MAŁA USTAWA O INNOWACYJNOŚCI

Pierwsza tzw. mała ustawa o innowacyjności weszła w życie pierwszego stycznia 2017 roku. W założeniu miała być bazą do wprowadzenia właściwej ustawy

o innowacyjności w późniejszym terminie (tzw. ustawy dużej) oraz przynieść szybkie efekty poprzez konkretne ułatwienia dla przedsiębiorstw. Projekt nowelizował ustawy określające warunki prowadzenia działalności innowacyjnej i miał dostarczyć zestaw instrumentów premiujących prace badawczo-rozwojowe głównie poprzez ulgi podatkowe i uproszczenia biurokratyczne, co miało wpłynąć na wzrost ogólnych nakładów na B+R, a także zachęcić przedsiębiorstwa do większej współpracy z ośrodkami naukowymi oraz uczelniami wyższymi.

Najważniejsze założenia ustawy⁹:

- Zniesienie (na stałe) opodatkowania podatkiem dochodowym aportu własności intelektualnej i przemysłowej,
- Wydłużenie z 3 do 6 lat możliwości odliczenia kosztów na działalność B+R,
- Ustabilizowanie finansowania działań związanych z komercjalizacją wyników badań naukowych i prac rozwojowych,
- Rozszerzenie listy kosztów podlegających odpisowi, w tym możliwość odliczenia od podatku kosztów uzyskania patentu na wynalazek, prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestracji wzoru przemysłowego przez małe i średnie przedsiębiorstwa,
- Zwiększenie kwoty kosztów kwalifikowanych wydatków na B+R, które można odliczyć od podstawy opodatkowania. Dla mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich firm odliczenia wyniosły do 50%, z kolei dla dużych firm to 50% wydatków osobowych i 30% pozostałych kosztów związanych z działalnością B+R,
- Zwrot gotówkowy dla nowo powstających przedsiębiorstw,
- Modyfikacja (o charakterze deregulacyjnym) procedury 'uwłaszczenia naukowców' (nabywania przez nich praw majątkowych do wynalazków),
- Usunięcie ograniczenia czasowego (wcześniej maksymalnie do pięciu lat), w jakim twórcom wynalazków przysługiwały udziały w korzyściach z komercjalizacji,
- Wprowadzenie pakietu przepisów przewidujących zmiany dla naukowców, uczelni i instytutów badawczych, w tym regulacje promujące zatrudnianie naukowców w firmach.

---

⁹ Źródło: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/korzystne-prawo>;
https://www.otouczelnie.pl/biznes_i_startupy/22/mala-ustawa-o-innowacyjnosci;
<https://barr.pl/aktualnosci/mala-ustawa-o-innowacyjnosci-od-1-stycznia-2017-roku/>

Autentyczne zachęty dla firm miały się opierać głównie na ulgach podatkowych, czyli finansowym bodźcu, który został jeszcze bardziej rozszerzony w następnym roku wraz z docelową, 'dużą' ustawą o innowacyjności.

DUŻA USTAWA O INNOWACYJNOŚCI

Druga i finalna ustawa o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego działalności innowacyjnej została wydana 9 listopada 2017 roku i zaczęła obowiązywać 1 stycznia 2018 roku. Celem 'dużej' ustawy było dalsze ograniczanie barier w prowadzeniu działalności innowacyjnej, wzmocnienie współpracy biznesu i nauki oraz wprowadzenie jeszcze silniejszego bodźca finansowego dla przedsiębiorstw w postaci wyższych ulg podatkowych. Koncentracja na procesie inwestycyjnym w badania i rozwój miała zostać osiągnięta właśnie poprzez podwyższenie kwoty maksymalnego odliczenia wszystkich kosztów kwalifikowanych na B+R od podstawy obliczenia podatku do 100% (oraz do 150% w przypadku Centrów Badawczo-Rozwojowych). W założeniu taka wysokość ulgi miała równoważyć ryzyko finansowe wynikające z inwestycji w przedsięwzięcia badawczo-rozwojowe charakteryzujące się często niepewnym rezultatem mogącym nie mieć pozytywnego wpływu na finanse firmy.

Najważniejsze założenia ustawy¹⁰:

- Zwiększenie wysokości ulgi podatkowej na działalność badawczo-rozwojową do 100% (i do 150% dla Centrów Badawczo-Rozwojowych, CBR),
- Doprecyzowanie katalogu kosztów kwalifikowanych do ulgi B+R (o środki inne niż trwałe, o formy zatrudnienia inne niż umowa o pracę. Ponadto CBR otrzymały szerszy katalog kosztów, związanych m.in. z nieruchomościami),
- Umożliwienie korzystania z ulgi B+R dla części przedsiębiorstw działających poza Specjalnymi Strefami Ekonomicznymi,
- Wydłużenie do 2023 r. wyłączenia tzw. podwójnego opodatkowania spółek kapitałowych i spółek komandytowo-akcyjnych zaangażowanych w działalność B+R,
- Ułatwienie finansowania start-upów; doprecyzowanie sposobu opodatkowania pożyczki konwertowanej na akcje lub udziały,

---

¹⁰ Źródło: <https://archiwum.ncbr.gov.pl/potrzuje-wiedzy-uczelniainstytut/organizacja-procesu-komercjalizacji/szczegoly/news/duza-ustawa-o-innowacyjnosci-i-jej-glowne-zalozenia-51177/>;

<https://mojafirma.infor.pl/wiadomosci/767560,Nowa-ustawa-o-innowacyjnosci-od-1-stycznia-2018-r.html>.

- Zwiększenie zakresu działania spółek celowych tworzonych przez uczelnie i instytuty naukowe PAN o działalność gospodarczą,
- Umożliwienie tworzenia przez uczelnie i instytuty naukowe PAN spółek do zarządzania infrastrukturą badawczą (również wspólnie oraz z instytutami badawczymi).

1.9. POZIOM INNOWACYJNOŚCI POLSKI NA TLE INNYCH KRAJÓW

Prace badawczo-rozwojowe są jednym z głównych czynników powodujących wzrost innowacyjności, a w konsekwencji, jednym z kluczowych elementów długoterminowego rozwoju gospodarczego, opartego na wzroście produktywności. Podejście do innowacyjności i wydatków na B+R zostało po globalnym kryzysie finansowym w latach 2008-2009 uznane za ważny czynnik przeciwdziałający potencjalnym problemom gospodarczym. Rządcy na całym świecie rozumieją istotność prac B+R, co przejawia się, m.in. w stosowaniu polityki mającej na celu zachęcać sektor prywatny do angażowania swoich środków na działalność B+R. W ramach poniższego rozdziału jest to szerzej opisane w punkcie 'Ulgi podatkowe na B+R'. W pierwszej kolejności warto jednak porównać poziom wydatków na B+R wśród krajów europejskich, a także wybranych krajów z innych regionów świata, należących do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i przeanalizować, jak kształtowały się one na przestrzeni ostatnich lat oraz jak na tle innych krajów wypada Polska.

WYDATKI GLOBALNE NA B+R (GERD)

Na początku porównane zostały całkowite wydatki globalne (GERD¹¹) na badania i rozwój. Składają się na nie wydatki podmiotów pochodzących z poszczególnych sektorów gospodarczych:

- 1) Sektor przedsiębiorstw (BERD¹²),
- 2) Sektor rządowy,
- 3) Sektor wyższej edukacji,
- 4) Sektor prywatny *non-profit*.

¹¹ Gross domestic expenditure on research and development

¹² Business enterprise research and development expenditure

W Polsce w 2019 roku największy udział w całkowitych wydatkach na B+R miały przedsiębiorstwa (63%) i szkolnictwo wyższe (36%). Sektor publiczny odpowiadał za 1% wszystkich inwestycji a podmioty non-profit za mniej niż 0,5%¹³.

Wśród krajów UE oraz innych krajów należących do OECD, dla których dostępne są dane na temat wydatków na B+R, niekwestionowanym liderem pod względem udziału wydatków globalnych na B+R w PKB jest Izrael, gdzie wynosił on w 2018 roku (ostatni dostępny okres) imponujące 4,9% przy średniorocznym tempie wzrostu wydatków w latach 2016-2018 na poziomie 9,1%, co było prawie najwyższym poziomem wśród wszystkich krajów wysokorozwiniętych. Oprócz Izraela, Korea Południowa i Japonia cechują się bardzo wysokim poziomem inwestycji B+R (odpowiednio 4,5% i 3,2%), gdzie CAGR w przypadku Korei był również szczególnie wysoki (11,1%). Pozostałe kraje, należące do ścisłej światowej czołówki, pochodzą z Europy. Na pierwszym miejscu wśród krajów europejskich znajduje się Szwecja (3,4%), następnie Austria (3,2%), Szwajcaria (3,2%) i Niemcy (3,2%). W Stanach Zjednoczonych wskaźnik wydatków na B+R do PKB wyniósł 2,9%, co pod względem nominalnym jest najwyższą wartością na świecie (612,7 mld USD w 2019 roku).

Na wykresie 6 można zaobserwować występowanie zjawiska konwergencji całkowitych wydatków krajowych na B+R pomiędzy dwoma grupami krajów:

- Kraje, które wydają stosunkowo dużo na prace B+R; z reguły są to kraje zamożne, rozwinięte, z regionu Europy Zachodniej, oraz
- Kraje, które przeznaczały do tego czasu mniej środków na prace B+R; są to przeważnie państwa o niższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, z regionu Europy Środkowo-Wschodniej.

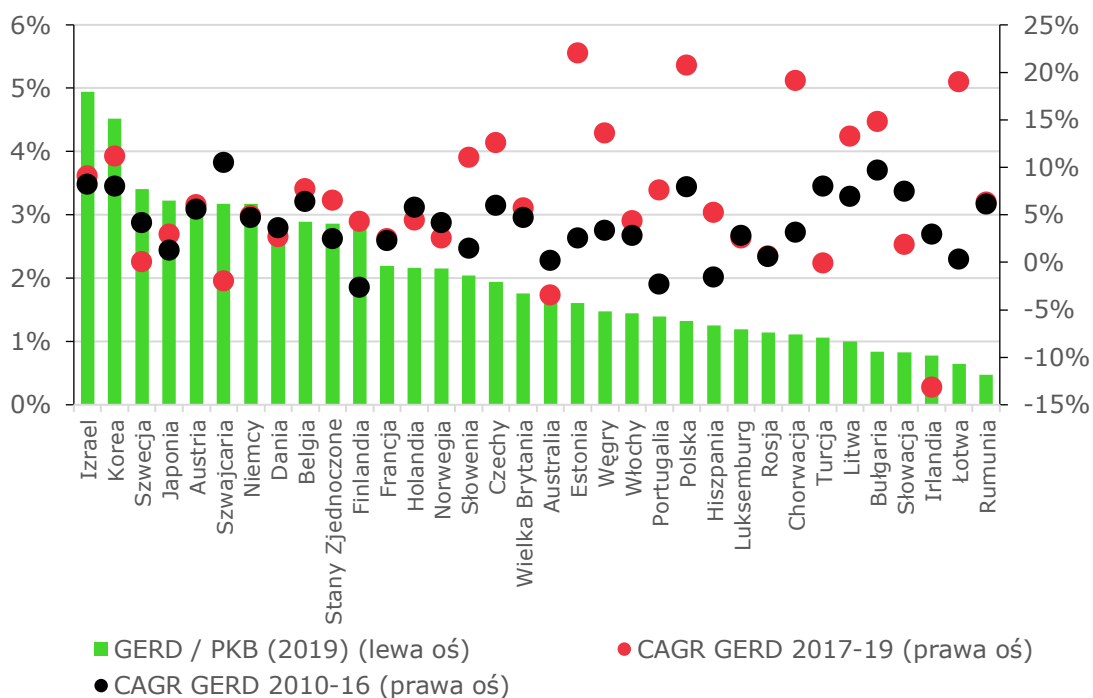
---

¹³ Źródło: Eurostat

Wykres 6. Udział wydatków globalnych na B+R w PKB, 2019 (lewa oś) i CAGR wydatków globalnych na B+R, 2010-16 i 2017-19 (prawa oś) krajów UE i OECD.

Źródło: Eurostat, OECD, IMF (dostęp: 05.2021)¹⁴

Konwergencja ta polega na wyższym poziomie stopy wzrostu wydatków na B+R w ostatnich latach wśród krajów mniej rozwiniętych w porównaniu do państw wysokorozwiniętych. W zasadzie wszystkie kraje rozwijające się, z regionu Europy Środkowo-Wschodniej (do których zalicza się również Polska) charakteryzują się wyższymi średniorocznymi stopami wzrostu wydatków niż państwa zachodnioeuropejskie czy Stany Zjednoczone lub najbardziej zamożne państwa azjatyckie (Japonia, Korea). Widzimy zatem zależność, że te państwa, w których poziom zaangażowania finansowego w prace innowacyjne nie był dotychczas relatywnie wysoki, starają się 'dogonić' liderów w obszarze prac B+R. Polska w tej kategorii zajmuje drugie miejsce w grupie wszystkich prezentowanych krajów. CAGR w latach 2017-19, czyli od momentu rozpoczęcia obowiązywania ustaw o innowacyjności wyniósł imponujące 20,7%. Tylko Estonia, będąca w środku stawki zestawienia krajów, jeśli chodzi o udział wydatków na B+R w PKB (1,6%), osiągnęła wyższą średnioroczną stopę wzrostu niż Polska – 22,0% w analizowanym okresie.

¹⁴ Dane dla: Izraela, Korei i Japonii za rok 2018 (CAGR za okres 2016-18); Szwajcarii i Australii za rok 2017 (CAGR za okres 2015-17 i 2008-15)

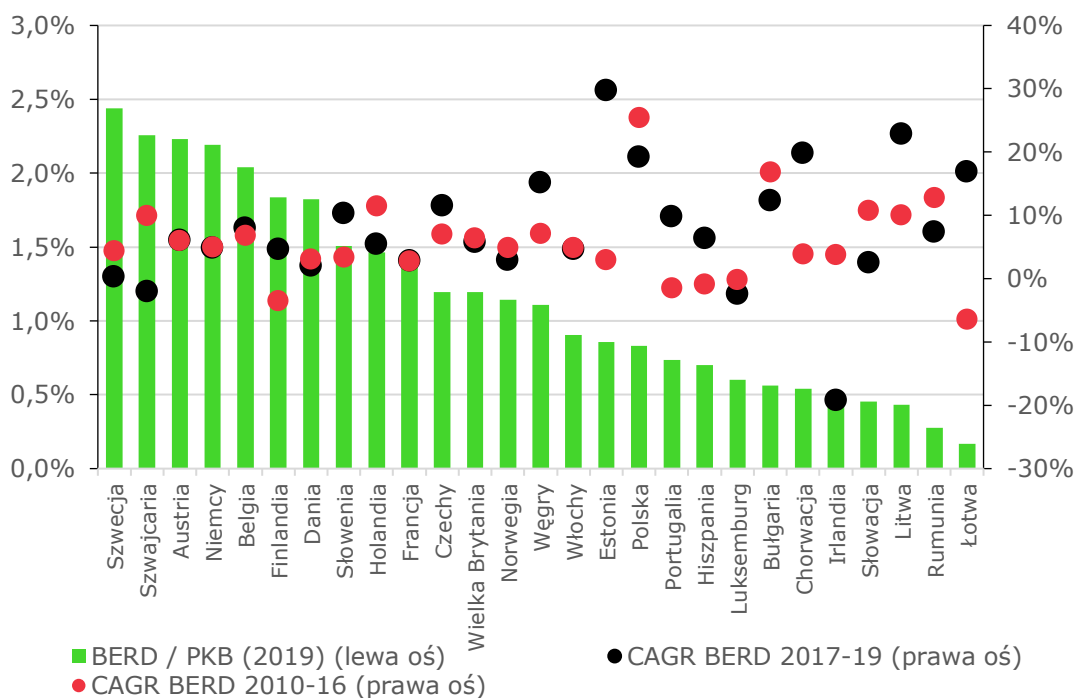

WYDATKI PRZEDSIĘBIORSTW NA B+R (BERD)

W kwestii wydatków sektora przedsiębiorstw na prace B+R (BERD) w relacji do PKB Polska, podobnie jak w przypadku wydatków globalnych, pozostaje w tyle za większością państw zachodnioeuropejskich, a także wybranymi krajami z regionu Europy Środkowo-Wschodniej (Słowenia, Czechy, Estonia, Węgry). W 2019 roku udział wydatków sektora przedsiębiorstw na B+R w PKB osiągnął w Polsce 0,83%, zaś, przykładowo, w Czechach było to 1,20%, w Słowenii 1,51%, a u europejskiego lidera, Szwecji, aż 2,44%. Na czele stawki znalazły się kraje, gdzie wydatki globalne również były najwyższe (oprócz Szwecji jeszcze Austria, Szwajcaria, Niemcy). Polska przoduje, jeśli chodzi o średnioroczną stopę wzrostu, zarówno w okresie 2010-16, kiedy zanotowała najwyższy CAGR wśród porównywanych krajów (25,4%), jak i w latach 2017-19 znajdując się na czwartym miejscu (19,2%). Nie zmienia to jednak faktu, że porównując te dwa okresy, stopa wzrostu wydatków BERD spadła o 6,2 p.p., zbiegając się z wprowadzeniem ustaw o innowacyjności, co jest zastanawiające biorąc pod uwagę fakt, że w przypadku wydatków GERD okres 2017-19 wypadł wyraźnie lepiej (różnica na korzyść GERD w wysokości 12,8 p.p.). Z drugiej strony, wzrost na poziomie ok. 20% rok-do-roku jest wciąż bardzo wysoki, znacznie przewyższający inne europejskie kraje.

Wykres 7. Udział wydatków przedsiębiorstw na B+R w PKB, 2019 (lewa oś) i CAGR wydatków przedsiębiorstw na B+R, 2010-16 i 2017-19 (prawa oś) krajów UE.

Źródło: Eurostat, IMF, (dostęp: 05.2021)¹⁵

Struktura wydatków na prace B+R wśród przedsiębiorstw w zależności od wielkości firmy znacząco różni się pomiędzy krajami¹⁶. Obserwujemy, że kraje, które cechują się relatywnie wyższym udziałem wydatków przedsiębiorstw na B+R w PKB cechują się również przewagą udziału dużych spółek, zatrudniających powyżej 250 pracowników w tych wydatkach zaś w państwach, gdzie wydatki przedsiębiorstw na B+R są niższe, silniej angażują się podmioty mniejsze (szczególnie małe i średnie przedsiębiorstwa). Nie jest to jednak powszechna reguła, czego przykładem może być Norwegia jako kraj z poziomem BERD równym 1,14%, gdzie udział firm dużych i pozostałych (mniejszych) jest w przybliżeniu równy lub Rumunia, gdzie z kolei BERD w relacji do PKB stanowi niewielkie 0,28%, a małe podmioty są właściwie zupełnie niewidoczne, jeśli chodzi o inwestycje badawczo-rozwojowe.

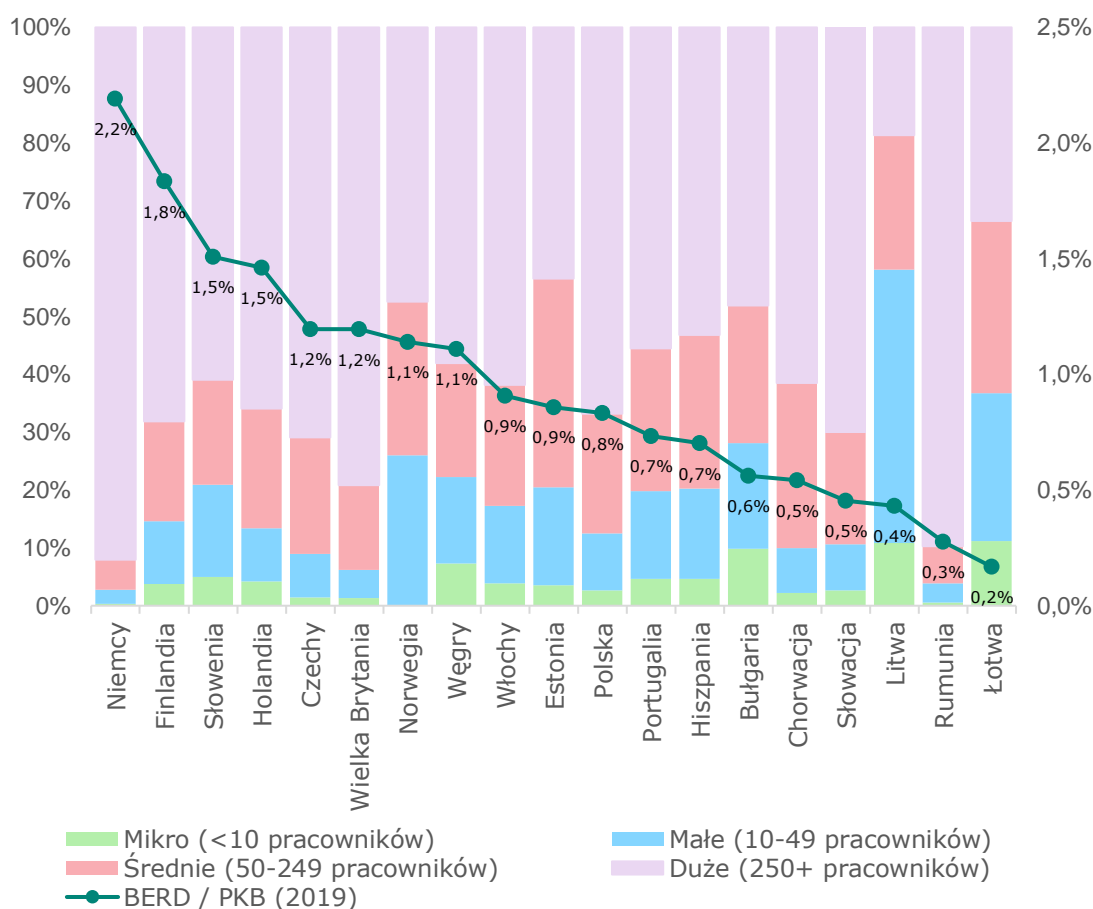
Konstrukcja wydatków na B+R w Polsce jest podobna do struktury państw z dużym udziałem BERD w PKB, ponieważ aż 66,8% wszystkich inwestycji przedsiębiorstw w badania i rozwój pochodzi od firm największych. Udział średnich

¹⁵ Dane dla: Szwajcarii za rok 2017 (CAGR za okres 2015-17 i 2008-15)

¹⁶ Dane za 2018 rok.

firm wyniósł 20,7%, małych 9,9%, a mikro tylko 2,6%. Oczywiście Polska wciąż pozostaje znacząco w tyle pod względem całkowitego wolumenu wydatków B+R przedsiębiorstw w gospodarce, który w 2019 roku stanowił jedynie 0,83%, niemal trzykrotnie mniej niż lider w tym zestawieniu – Niemcy¹⁷.

Wykres 8. Struktura wydatków przedsiębiorstw na B+R według wielkości przedsiębiorstwa (lewa oś), 2018, oraz udział wydatków przedsiębiorstw na B+R w PKB (prawa oś), 2019.

Źródło: Eurostat (dostęp: 05.2021)

ULGI PODATKOWE NA B+R

Stosowanie ulg podatkowych jako bodźców dla przedsiębiorców w celu zwiększenia wydatków na działalność badawczo-rozwojową jest powszechną praktyką zarówno w krajach Unii Europejskiej jak i na całym świecie. Szczególnie na przestrzeni ostatnich lat można było zaobserwować koncentrację ustawodawców na wzroście innowacyjności, w czym miały pomóc odpowiednie

¹⁷ Brak danych o strukturze wydatków przedsiębiorstw dla Szwecji, Szwajcarii i Austrii, które wyprzedzają Niemcy pod względem poziomu wydatków przedsiębiorstw na B+R w relacji do PKB

mechanizmy prawne i podatkowe. Poszczególne kraje stosują różne rozwiązania, z których najpopularniejsze są ulgi podatkowe obniżające podstawę opodatkowania lub bezpośrednio obniżające obliczony podatek dochodowy.

W UE tylko kilka państw nie wykorzystuje żadnych mechanizmów wsparcia prac badawczo-rozwojowych. Należą do nich: Niemcy, Estonia, Finlandia, Luksemburg, Bułgaria, Chorwacja i Cypr. Z kolei na poziomie wszystkich krajów wysokorozwiniętych, należących do OECD, oprócz państw wymienionych powyżej, jeszcze tylko Szwajcaria nie stosuje ulg podatkowych na działalność B+R¹⁸. Analizując poziom utraconych dochodów podatkowych z tytułu ulg podatkowych na rzecz prac B+R w stosunku do produktu krajowego brutto można zaobserwować, że wśród wszystkich krajów OECD, Francja była zdecydowanym liderem ze wskaźnikiem tego rodzaju równym 0,286% w 2017 roku¹⁹. Drugie miejsce zajęła Wielka Brytania, gdzie wskaźnik ten kształtował się na poziomie 0,249% i 0,250% odpowiednio w 2017 i 2018 roku. Kolejnymi krajami, gdzie stosowane są silne mechanizmy wsparcia były w 2018 roku: Włochy (0,185%), Austria (0,185%) i Portugalia (0,167%). W Polsce obserwujemy dynamiczny wzrost utraconych dochodów podatkowych od 2016 (0,002%) do 2018 roku (0,015%), co znaczy, że obowiązujące od 2017 roku ulgi osiągają efekt zwiększenia wydatków na B+R (również zgodnie ze wzrostem udziału wydatków na B+R w stosunku do PKB, przedstawionym na wykresie 2). Nominalnie odpowiada to wzrostowi z poziomu 39 milionów PLN w 2016 roku do 318 milionów PLN w 2018 roku. Z drugiej strony wysokość wskaźnika znacznie odbiega od poziomów rejestrowanych w krajach Zachodniej Europy oraz jest wciąż niższa niż w przypadku krajów rozwijających się z regionu Europy Środkowo-Wschodniej (np. Słowenia – 0,099%, Węgry – 0,058%, Czechy – 0,048%, Słowacja – 0,028%).

Na wykresie 9 obserwujemy również, że tylko w ośmiu krajach (Holandia, Korea Południowa, Norwegia, Irlandia, Słowenia, Węgry, Hiszpania i Litwa) zanotowano wyraźnie niższy poziom wskaźnika ulg podatkowych na prace B+R jako procent PKB w 2018 roku w porównaniu do poprzednich lat. W większości państw nastąpił dynamiczny wzrost utraconych dochodów podatkowych z tytułu ulg B+R, szczególnie we Francji, Wielkiej Brytanii, Austrii, Włoszech, Belgii, Portugalii, Słowacji i Polsce. Zatem dla wielu rządów kwestia wsparcia działalności innowacyjnej jest istotna, a wysokość przewidzianych ulg w tych krajach systematycznie rośnie.

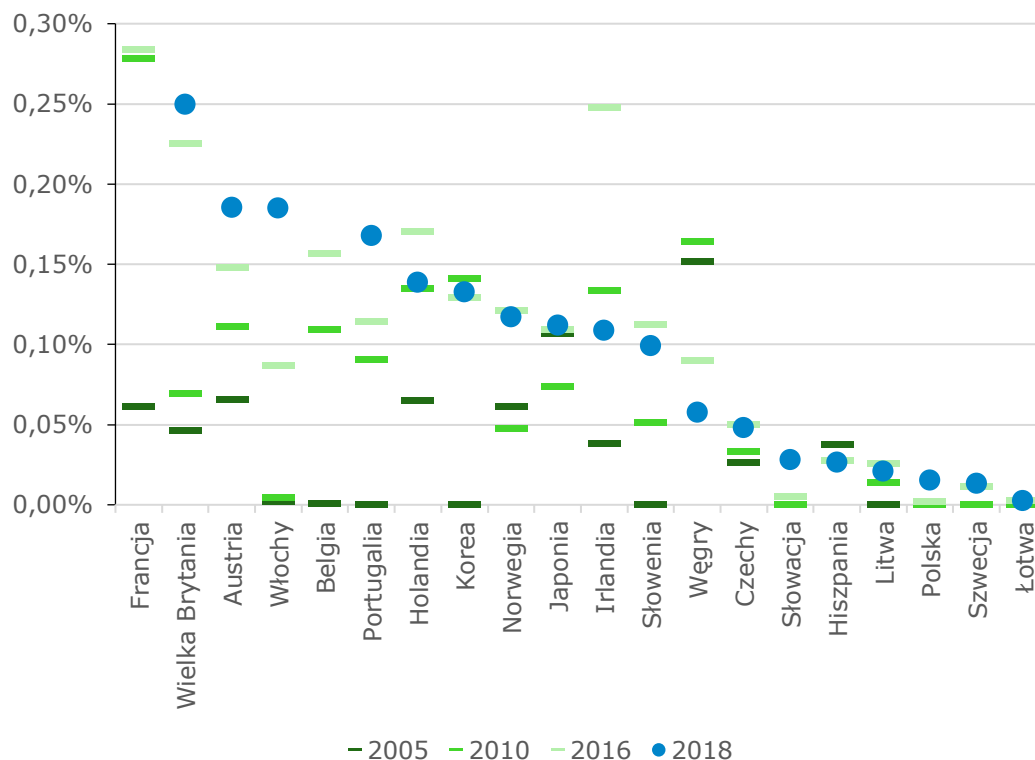
---

¹⁸ OECD, R&D tax expenditure and direct government funding of BERD database (dostęp: 05.2021)

¹⁹ W przypadku Francji brak najbardziej aktualnych danych za 2018 rok w bazie OECD.

Wykres 9. Ulgi podatkowe na prace B+R jako % PKB w wybranych krajach, 2005-18.

Źródło: OECD, IMF (dostęp: 05.2021); 2018 rok to ostatni dostępny okres²⁰.

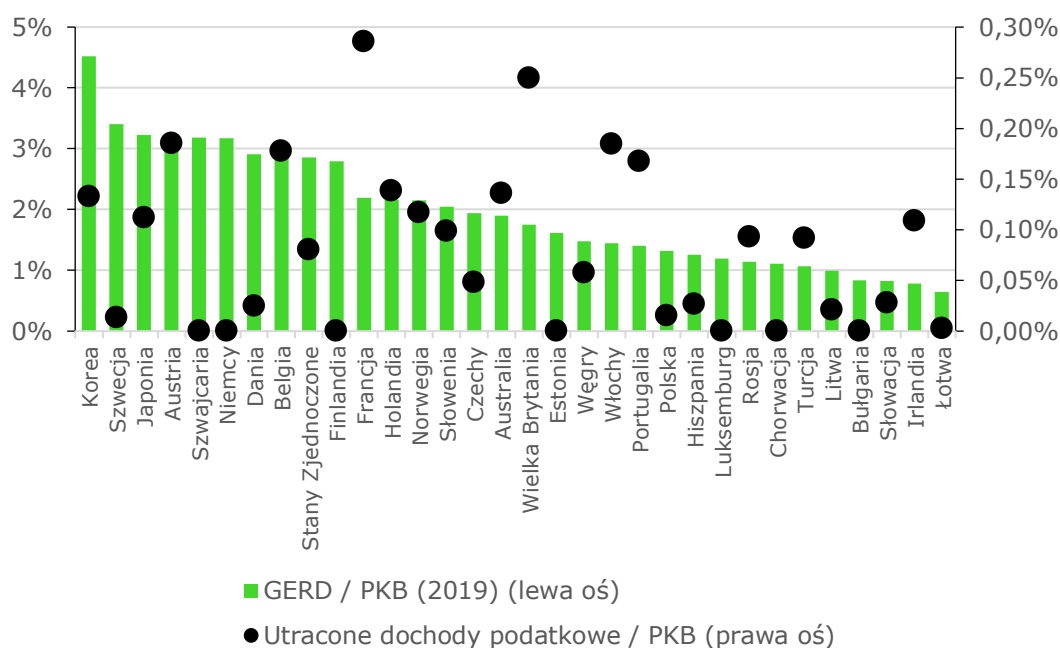
Należy jednak zaznaczyć, że nie jest regułą, że wszystkie kraje rozwinięte stosują mechanizmy wsparcia działalność B+R w dużej skali. Przykładem może być np. Szwecja lub Hiszpania, gdzie wskaźnik utraconych dochodów podatkowych z tytułu wsparcia prac B+R w stosunku do PKB wyniósł w 2018 roku odpowiednio 0,013% i 0,026%. Zatem w Szwecji, która należy do czołówki europejskich krajach w obszarze gospodarki innowacyjnej oraz gdzie poziom wydatków B+R w stosunku do PKB wyniósł w 2019 roku imponujące 3,4% (najwyższy poziom w UE), nie zostało to osiągnięte dzięki zachętom rządowym w postaci ulg podatkowych. Ponadto, nawet niektóre wymienione w poprzednim akapicie kraje, gdzie nie są stosowane mechanizmy wsparcia działalności B+R (np. Niemcy, Szwajcaria lub Finlandia), również notują bardzo wysokie poziomy nakładów na B+R. Podsumowując, sam fakt zastosowania ulg podatkowych (niezależnie od formy), nie jest warunkiem koniecznym do zwiększenia wydatków na B+R i wzrostu innowacyjności. Istnieje szereg czynników wpływających na rozwój

²⁰ Dane dla Francji i Belgii za 2017 rok; z wyłączeniem krajów, gdzie wysokość utraconych dochodów podatkowych z tytułu ulg podatkowych na B+R wyniosła 0 w każdym okresie.

innowacyjności, które stanowią cały ekosystem wspierający innowacyjność²¹ np. dostępność kapitału i kredytu, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw, środowisko regulacyjno-biznesowe wspierające rozwój start-up'ów, dostępność wykwalifikowanej kadry pracowników, poziom konkurencji lub zaangażowanie dużych korporacji, dla których znacznie łatwiejsze jest zorganizowanie prac badawczych niż dla mniejszych firm.

Wykres 10. Udział wydatków globalnych na B+R w PKB, 2019 (lewa oś) i ulgi podatkowe na prace B+R jako % PKB, 2018 (prawa oś).

Źródło: Eurostat, OECD, IMF (dostęp: 05.2021)²²

PERSONEL B+R

Na tle innych krajów Polska wypada zdecydowanie gorzej pod względem całkowitej liczby pracowników zaangażowanych w prace badawczo-rozwojowe. Wskaźnik udziału personelu B+R²³ w stosunku do aktywnych zawodowo osób wyniósł w Polsce w 2019 roku 0,99%, co jest około dwukrotnie niższym rezultatem niż w krajach zachodnioeuropejskich, a także wyraźnie niższym niż w przypadku niektórych krajów z regionu Europy Środkowo-Wschodniej (Słowenia

²¹ Patrz np. <https://www.weforum.org/agenda/2017/11/heres-how-we-can-boost-research-and-development-406e7762-1cdc-4642-8878-69b885508706>; <https://connect.iste.org/blogs/miranda-lanning/2019/07/19/how-to-boost-research-and-development>

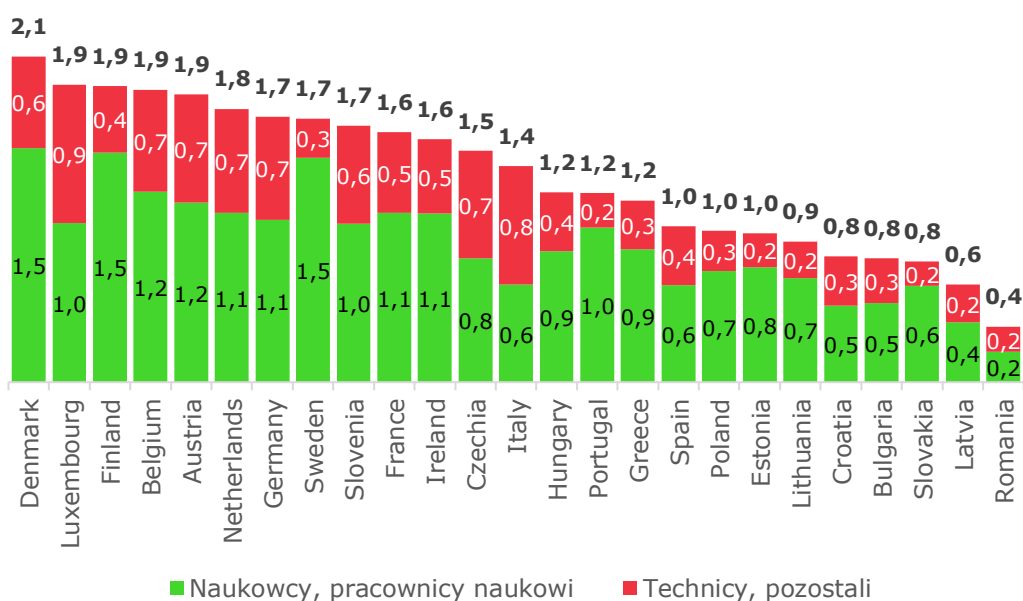
²² Dane dla: Korei i Japonii za rok 2018; Szwajcarii i Australii za rok 2017; Irlandii za rok 2016; dane dla Izraela niedostępne

²³ Mierzonego wg. liczby FTE (full-time equivalent)

– 1,67%, Czechy – 1,51%, Węgry – 1,24%). Należy jednak zwrócić uwagę, że wysokość tego wskaźnika w Polsce jest wyższa niż w większości pozostałych krajów z regionu.

Z reguły kraje, które mają wyższy odsetek personelu zaangażowanego w prace badawczo-rozwojowe niż Polska cechują się przewagą pracowników naukowych (wyjątkiem są Włochy). Zidentyfikowano sześć krajów, gdzie stosunek pracowników naukowych do pozostałej kadry jest wyższy niż w Polsce (Finlandia, Szwecja, Portugalia, Estonia, Litwa i Słowacja). Czy istnieje jednak jakiegokolwiek przełożenie tych wartości na poziom wydatków B+R w gospodarce? Wygląda na to, że nie. Przykładowo, Szwecja oraz Niemcy, dwa europejskie kraje, które są liderami pod względem inwestycji w prace B+R i mają podobny udział wydatków na B+R w PKB, charakteryzują się wyraźnie różną strukturą zaangażowanego personelu. W Szwecji na jednego naukowca przypada 0,2 pracownika niebędącego pracownikiem naukowym, a w Niemczech – aż 0,6 (dla porównania w Polsce ten stosunek wyniósł w 2019 roku 0,4).

Wykres 11. Odsetek personelu B+R w rozbiciu na pracowników naukowych i pozostały personel w stosunku do liczby aktywnych zawodowo osób w 2019 roku.

Źródło: Eurostat (dostęp: 05.2021)

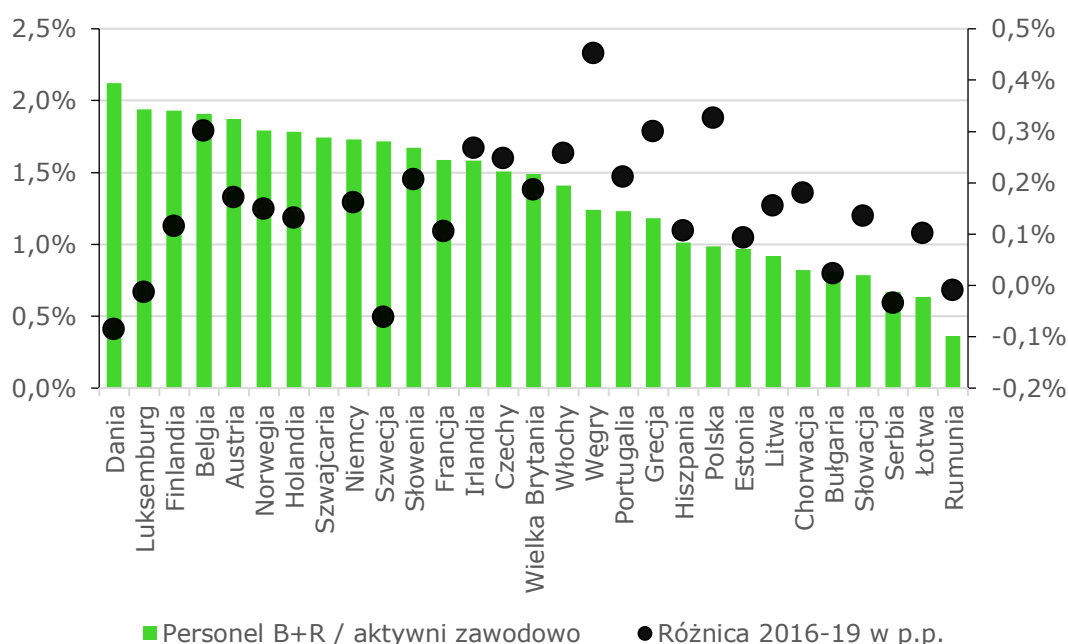
Z drugiej strony obserwujemy, że wzrost udziału personelu B+R w całkowitej liczbie aktywnych zawodowo osób rok-do-roku jest w Polsce bardzo wysoki, gdyż jeszcze w 2016 roku, czyli przed wejściem w życie ustaw o innowacyjności, wynosił tylko 0,66%. Pod względem zmiany tego wskaźnika w latach 2016-19,

wśród porównywanych krajów tylko Węgry zanotowały wyższy wzrost (0,45 p.p. wobec 0,33 p.p.). Zatem liczba personelu systematycznie rośnie i przebiega to w szybkim tempie, wyraźnie wyprzedzającym zarówno kraje zachodnioeuropejskie jak i większość innych państw z regionu.

Wykres 12. Udział całkowitego personelu B+R w stosunku do liczby aktywnych zawodowo osób w 2019 roku (lewa oś) i zmiana w p.p. tego wskaźnika na przestrzeni lat 2016-2019 (prawa oś).

Źródło: Eurostat (dostęp: 05.2021)²⁴

OCHRONA WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ

Kolejnym obszarem, który może pomóc zobrazować stan innowacyjności polskiej gospodarki jest ochrona własności przemysłowej (wynalazki, wzory użytkowe, znaki towarowe, wzory przemysłowe, topografie układów scalonych itd.).

W ramach niniejszego opracowania uwzględniono ochronę prawną jedynie dwóch pierwszych kategorii tj. wynalazki i wzory użytkowe, jako że pozostałe przedmioty własności przemysłowej nie są związane z wprowadzeniem na rynek innowacyjnych produktów i rozwiązań w sensie funkcjonalnym i użytkowym. Znaki towarowe służą raczej do odróżnienia (identyfikacji) poszczególnych podmiotów oraz oferowanych przez nie produktów i usług, a z kolei wzory przemysłowe są związane jedynie z wizualną stroną produktów – ich designem.

²⁴ Dane dla Szwajcarii za 2017 rok

Należy zaznaczyć, że Urząd Patentowy RP jest jedyną jednostką na terenie Polski, która udziela praw wyłącznych na wynalazki (patenty) oraz na wzory użytkowe, wzory przemysłowe i znaki towarowe (prawa ochronne), natomiast można również zgłosić wnioski o ochronę patentową do Europejskiego Urzędu Patentowego (EPO).

Ochrona prawna wynalazków i wzorów użytkowych ma charakter terytorialny i może być uzyskana w rezultacie zgłoszenia danego rozwiązania w trybie krajowym (do krajowego organu patentowego – w Polsce jest nim Urząd Patentowy RP), w trybie europejskim (do Europejskiego Urzędu Patentowego – EPO) oraz w trybie międzynarodowym (za pośrednictwem Światowej Organizacji ds. Własności Intelektualnej – WIPO).

Liczba zgłoszeń oraz udzielonych praw wyłącznych w danym okresie ilustruje skalę prac nad nowymi produktami oraz skuteczność tych prac, ponieważ ochrona jest udzielana na innowacyjny i gotowy do komercjalizacji produkt. Wzrost liczby zgłoszeń oznacza wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego i potencjału innowacyjności w gospodarce.

WYNALAZKI

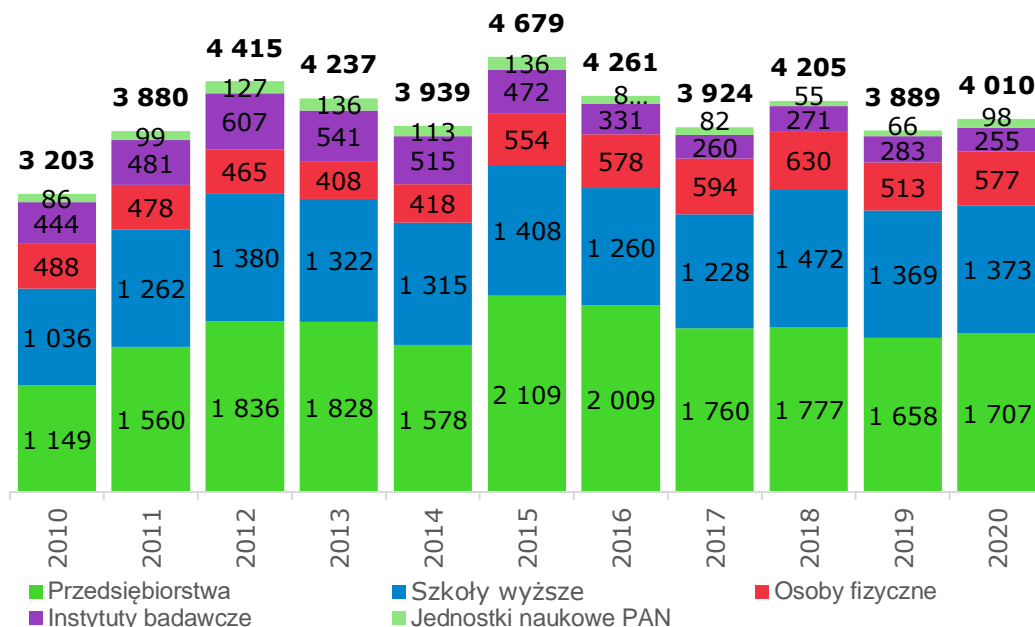
Liczba zgłoszonych wynalazków w trybie krajowy i międzynarodowy, posiadających poziom wynalazczy²⁵ i nadających się do przemysłowego stosowania, rosła systematycznie od 2010 roku, osiągając maksymalny poziom 4 679 zgłoszonych wynalazków w roku 2015. W kolejnych latach liczba zgłoszeń spadła i oscylowała w granicach 3 900 – 4 300, osiągając w 2020 roku wartość 4 010, czyli o ponad 600 mniej niż w 2015 roku. We wszystkich latach najwięcej zgłoszeń dokonywały przedsiębiorstwa, następnie szkoły wyższe (zwykle kilkaset zgłoszeń rocznie mniej). Kolejnymi kategoriami podmiotów według liczby zarejestrowanych patentów, które zgłaszały wyraźnie mniej nowych wynalazków niż przedsiębiorstwa i szkoły wyższe były: osoby fizyczne, instytuty badawcze i jednostki naukowe PAN.

---

²⁵ Poziom wynalazczy – warunek wymagany do uzyskania patentu, wynalazek uważa się za posiadający poziom wynalazczy, jeżeli wynalazek ten nie wynika dla znawcy, w sposób oczywisty, ze stanu techniki. Warto zaznaczyć, że ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 776 z późn. zm.) podobnie jak inne akty prawne na świecie dotyczące dziedziny własności przemysłowej, nie definiuje pojęcia wynalazku; źródło: <https://uprp.gov.pl/pl/przedmioty-ochrony/wynalazki-i-wzory-uzytkowe/wynalazki-i-wzory-uzytkowe-informacje-podstawowe/czym-jest-wynalazek-i-wzor-uzytkowy>.

Wykres 13. Liczba zgłoszeń wynalazków dokonanych przez podmioty krajowe w trybie krajowym i międzynarodowym w latach 2010-2020.

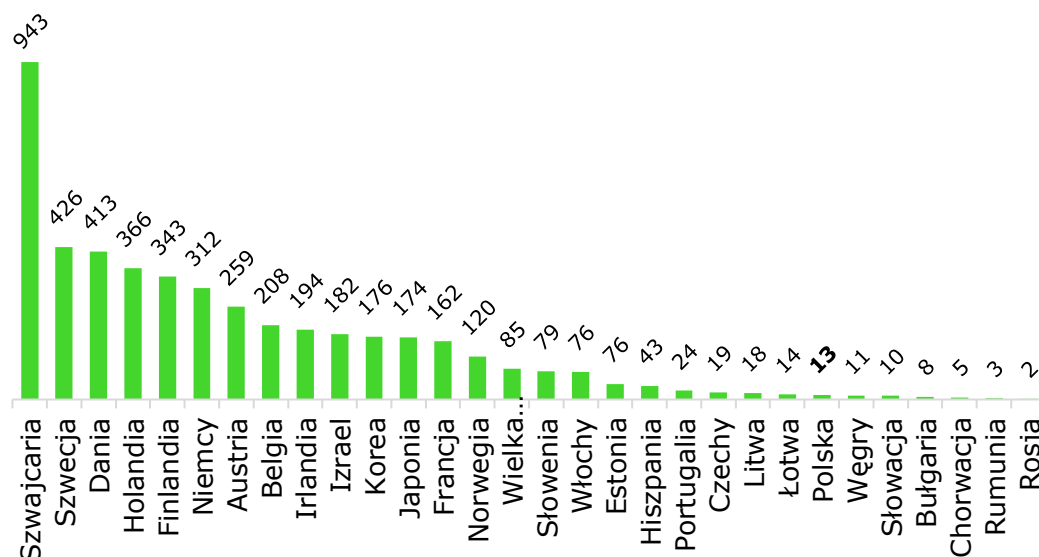

Źródło: Urząd Patentowy RP (dostęp: 05.2021)

Ta struktura nie zmieniała się w zasadzie na przestrzeni lat, przy czym warto zaznaczyć, że zarówno liczba zgłoszeń instytutów badawczych jak i ich udział konsekwentnie spadały, a zauważalny jest wzrost udziału przedsiębiorstw w całkowitej liczbie nowych wynalazków. Z drugiej strony przedsiębiorstwa w 2012 roku zgłosiły więcej patentów niż w 2020 roku, a rekord w ich przypadku został osiągnięty w 2015 roku. Niestety ten stan rzeczy nie sygnalizuje, żeby ustawy o innowacyjności wpłynęły w jakikolwiek zauważalny sposób na poprawę w obszarze zgłoszeń patentowych.

Polskie przedsiębiorstwa i wszystkie pozostałe podmioty uczestniczące w tworzeniu innowacyjnych rozwiązań zgłaszają również wynalazki w tzw. trybie europejskim do Europejskiego Urzędu Patentowego (EPO). Pod względem zgłoszeń do EPO, Polska wyprzedziła w 2020 roku większość krajów z regionu Europy Środkowo-Wschodniej zgłaszając 13 patentów na milion mieszkańców. Jest to jednak wyraźnie niższa liczba niż w przypadku większości krajów zachodnioeuropejskich oraz wybranych krajów z regionu, np. Słowenii, (79 patentów na milion mieszkańców), Estonii (43 patenty) lub Czech (19 patentów). Ponownie widać, że Polska w tym obszarze pozostaje w tyle za większością europejskich krajów.

Wykres 14. Liczba zgłoszeń patentów dokonanych przez podmioty krajowe w EPO na milion mieszkańców, 2020.

Źródło: European Patent Office, IMF, (dostęp: 05.2021)

Skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) liczby zgłoszeń wynalazków do EPO, który w latach 2010-2016 wynosił 9,8% zmalał do poziomu zaledwie 1,9% w latach 2017-2019. Wskazuje to, że ustawy o innowacyjności nie wpłynęły na zwiększenie liczby zgłoszeń patentowych do EPO.

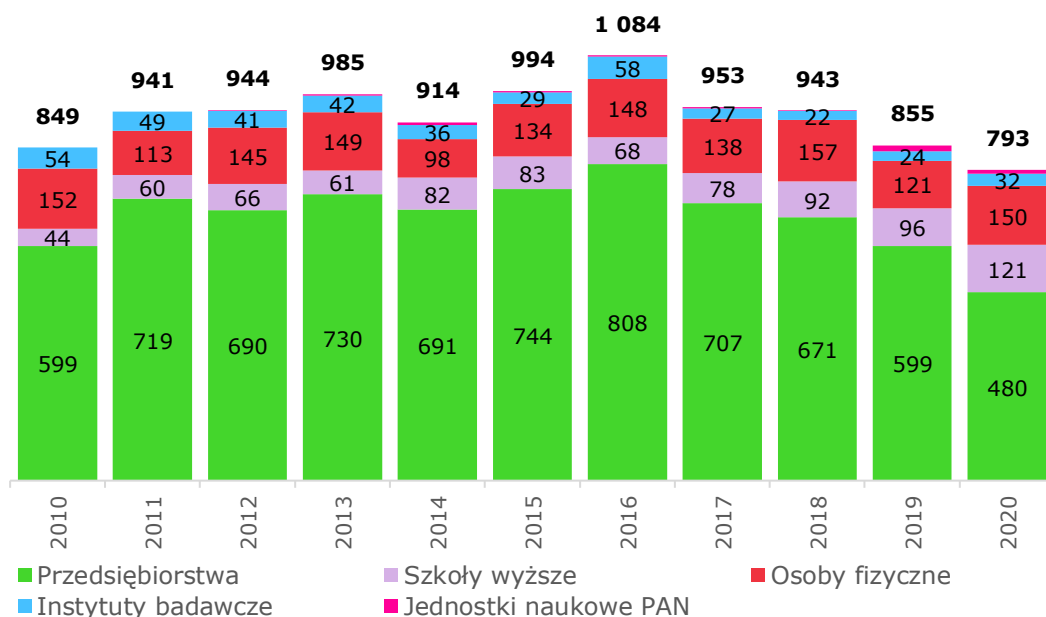
WZORY UŻYTKOWE

Kolejną kategorią własności przemysłowej analizowaną w niniejszym raporcie są wzory użytkowe, czyli 'nowe i nadające się do przemysłowego zastosowania rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu lub budowy przedmiotu o trwałej postaci albo przedmiotu składającego się ze związanych ze sobą funkcjonalnie części o trwałej postaci'²⁶. Były one zgłaszane w Urzędzie Patentowym RP wyraźnie rzadziej niż wynalazki (około 800 – 1 000 rocznie). Trend w liczbie rocznych zgłoszeń okazał się podobny do wynalazków, ponieważ liczba zgłoszeń rosła systematycznie od 2010 roku osiągając maksimum sześć lat później (1 084), po czym spadała aż do najniższego poziomu (793) w 2020 roku. Największy udział w ogólnej liczbie zgłoszeń wzorów użytkowych posiadały we wszystkich analizowanych latach przedsiębiorstwa widocznie wyprzedzając pozostałe podmioty. Podobnie jak w przypadku wynalazków, trudno zaobserwować jakikolwiek pozytywny wpływ ustaw o innowacyjności w tym zakresie. Pomijając nawet wyjątkowy z powodu pandemii Covid-19 rok 2020, od

²⁶ Źródło: <https://uprp.gov.pl/pl/przedmioty-ochrony/wynalazki-i-wzory-uzytkowe/wynalazki-i-wzory-uzytkowe-informacje-podstawowe/czym-jest-wynalazek-i-wzor-uzytkowy>

czasu wprowadzenia ustaw, liczba zgłoszeń wzorów użytkowych spadała w każdym roku, brak jest również widocznych zmian w ramach poszczególnych kategorii podmiotów zgłaszających nowe wzory użytkowe.

Wykres 15. Liczba zgłoszeń wzorów użytkowych dokonanych przez podmioty krajowe w trybie krajowym i międzynarodowym w latach 2010-2020.

Źródło: Urząd Patentowy RP (dostęp: 5.07.2021)

PODSUMOWANIE

W tabeli 1 zestawiono wszystkie wskaźniki dla Polski wykorzystane w benchmarku wraz z podziałem na poszczególne lata przed wprowadzeniem ustaw o innowacyjności oraz po ich wprowadzeniu.

W latach 2017-2019, a więc po wprowadzeniu pierwszej ustawy o innowacyjności skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) całkowitych nakładów na B+R (GERD) w Polsce osiągnął 20,7%, a więc znacznie więcej niż CAGR w latach 2010-2016 (7,9%). Dynamika wzrostu nakładów na B+R przedsiębiorstw (BERD) w latach 2017-2019 również utrzymała się na relatywnie wysokim poziomie (19,2%) chociaż przed 2017 była jeszcze wyższa (25,4%).

Podobna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do liczby pracowników zatrudnionych w obszarze B+R. Po wprowadzeniu 'małej' ustawy o innowacyjności CAGR zwiększył się z poziomu 5,3% (2010-2016) do 6,7% (2017-2019).

Natomiast w przypadku poziomu ochrony własności przemysłowej nie zaobserwowano dodatniej korelacji między liczbą nowych zgłoszeń, a nowymi przepisami. Liczba zgłoszeń wynalazków jak również wzorów użytkowych w trybie krajowym i międzynarodowym obniżyła się po 2017 roku (CARG odpowiednio - 0,4% dla zgłoszeń wynalazków oraz -5,3% dla zgłoszeń wzorów użytkowych). Jedynie w przypadku zgłoszeń do EPO nie stwierdzono ujemnej dynamiki. Natomiast CARG za lata 2017-2019 obniżył się w stosunku do CAGR za lata 2010-2016 z poziomu 9,8% do zaledwie 1,9%.

Tabela 1. Zestawienie wskaźników dla Polski wykorzystanych w benchmarku w rok 2010 oraz latach 2016-2019.

Wskaźnik	2010	2016	2017	2018	2019	CAGR 2010-16	CAGR 2017-19
GERD, mln EUR	2 608	4 112	4 834	6 018	7 047	7,9%	20,7%
GERD / PKB, %	0,72%	0,96%	1,03%	1,21%	1,32%	4,9%	13,2%
BERD, mln EUR	694	2,700	3,118	3,978	4,428	25,4%	19,2%
BERD / PKB, %	0,19%	0,63%	0,67%	0,80%	0,83%	22,1%	11,3%-
Ulgi podatkowe na B+R, mln PLN	0	39	103	318	n/a	-	-
Ulgi podatkowe na B+R / PKB, %	0,000%	0,002%	0,005%	0,015%	n/a	-	-
Personel B+R, tys. FTE	81,8	111,8	144,1	162,0	164,0	5,3%	6,7%
Personel B+R, FTE / aktywni zawodowo	0,48%	0,66%	0,85%	0,96%	0,99%	5,5%	7,9%-
Liczba zgłoszonych wynalazków w trybie krajowym i międzynarodowym	3 203	4 261	3 924	4 205	3 889	4,9%	-0,4%
Liczba zgłoszonych wynalazków do EPO (dane od 2011)	246	393	446	519	463	9,8%	1,9%
Liczba zgłoszonych wzorów użytkowych trybie krajowym i międzynarodowym	849	1,084	953	943	855	4,2%	-5,3%

Źródło: Eurostat, OECD, IMF, Urząd Patentowy RP

2. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO

2.1. METODYKA BADANIA

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą metody CATI (*computer assisted telephone interview – wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny*) w terminie 06.04.2021 – 14.05.2021 na grupie 500 przedsiębiorstw zarejestrowanych w Polsce. Wszystkie ankietowane firmy należały do branży produkcyjnej, gdyż założyliśmy, że to ten rodzaj przedsiębiorstw posiada największy potencjał w zakresie B+R. Badanie ankietowe zrealizowała firma badawcza DANA E.

Opis wyników został podzielony na cztery podrozdziały zgodnie z tym, czy firmy prowadziły prace badawczo-rozwojowe oraz w zależności od faktu korzystania z ulgi podatkowej na B+R wynikającej z ustaw o innowacyjności. Pierwszy podrozdział opisuje charakterystykę wszystkich ankietowanych przedsiębiorstw oraz główne informacje na ich temat. Z kolei następujące trzy podrozdziały są podzielone według kryteriów prowadzenia prac B+R i korzystania z ulgi B+R:

1. Firmy, które nie prowadzą prac B+R (28 podmiotów, 6%)
2. Firmy, które prowadzą prace B+R, ale nie skorzystały z ulgi B+R (418 podmiotów, 84%)
3. Firmy, które prowadzą prace B+R i korzystają z ulgi na B+R (54 podmioty, 11%)

Każda grupa odpowiadała na dedykowany im zestaw pytań.

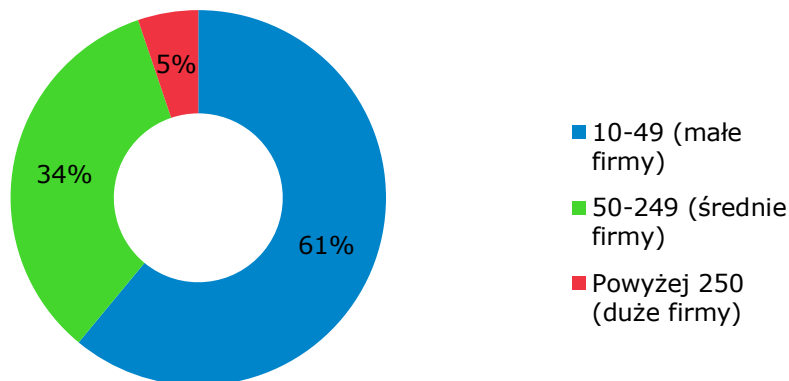
2.2. PROFIL ANKIETOWANYCH FIRM I GŁÓWNE INFORMACJE

W badaniu wzięło udział 500 przedsiębiorstw działających na terenie Polski. Największą część stanowiły małe przedsiębiorstwa, zatrudniające do 50 osób – 305. Średnich firm (zatrudniających od 50 do 250 pracowników) było 169, a firm zatrudniających ponad 250 osób – 26.²⁷ Wśród wszystkich firm 17% (85) w momencie przeprowadzenia badania działało na obszarze Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE). Prawie wszystkie ankietowane firmy to dojrzałe podmioty działające na rynku ponad 5 lat.

Wykres 16. Wielkość zatrudnienia w ankietowanych firmach.

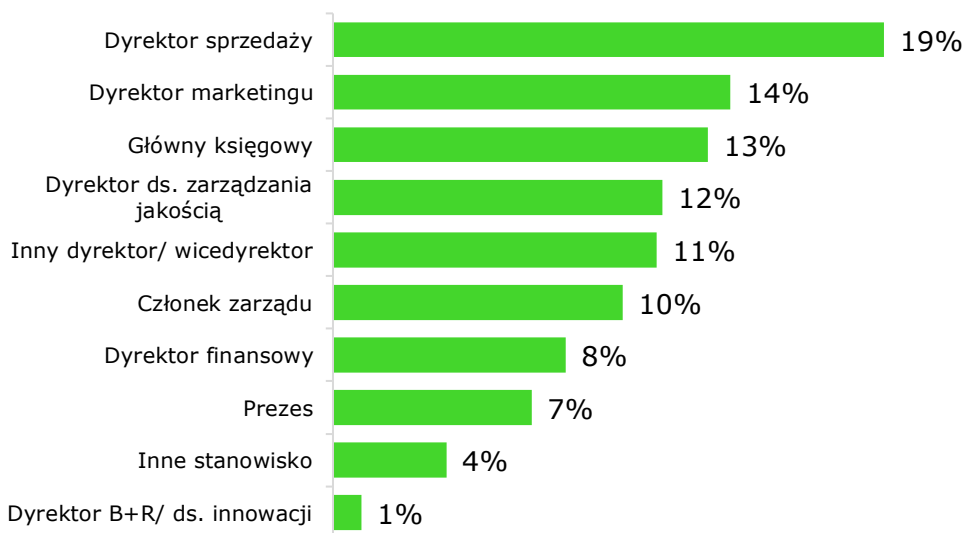
²⁷ W badaniu pominięto mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 10 pracowników.

N=500; źródło: badanie ankietowe

Osoby, które udzielały odpowiedzi w przeważającej części były kierownikami, członkami zarządu lub dyrektorami. Odsetek respondentów zatrudnionych poniżej pionu dyrektorskiego wyniósł 4% (20). Najwięcej odpowiadających osób było dyrektorami sprzedaży – 19% (97). Osoby na stanowisku Dyrektor B+R/ ds. innowacji stanowiły 1% (5) wszystkich respondentów, co może świadczyć o tym, że wciąż mały odsetek firm tworzy dedykowane stanowisko dla osób zajmujących się innowacjami lub odpowiedzialnymi tylko za prace badawczo-rozwojowe oraz ich nadzorowanie.

Wykres 17. Stanowisko osoby udzielającej wywiadu.

N=500; źródło: badanie ankietowe

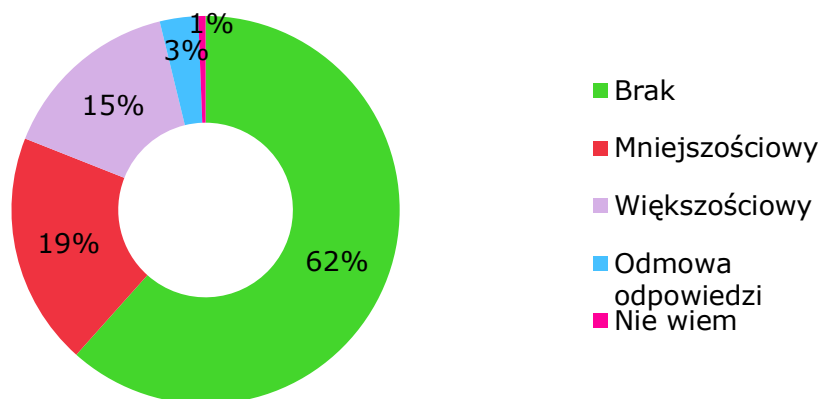
Większość tj. 62% (308) ankietowanych przedsiębiorstw było firmami z wyłącznie kapitałem polskim. W przypadku 19% (97) respondentów kapitał zagraniczny był

mniejszościowy, a 15% (76) to firmy z większościami kapitałem zagranicznym. Natomiast 3% (16) respondentów odmówiło udzielenia odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 18. Udział kapitału zagranicznego wśród ankietowanych firm.

N=500; źródło: badanie ankietowe

Subiektywne postrzeganie swojej innowacyjności wśród ankietowanych przedsiębiorstw wypada raczej pozytywnie. Na pytanie czy respondenci uważają swoją firmę za innowacyjną aż 77% (383) z nich odpowiedziało, że tak. Tylko 21% (104) udzieliło przeczącej odpowiedzi, a pozostałe 3% (13) nie wiedziało, jak odpowiedzieć na to pytanie. Z perspektywy wielkości firmy należy podkreślić, że małe podmioty najgorzej oceniły swoją innowacyjność i najczęściej twierdziły, że ich przedsiębiorstwa nie są innowacyjne (31% wobec 4% firm średnich i 8% firm dużych). Większe podmioty były raczej zgodne w ocenie swojej innowacyjności i odsetek odpowiedzi pozytywnych wyniósł 92% w przypadku dużych firm i 93% średnich.

Tabela 2. Subiektywna ocena respondentów odnośnie bycia firmą innowacyjną według wielkości firmy.

Czy uważa Pan/Pani, że Państwa firma jest firmą innowacyjną?			
Stanowisko	Tak	Nie	Nie wiem
Małe	66%	31%	2%
Średnie	93%	4%	4%
Duże	92%	8%	0%
Łącznie	77%	21%	3%

N=500; źródło: badanie ankietowe

Najbardziej zgodni w opiniach, że ich przedsiębiorstwo jest innowacyjne byli dyrektorzy B+R/ ds. innowacji (100%), a najmniej optymistyczni dyrektorzy ds.

zarządzania jakością (tylko 53%). Ponadto, członkowie zarządu, inni niż prezes, również odrobinę mniej optymistycznie oceniali tę kwestię – 71% uważało swoje firmy za innowacyjne, a 25% odpowiedziało przecząco. Nie zmienia to jednak faktu, że subiektywna ocena swojej innowacyjności w całej badanej próbie przedsiębiorstw jest wysoka.

Tabela 3. Subiektywna ocena respondentów odnośnie bycia firmą innowacyjną według stanowiska respondenta.

'Czy uważa Pan/Pani, że Państwa firma jest firmą innowacyjną?'			
Stanowisko	Tak	Nie	Nie wiem
Dyrektor B+R/ ds. innowacji	100%	0%	0%
Inny dyrektor/ wicedyrektor	89%	9%	2%
Dyrektor finansowy	88%	5%	7%
Główny księgowy	85%	14%	2%
Dyrektor sprzedaży	78%	21%	1%
Dyrektor marketingu	76%	23%	1%
Prezes	71%	26%	3%
Członek zarządu	71%	25%	4%
Inne stanowisko	70%	25%	5%
Dyrektor ds. zarządzania jakością	53%	43%	3%
Łącznie	77%	21%	3%

N=500; źródło: badanie ankietowe

Zdecydowana większość ankietowanych przedsiębiorstw prowadziła w ostatnich 3 latach różne prace B+R (na 500 ankietowanych przedsiębiorstw aż 472 – 94%). Nie jest to jednoznaczne z faktem bycia firmą innowacyjną, jednak obrazuje, że większość firm produkcyjnych prowadziła jakiegoś typu działalność badawczo-rozwojową ostatnich lat. Pozostałe 28 firm można obiektywnie ocenić jako nieprowadzące żadnej działalności B+R, z których większość (78%) to firmy krajowe (na 28 podmiotów znalazło się 18 firm małych oraz 10 firm średnich, bez przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 250 osób, czyli największych firm pod względem wielkości zatrudnienia; nie znalazły się również w tej grupie firmy z większościami udziałem kapitału zagranicznego).

Podsumowując:

- Nawet fakt podejmowania się działalności badawczo-rozwojowej nie przekłada się automatycznie na sposób postrzegania firmy przez jej pracowników jako 'firma innowacyjna' (94% firm prowadzących prace B+R

wobec 77% odpowiedzi pozytywnych odnośnie oceny swojej firmy jako innowacyjna),

- Wszystkie większe firmy prowadzą jakąś formę działalności B+R,
- Wszystkie zagraniczne firmy również prowadzą jakąś formę działalności B+R,
- Firmy nieprowadzące działalność B+R to w zdecydowanej większości firmy wyłącznie z kapitałem krajowym.

Jakie działania, które mieszczą się w definicji prac B+R były najbardziej rozpowszechnione wśród ankietowanych przedsiębiorstw? Dwie główne kategorie prac, które firmy prowadziły w ostatnich 3 latach to wprowadzanie na rynek nowych produktów lub usług oraz testowanie nowych produktów lub usług. Te kategorie zostały wybrane odpowiednio przez 71% i 69% przedsiębiorstw. Kolejną kategorią wskazywaną również przez około 2/3 wszystkich firm był zakup nowych maszyn lub oprogramowania/ ulepszanie istniejących sprzętów. Następnymi rodzajami prowadzonej działalności B+R w ostatnich 3 latach były odpowiednio: usprawnianie procesów biznesowych (np. automatyzacja) – 53%, opracowywanie nowych technik kontroli jakości – 47% oraz prototypowanie nowych produktów, usług, procesów biznesowych – 47%. Powyższe prace polegają w dużym stopniu na poszukiwaniu rozwiązań, które mają usprawniać działalność operacyjną przedsiębiorstw (usprawnianie procesów biznesowych, wdrażanie nowych technik kontroli).

Ankietowane firmy wykazywały również niewielkie zainteresowanie zlecaniem prac B+R innym podmiotom krajowym, takim jak: komercyjni dostawcy usług lub eksperci zewnętrzni (26% firm korzystało z takiego wsparcia), a także uczelniom lub publicznym organizacjom badawczym (20%). Świadczy to o niskim poziomie współpracy biznesu szczególnie z obszarem nauki, co zostało potwierdzone również pozycją Polski w międzynarodowych rankingach oceniających wpływ i wsparcie szkolnictwa wyższego na rozwój gospodarczy kraju²⁸. Biorąc pod uwagę fakt, że między innymi na wzmocnieniu tej kwestii koncentrowały się ustawy o innowacyjności, nie można stwierdzić, że doprowadziły one do znaczącego rozwoju w tym obszarze.

Przy prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych tylko 16% respondentów wskazało, że współpracuje z zagraniczną jednostką badawczo-rozwojową należącą do grupy, co świadczy o tym, że większość firm prowadzi prace B+R samodzielnie. Biorąc jednak pod uwagę strukturę ankietowanych firm pod względem wielkości zatrudnienia (tylko 39% firm zatrudnia więcej niż 50 osób) oraz pod względem udziału kapitału zagranicznego (tylko 35% posiada

---

²⁸ Patrz w szczególności rozdział: 0

akcjonariat zagraniczny) nie jest to wynik wyjątkowy, ponieważ większość ankietowych podmiotów nie ma powiązań zagranicznych i jest w większości małymi przedsiębiorstwami.

Wykres 19. Działalność o charakterze innowacyjnym prowadzona w ostatnich 3 latach przez ankietowane firmy.

N=472; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Firmy, które w ostatnich 3 latach prowadziły działalność B+R w przeważającej większości nie zmieniały poziomu wydatków na te prace, o czym świadczy fakt, że 45% (212) respondentów odpowiedziało, że ich wydatki zostały utrzymane na zbliżonym poziomie. Jedynie 21% (101) firm zadeklarowało, że wydatki wzrosły, z czego tylko u 4% (21) spółek wzrosły „w znacznym stopniu”. Więcej ankietowanych przedsiębiorstw stwierdziło, że wydatki na prace B+R zostały obniżone na przestrzeni ostatnich 3 lat (u 26% firm zmalały nieznacznie, a u 7% zmalały w znacznym stopniu).

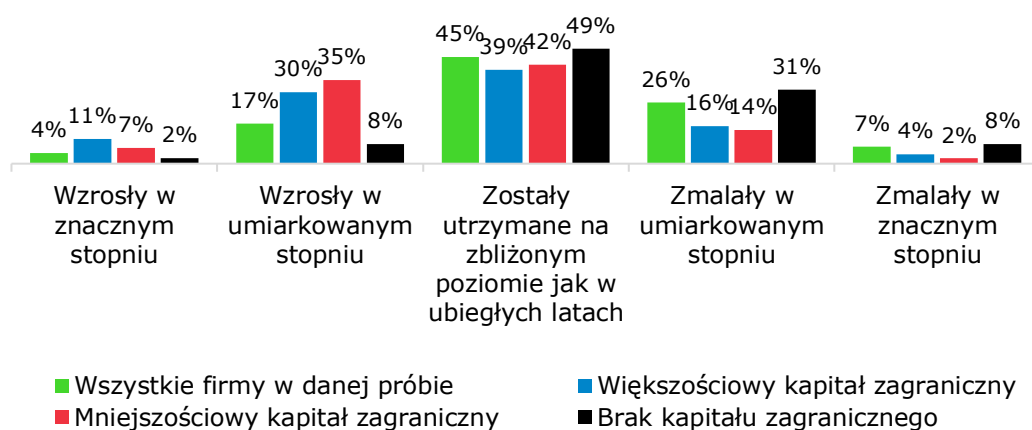
Biorąc pod uwagę strukturę kapitału zagranicznego, można zaobserwować zasadnicze różnice w odpowiedziach pomiędzy firmami. Po pierwsze, firmy z kapitałem zagranicznym (nie ma znaczenia czy kapitał zagraniczny był większościowy czy mniejszościowy), w przeciwieństwie do firm z kapitałem polskim, wyraźnie zwiększały wydatki na B+R w ostatnich latach. Po drugie,

mniejszy odsetek tych firm pozostawił wydatki na zbliżonym poziomie (około 40% wobec prawie 50% udziału firm krajowych w tej kategorii). I wreszcie, ponad dwukrotnie mniej firm zagranicznych zmniejszyło wydatki na prace badawczo-rozwojowe w ostatnich 3 latach. Firmy z kapitałem zagranicznym w każdym przypadku wypadły lepiej niż średni wynik ze wszystkich badanych firm (w większym stopniu zwiększyły wydatki na B+R, w mniejszym stopniu utrzymały wydatki oraz w mniejszym stopniu zmniejszyły wydatki).

Z perspektywy wielkości firmy zasadnicza różnica pojawiła się jedynie w przypadku dużych podmiotów, których zdecydowanie większy odsetek stwierdził, że wydatki zostały utrzymane na zbliżonym poziomie jak w ostatnich 3 latach (69% wobec 46% średnich i 42% małych firm). Oprócz tego, średnie przedsiębiorstwa częściej wybierały odpowiedzi o wzroście wydatków.

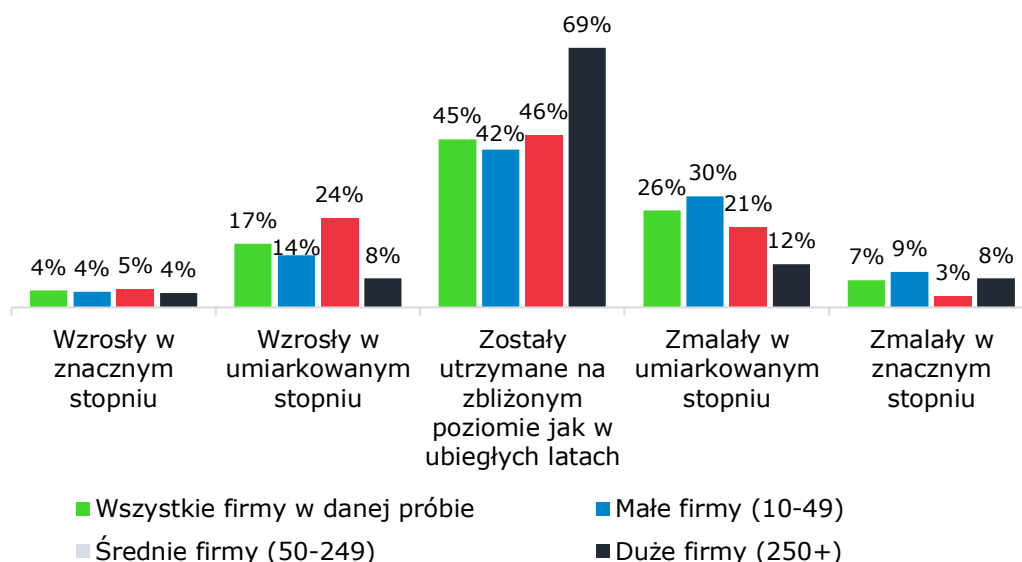
Wykres 20. Jak zmieniły się wydatki na prace B+R w ostatnich 3 latach? [podział ze względu na pochodzenie kapitału]

N=456; źródło: badanie ankietowe

Wykres 21. Jak zmieniły się wydatki na prace B+R w ostatnich 3 latach? [podział ze względu na wielość firmy]

N=472; źródło: badanie ankietowe

Jako główne powody zwiększania wydatków na B+R w ostatnich latach ankietowane przedsiębiorstwa wskazywały najczęściej potrzebę opracowania nowych produktów, usług lub technologii (39% firm wybrało tę kategorię), a także fakt, że prace B+R wpisują się w długoterminową strategię przedsiębiorstwa (również 39%). Na trzecim miejscu znalazła się kategoria związana z rozwijaniem nowych umiejętności wśród pracowników (38%). Okazuje się, że ulgi podatkowe mają wpływ na podjęcie decyzji o zwiększeniu wydatków na B+R, u mniej niż 1/3 wszystkich respondentów (28%).

Ponownie jednak obserwujemy wyraźne różnice pomiędzy firmami krajowymi oraz tymi z kapitałem zagranicznym. Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym, w przeciwieństwie do podmiotów krajowych, nie różnicowały w wysokim stopniu powodów zwiększania wydatków. Rozkład procentowy wszystkich odpowiedzi jest podobny, wahający się głównie pomiędzy 25%-35% (z niewielkim odchyleniem w górę przy kategorii 'Z powodu ulgi podatkowej na B+R' przy firmach z zagranicznym kapitałem mniejszościowym). Z kolei firmy krajowe silnie zróżnicowały odpowiedzi – najczęściej padała odpowiedź o długoterminowej strategii firmy lub decyzji kierownictwa (aż 55%) oraz o rozwijaniu nowych umiejętności wśród pracowników (48%) i potrzebie opracowania nowego produktu, usługi lub technologii (45%). Zwracają uwagę różnice związane z ulgami podatkowymi na B+R. Tę kategorię wskazał tylko co dziesiąty podmiot krajowy przy 32% oraz 39% firm z kapitałem zagranicznym odpowiednio większościowym i mniejszościowym. Podmioty bez kapitału zagranicznego kładły

nacisk głównie na korzyści jakie niosą za sobą prace badawczo-rozwojowe (nowe produkty, nowe umiejętności kadry) rzadziej podkreślając ulgi podatkowe, współpracę z zewnętrznymi instytucjami badawczymi oraz pozyskiwanie zewnętrznego dofinansowania z funduszy unijnych. Powtórnie zasadne jest stwierdzenie, że krajowe przedsiębiorstwa w mniejszym stopniu niż zagraniczne firmy współpracują z zewnętrznymi instytucjami (np. uczelniami wyższymi) przy pracach B+R.

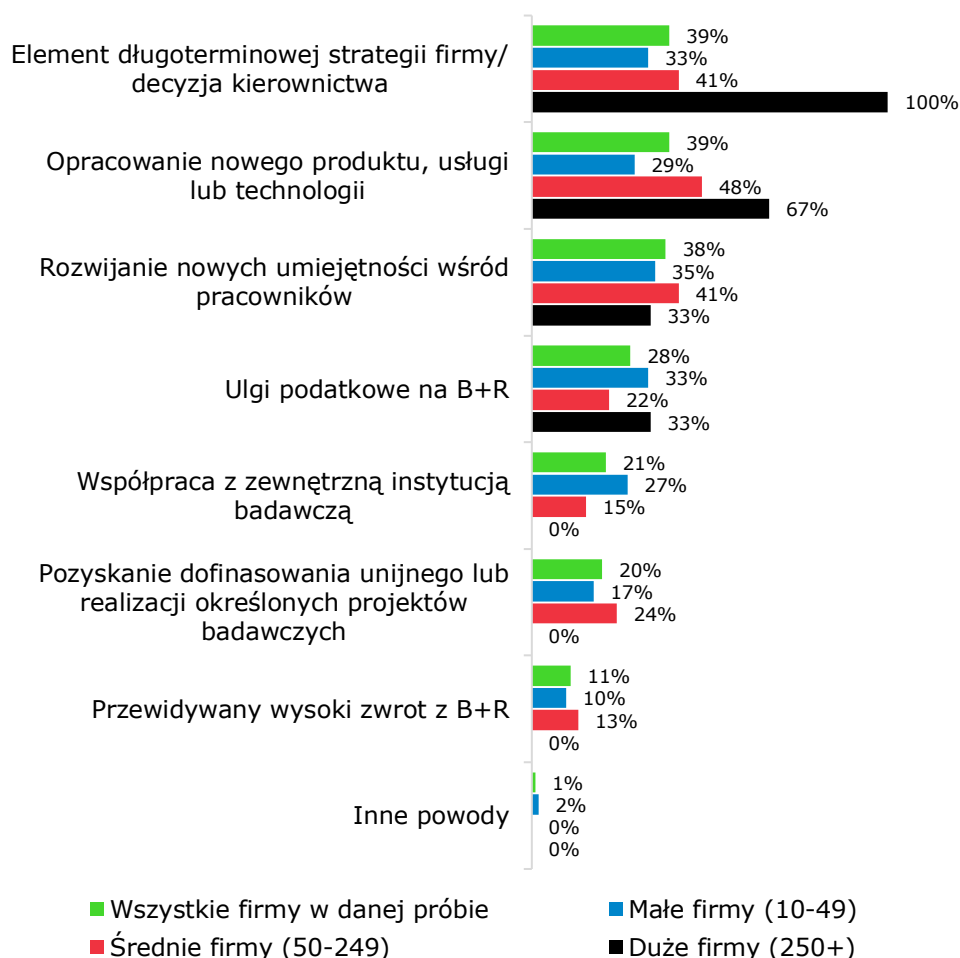
Wykres 22. Powody zwiększenia wydatków na prace B+R w ostatnich 3 latach. [podział ze względu na pochodzenie kapitału]

N=101; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 23. Powody zwiększenia wydatków na prace B+R w ostatnich 3 latach. [podział ze względu na wielkość firmy]

N=101; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Jeśli chodzi o powody zmniejszenia wydatków na prace B+R w ostatnich latach to zdecydowanie przeważa odpowiedź związana z pandemią Covid-19. Aż 78% (121) wszystkich ankietowych firm, które obniżyły inwestycje B+R wskazało tę kategorię. Na kolejnych pozycjach znalazły się: pogorszenie sytuacji finansowej firmy (42%, 65 firm) oraz rezygnacja z opracowania nowego produktu lub usługi (12%, 19 firm). Pandemia Covid-19 silnie zaburzyła plany spółek dotyczących prac B+R, budżety wielu przedsiębiorstw musiały zostać zrewidowane w dół, co bez wątpienia odniosło negatywny efekt również na działalność badawczo-rozwojową. Podobnie pogorszenie sytuacji finansowej z pewnością w wielu przypadkach było bezpośrednim następstwem pandemii. Z tego powodu zasadne wydaje się oczekiwanie, że zakończenie trudności związanych z pandemią Covid-19 zlikwiduje najważniejsze i najczęściej

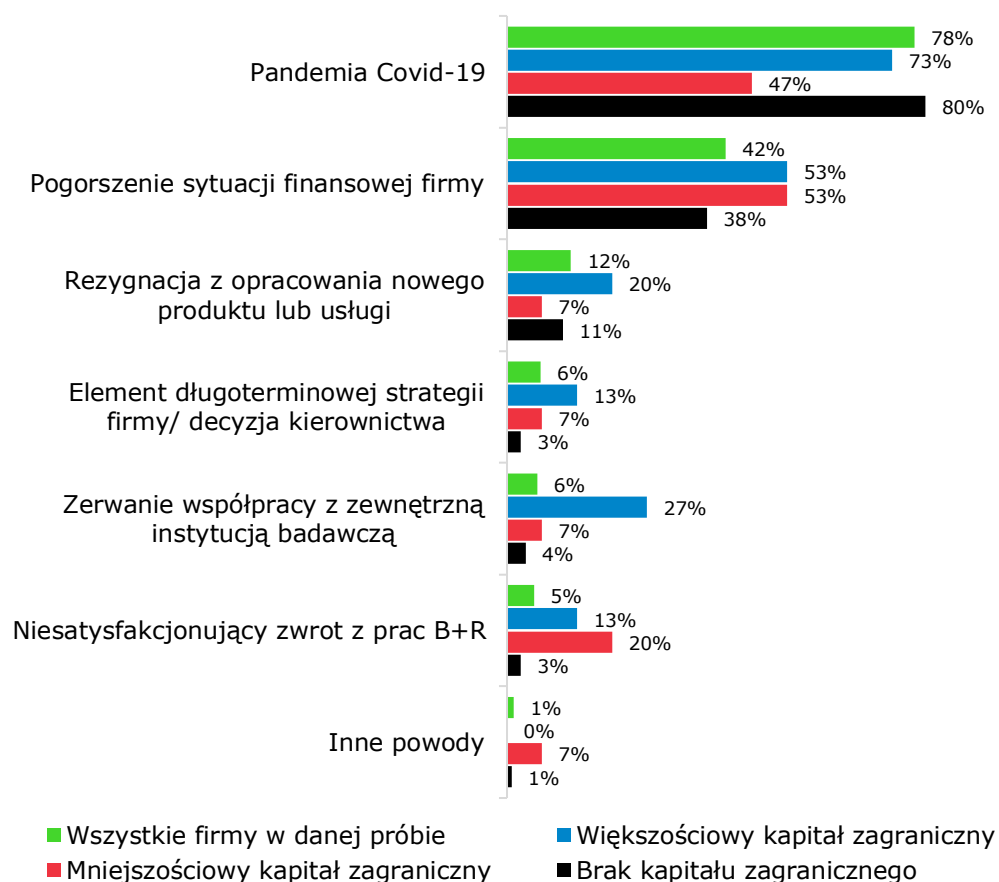

wskazywane problemy, przez które firmy zmniejszyły zaangażowanie finansowe w prace B+R w ostatnim czasie.

Struktura kapitału w kwestii decyzji o zmniejszeniu wydatków na B+R nie miała aż tak dużego znaczenia jak w przypadku decyzji o zwiększeniu wydatków. Pojawiły się procentowe różnice w odpowiedziach związanych z pandemią Covid-19 oraz pogorszeniem sytuacji finansowej firmy, jednak biorąc pod uwagę niewielką liczbę firm zagranicznych (N=15 i N=15 odpowiednio w przypadku firm o kapitale zagranicznym większościowym i mniejszościowym wobec N=113 w przypadku firm nieposiadających kapitału zagranicznego), które zmniejszyły wydatki, jakiegokolwiek wnioski mogą być obarczone ryzykiem błędu z powodu zbyt małej reprezentacji spółek. Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku podziału według wielkości przedsiębiorstwa. Duże przedsiębiorstwa częściej niż pozostałe wskazywały pogorszenie się sytuacji finansowej, jednak przez to, że ich liczba jest mała (N=5), ponownie trudno wyciągać jakiegokolwiek wnioski.

Wykres 24. Powody zmniejszania wydatków na prace B+R w ostatnich 3 latach. [podział ze względu na pochodzenie kapitału]

N=143; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 25. Powody zmniejszania wydatków na prace B+R w ostatnich 3 latach. [podział ze względu na wielkość firmy]

N=156; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Przechodząc do wykorzystania zewnętrznych mechanizmów wsparcia działalności badawczo-rozwojowej, obserwujemy, że tylko 11% (54) przedsiębiorstw prowadzących prace B+R korzystało w trakcie ostatnich 3 lat z ulgi podatkowej wynikającej z ustaw o innowacyjności (co oznacza, że 418 firm nie korzystało z ulgi podatkowej pomimo tego, że prowadziło działalność B+R). Jednocześnie 22% (104 firmy) z nich zadeklarowało, że planują z tej ulgi skorzystać w ciągu kolejnych 3 lat. Ponownie pojawiły się wyraźne różnice szczególnie na poziomie struktury akcjonariatu.

Po pierwsze, 18% podmiotów z większościowym udziałem kapitału zagranicznego korzystało w trakcie ostatnich 3 lat z ulg podatkowych, 12% z mniejszościowym, a bez kapitału zagranicznego zaledwie 8%. Z kolei aż 36% i 27% przedsiębiorstw z odpowiednio większościowym i mniejszościowym kapitałem zagranicznym planuje skorzystać z ulg w ciągu następnych 3 lat, przy zaledwie 16% udziale firm bez kapitału zagranicznego. Fakt działalności na obszarze SSE nieznacznie

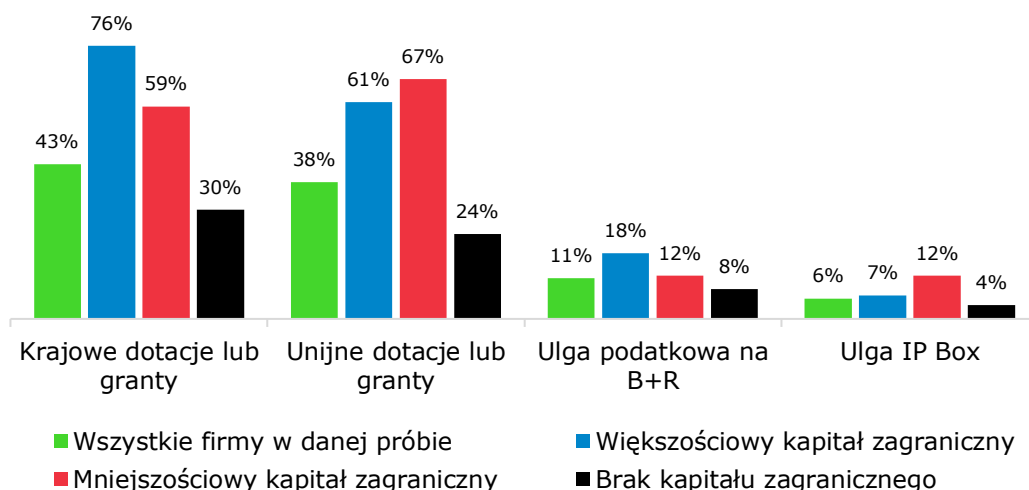
zwiększył odsetek pozytywnych odpowiedzi odnośnie skorzystania z ulgi (do 12%). Ta różnica nie jest tak duża jak w przypadku spółek z kapitałem zagranicznym. Z kolei fakt posiadania statusu centrum badawczo-rozwojowego (możliwość odliczenia do 150% kosztów kwalifikowanych) wyraźnie zwiększył odsetek odpowiedzi o korzystaniu z ulgi B+R, ponieważ wśród przedsiębiorców tego typu aż 46% korzystało z ulgi. Obrazuje to, że podmioty posiadające status CBR znacznie pozytywniej podchodzą do ulgi B+R, co nie powinno dziwić, skoro możliwe korzyści finansowe z tytułu odliczeń dla tego typu przedsiębiorstw są wyższe.

Podsumowując, obserwując powyższe wskaźniki można stwierdzić, że firmy z kapitałem zagranicznym nie tylko częściej zwiększały wydatki na badania i rozwój w ostatnich latach, lecz również wyraźnie częściej korzystały z dostępnych ulg podatkowych oraz planują z nich skorzystać w trakcie kolejnych lat. Podobnie duże firmy są w największym stopniu odbiorcą ulgi podatkowej, ponieważ korzystało z niej prawie co 3 przedsiębiorstwo przy średniej ogólnej wynoszącej zaledwie 11%, a także najwięcej z nich stwierdziło, że planuje skorzystać z ulgi w kolejnych latach (50%). Najmniej, ponieważ tylko 5% firm korzystało z ulgi B+R oraz ich największy odsetek (65%) stwierdził, że nie będzie ulgi wykorzystywał w przypadku małych firm.

Pod względem korzystania z innych mechanizmów wsparcia niż ulga podatkowa na B+R, przedsiębiorstwa najczęściej wskazywały krajowe i unijne dotacje i granty (44% krajowe oraz 38% unijne). Tylko 6% podmiotów wybrało ulgę IP Box, a 42% przedsiębiorstw nie korzystało z żadnych innych metod wsparcia. Ponownie, z pozostałych metod zauważalnie częściej korzystały firmy z kapitałem zagranicznym niż firmy krajowe oraz mniejsze firmy rzadziej niż większe podmioty.

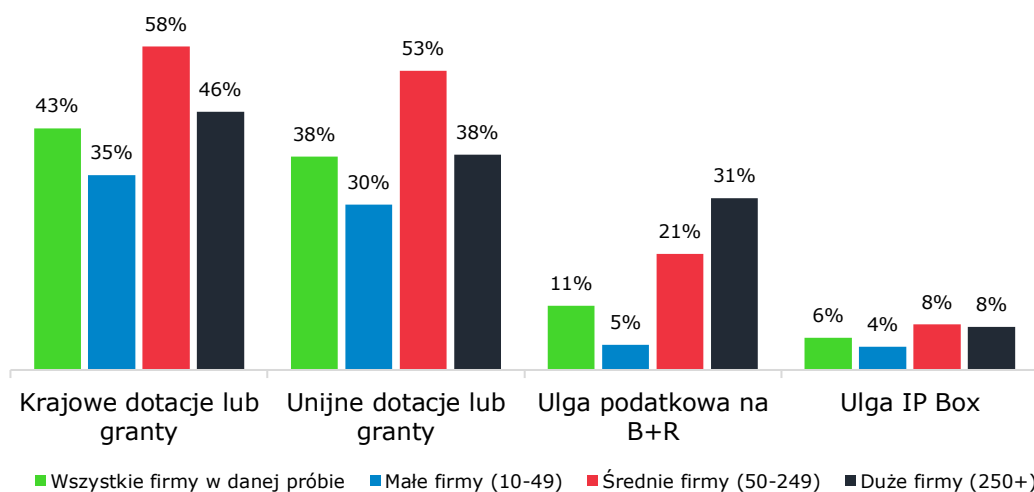

Wykres 26. Wykorzystanie zewnętrznych mechanizmów wsparcia działalności B+R. [podział ze względu na wielkość kapitału]

N=456; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

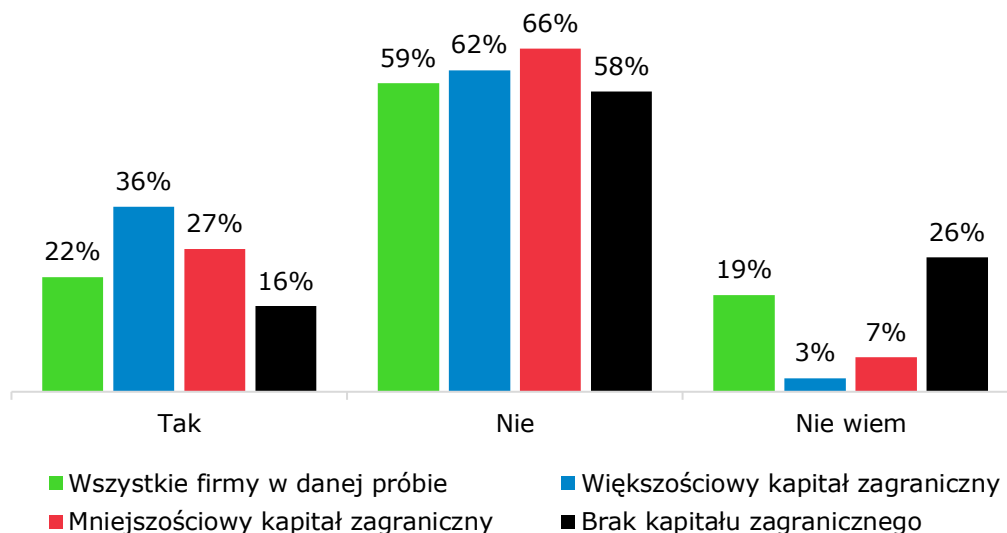
Wykres 27. Wykres 26. Wykorzystanie zewnętrznych mechanizmów wsparcia działalności B+R. [podział ze względu na wielkość firmy]

N=472; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

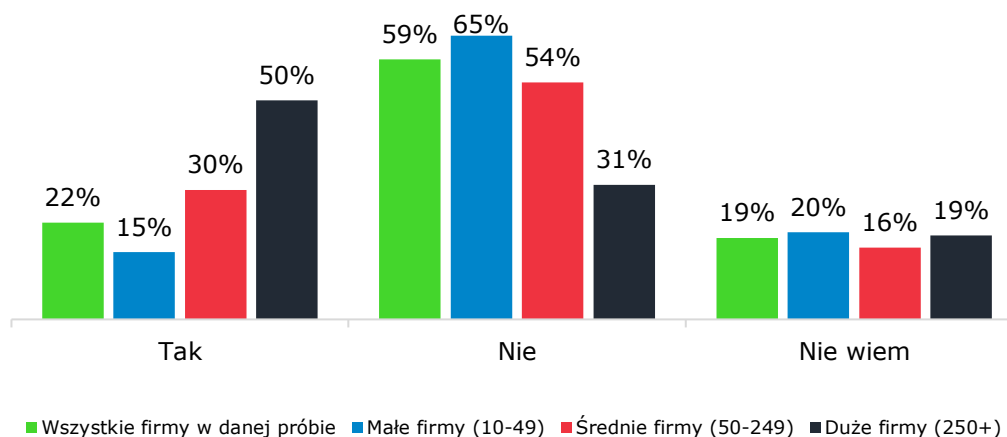

Wykres 28. Czy firma planuje skorzystać z ulgi podatkowej na B+R w następnych 3 latach?

N=456; źródło: badanie ankietowe

Wykres 29. Czy firma planuje skorzystać z ulgi podatkowej na B+R w następnych 3 latach?

N=472; źródło: badanie ankietowe

2.3. FIRMY NIEPROWADZĄCE PRAC B+R

Pierwszą grupę firm stanowią podmioty, które w ciągu ostatnich 3 lat nie prowadziły prac badawczo-rozwojowych. Biorąc pod uwagę ich łączną liczbę w próbie badanych firm (28 na 500 przedsiębiorstw) można stwierdzić, że większość firm produkcyjnych w Polsce prowadzi jakąś działalność, którą można zaliczyć do B+R. Należy dodać, że wśród tych 28 spółek nie znalazły się takie, które posiadały większościowy udział kapitału zagranicznego. Zdecydowana

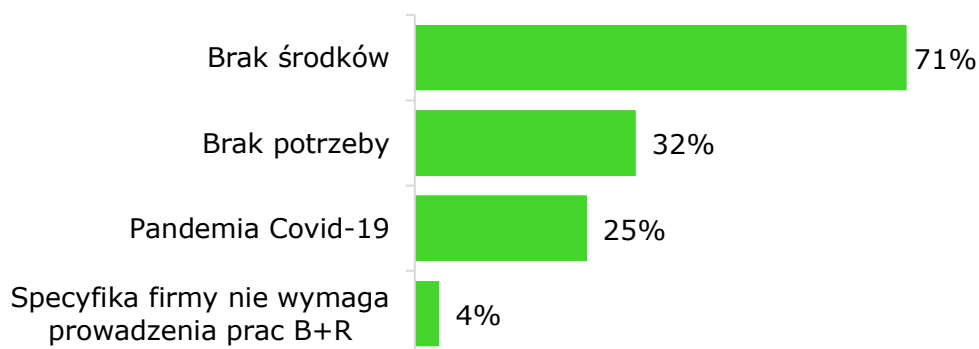
większość (79%, 22 firmy) nie posiadała kapitału zagranicznego w ogóle, a pozostałe 21% (6 firm) posiadały kapitał zagraniczny mniejszościowy. Ponadto, jak już wspomniano, w tej grupie nie znalazły się również duże firmy (min. 250 pracowników). Natomiast 18 podmiotów (64%) stanowiły firmy małe, zatrudniające do 49 pracowników oraz 10 (36%) – średnie, zatrudniające w momencie przeprowadzenia ankiety od 50 do 249 pracowników.

Na początku firmy nieprowadzące prac B+R zostały zapytane o powody niepodejmowania takiej działalności. Zdecydowanie najczęściej wybieranym powodem przez respondentów był brak środków. Aż 71% (20 firm) wybrało tę odpowiedź. Kolejnymi powodami były: brak takiej potrzeby (32%, 9 firm) oraz pandemia Covid-19 (25%, 7 firm). Ponadto, jeden respondent (4%) zaznaczył, że specyfika firmy nie wymaga prowadzenia prac B+R.

Brak środków finansowych uniemożliwia przedsiębiorstwom zainwestowanie pieniędzy w niepewne projekty, stąd zrozumiałe jest, że firmy nie mogą sobie pozwolić na zaangażowanie kapitału, który potrzebny jest np. do zapewnienia bieżącej płynności finansowej czy prowadzenia standardowej aktywności operacyjnej. Ponadto, rok 2020 był wyjątkowy ze względu na pandemię Covid-19, która doprowadziła do znacznego spadku przychodów wielu przedsiębiorstw, co, nawet jeśli nie bezpośrednio, to pośrednio, mogło wpłynąć na decyzje odnośnie rozpoczynania lub kontynuowania dodatkowych projektów inwestycyjnych.

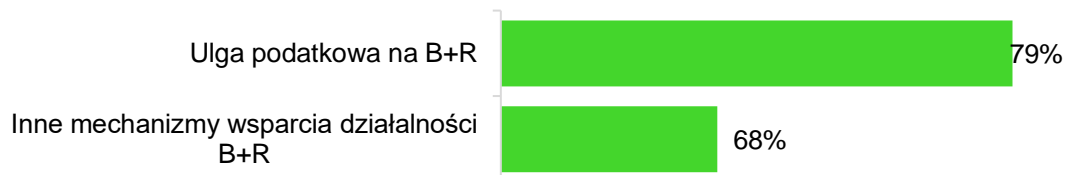
Większość firm nieprowadzących prac B+R odpowiedziała, że słyszała o ulgach podatkowych na B+R (79%, 22 firmy) oraz innych mechanizmach związanych z działalnością B+R wpływających na obniżenie podatku dochodowego, np. IP Box (68%, 19 firm). Zatem ankietowane przedsiębiorstwa zdają sobie sprawę z istnienia metod wsparcia działalności badawczo-rozwojowej, nawet jeśli jej nie podejmowały w ostatnich latach.

Wykres 30. Powody nieprowadzenia prac B+R.

N=28; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 31. Poziom znajomości mechanizmów wsparcia działalności B+R wśród firm nieprowadzących prac B+R.

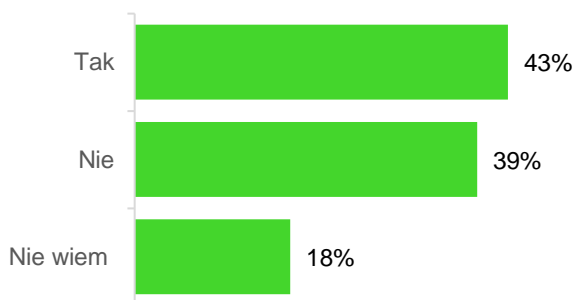

N=28; źródło: badanie ankietowe

W kolejnym pytaniu respondenci odpowiadali, czy uważają, że istniejące ulgi podatkowe wpłyną na decyzję ich firmy odnośnie przeznaczenia środków na prace B+R w przyszłości. Najwięcej respondentów (43%, 12) odpowiedziało, że tak. Niewiele mniej (39%, 11 firm) udzieliło przeczącej odpowiedzi, a pozostałe 18% (5 firm) nie wiedziało, czy ulgi przyczynią się do prowadzenia prac B+R w przyszłości.

Można jednak zaobserwować, że ulgi podatkowe nie są jedynym czynnikiem, jaki biorą pod uwagę przedsiębiorstwa produkcyjne. Bardzo istotne jest polepszenie sytuacji finansowej firmy, co było najczęściej wskazywane przez respondentów (54%, 15 firm) jako czynnik, inny niż ulgi podatkowe, mogący wpłynąć na rozpoczęcie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej. Drugim ważnym elementem było, według ankietowanych podmiotów, pojawienie się potrzeby biznesowej, żeby takie prace zainicjować (29%, 8 firm).

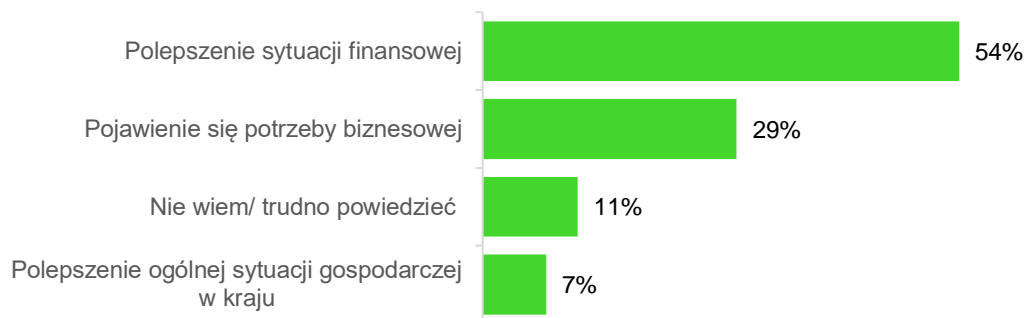
Wykres 32. Czy obecność ulgi podatkowej wpłynie na decyzje firmy odnośnie przeznaczenia środków na prace B+R w przyszłości?

N=28; źródło: badanie ankietowe

Wykres 33. Powody, które mogą wpłynąć na decyzję o podjęciu prac B+R przez firmy (oprócz dostępności ulgi B+R).

N=28; źródło: badanie ankietowe

2.4. FIRMY PROWADZĄCE PRACE B+R, ALE NIEKORZYSTAJĄCE Z ULGI B+R

Drugą grupę badanych spółek stanowią podmioty, które w ciągu ostatnich 3 lat prowadziły działalność badawczo-rozwojową, jednak nie skorzystały dotychczas z ulg podatkowych. Takich firm było aż 418 w zbiorze badanych przedsiębiorstw. Wśród nich 66% (274) to firmy małe, zatrudniające od 10 do 49 osób, 30% (126) firmy średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób, a pozostałe 4% (18) to podmioty duże. Z perspektywy struktury własnościowej: 62 z kapitałem zagranicznym większościowym (15%), 80 z kapitałem zagranicznym mniejszościowym (19%), 262 wyłącznie z kapitałem polskim (63%), a 13 firm (3%) odmówiło udzielenia odpowiedzi na to pytanie.

Pierwsze pytanie, na które udzielali odpowiedzi respondenci dotyczyło powodów nieskorzystania z ulgi podatkowej. Trzy najczęściej pojawiające się powody to:

- 1) Korzystanie z innych mechanizmów wsparcia działalności B+R (39%, 162 firm),
- 2) Niska skala działalności B+R (29%, 121 firm),
- 3) Obawa przed błędnym zakwalifikowaniem kosztów i kontrolą organów podatkowych (25%, 103 firm).

Jak można zaobserwować, inne mechanizmy wsparcia są na tyle korzystne, że potencjalnie tworzą efekt wypierania ulgi podatkowej B+R (np. korzystanie z ulgi IP Box lub dotacji na realizację projektu zamiast ulgi B+R). Dlatego też, więcej niż co trzecia firma prowadząca prace B+R decyduje się na np. na ulgę IP Box (lub inny mechanizm) zamiast na ulgę B+R. Co do zasady, łączenie ulgi B+R

z innymi mechanizmami wsparcia jest ograniczone warunkiem, żeby koszty kwalifikowane nie były ewidencjonowane na działalność, na którą podatnik otrzymał już dotację (zasada zakazu podwójnego finansowania²⁹). Ulga IP Box jest z kolei ulgą dochodową, umożliwiającą skorzystanie z preferencyjnego 5% podatku, którą można zastosować po wygenerowaniu rezultatu finansowego ze sprzedaży IP, jednak podatnik nie może łącznie wykorzystać ulgi B+R i 5% stawki opodatkowania w ramach jednego dochodu³⁰. Ponadto, niska skala działalności B+R przekłada się na zbyt mały efekt podatkowy wynikający z obniżenia podstawy opodatkowania, stąd wysoki odsetek odpowiedzi związanych ze skalą prac B+R. Ewentualne korzyści nie równoważą w tym przypadku konieczności dodatkowej ewidencji kosztów kwalifikowanych (wyodrębnienie kosztów działalności B+R) i wszystkich pozostałych elementów niezbędnych do skorzystania z ulgi.

Biorąc pod uwagę trzecią najczęściej wybieraną odpowiedź, odsetek odpowiedzi związanych z obawami przed kontrolą organów podatkowych jednoznacznie wskazuje, że dla co czwartej firmy jest to na tyle poważny problem, że nie decydują się one wyodrębnić w rozliczeniu podatkowym swojej działalności B+R, nawet kosztem zapłacenia wyższego podatku (przedsiębiorstwa zagraniczne i krajowe są w tej kwestii zasadniczo zgodne).

Na kolejnych miejscach znalazły się głównie powody związane z niewiedzą na temat kosztów kwalifikowanych oraz niezrozumienie zasad przyznawania ulgi. Te kategorie nie były tak często wskazywane jak wymienione powyżej trzy główne powody. Odsetek pozostałych odpowiedzi wahał się pomiędzy 10-15%, z czego należy podkreślić, że jedynie 13% respondentów nie posiadało wiedzy na temat istniejącej ulgi B+R, co ponownie świadczy o wysokim poziomie świadomości wśród przedsiębiorców na temat tego mechanizmu wsparcia. Ponadto 18 firm (4%) wskazało, że ulga nie została zaakceptowana w rocznym rozliczeniu podatkowym (głównie z powodu błędnej ewidencji kosztów kwalifikowanych na B+R), a 10 firm (2%) podało inne odpowiedzi, wśród których znalazły się m.in.: arbitralna decyzja firmy/ zarządu, działalność B+R prowadzona była głównie za granicą, konieczność przekazania zbyt dużej ilości informacji, z powodu wewnętrznej polityki rozliczeniowej oraz ocena, że zbyt dużo działań jest potrzebnych do złożenia dokumentacji.

Struktura badanych firm z punktu widzenia pochodzenia kapitału nie wpłynęła w dużym stopniu na odpowiedzi, jednak warto wskazać najważniejsze rozbieżności. W dwóch najczęściej pojawiających się odpowiedziach przeważały

---

²⁹ Patrz: <https://archiwum.ncbr.gov.pl/o-centrum/aktualnosci/szczegoly-aktualnosci/news/zasada-zakazu-podwojnego-finansowania-37741/>

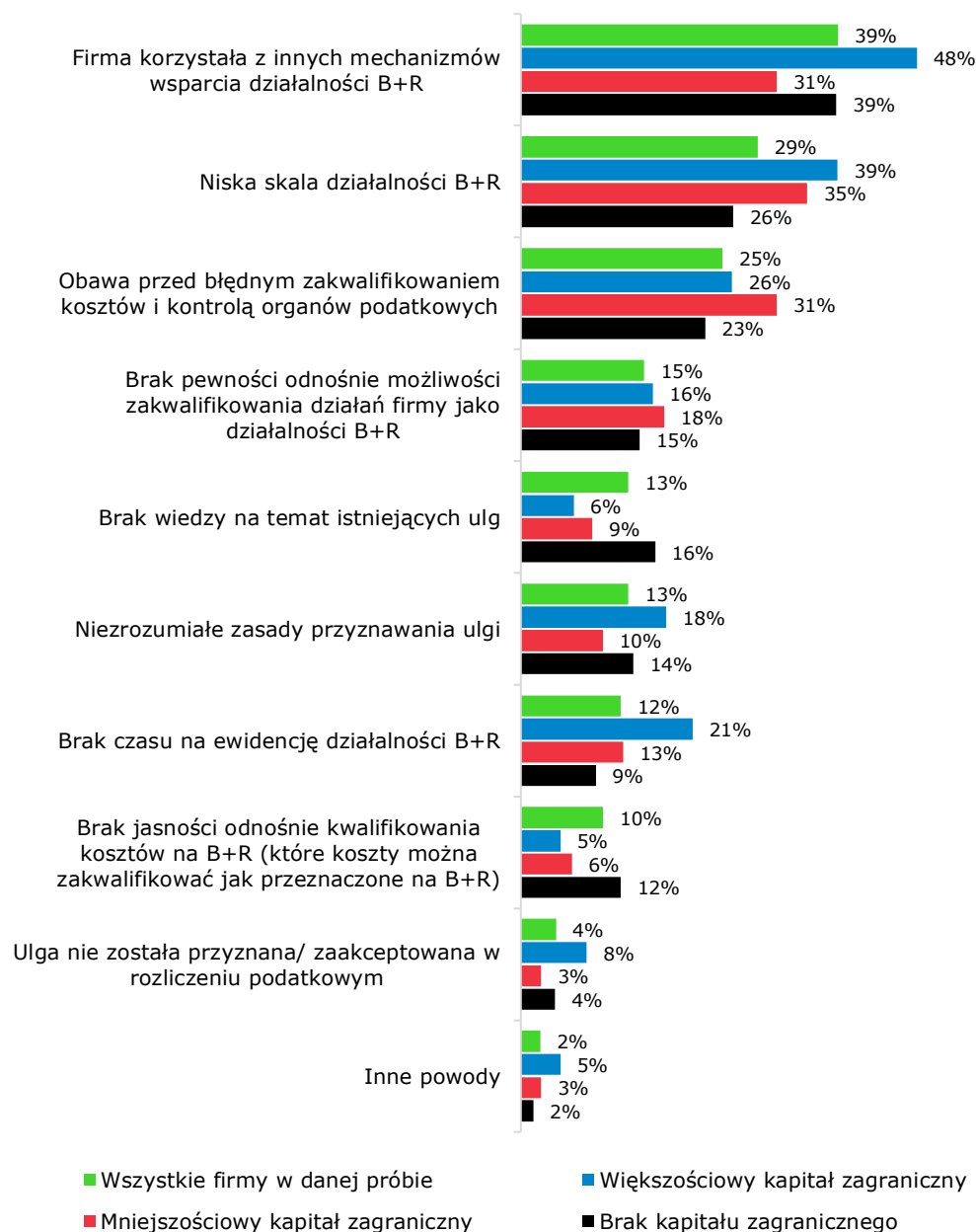
³⁰ Patrz: <https://www.rp.pl/Podatek-dochodowy/303189987-Czy-ulge-BR-mozna-laczyc-z-innymi-formami-wsparcia.html>;
<https://grantthornton.pl/publikacja/jednoczesne-korzystanie-z-ulgi-ip-box-oraz-ulgi-br/>

firmy zagraniczne, co może wiązać się z faktem, że oddziały firm zagranicznych w Polsce prowadzą większość prac B+R w centrali oraz skupiają się na zewnętrznym dofinansowaniu lub grantach, zamiast prowadzić specjalną dokumentację kosztów kwalifikowanych. Jeśli chodzi o wielkość firm wyraźnie wyróżniły się małe firmy, które wśród wszystkich podmiotów częściej korzystały z innych niż ulga B+R mechanizmów wsparcia, ich skala prac B+R jest najniższa oraz charakteryzują się najmniejszą dostępną ilością czasu na ewidencję działalności B+R.

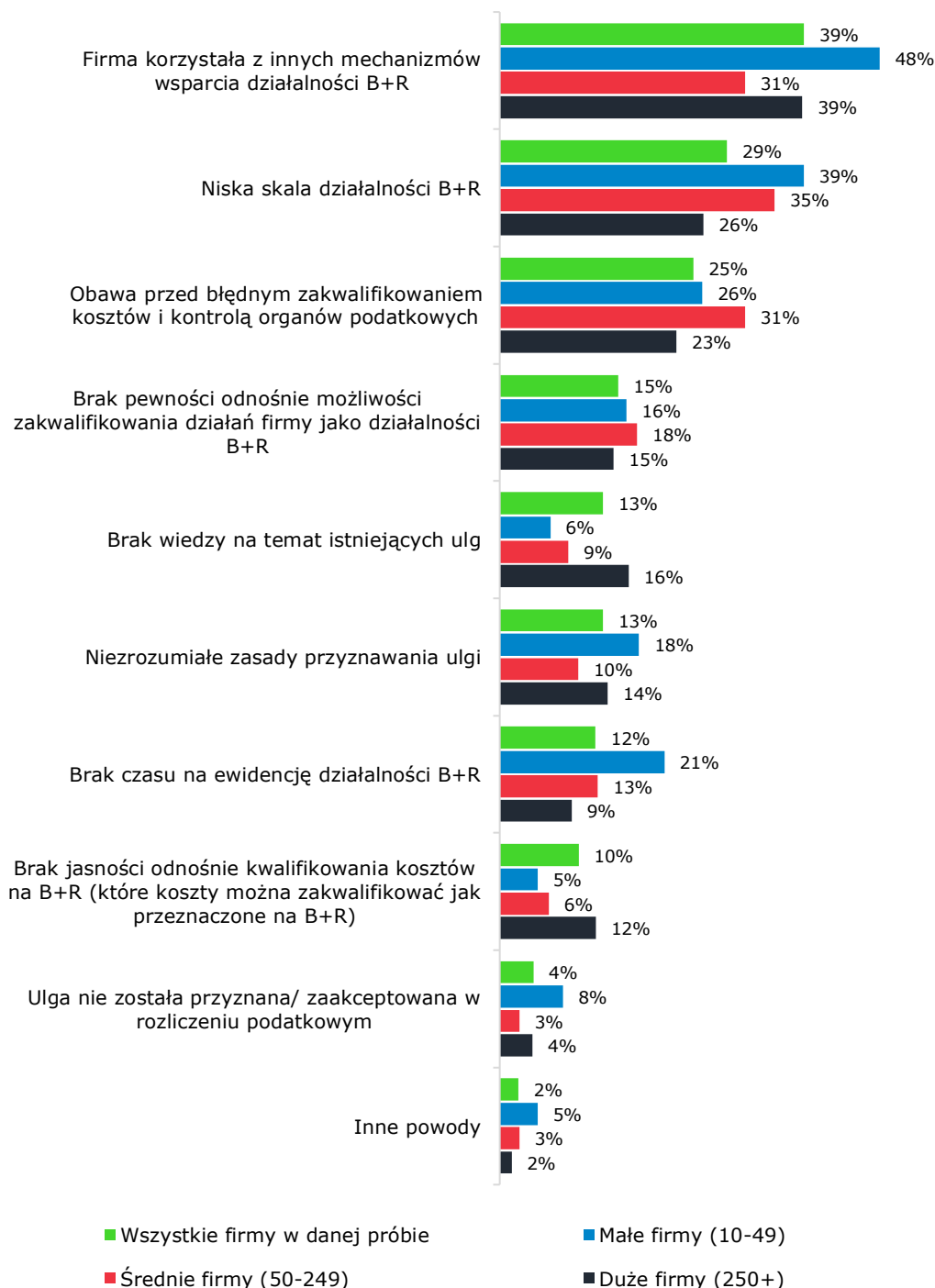
Wykres 34. Powody nieskorzystania z ulgi B+R. [podział ze względu na pochodzenie kapitału]

N=405; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 35. Powody nieskorzystania z ulgi B+R. [podział ze względu na wielkość firmy]

N=418; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Co zatem należy poprawić w konstrukcji ulgi na B+R, żeby firmy decydowały się z niej skorzystać? Według ankietowanych na pierwszym miejscu znalazło się uproszczenie zasad przyznawania ulgi – tę odpowiedź wybrało 52% spółek (213). Na prośbę doprecyzowania co by należało uprościć respondenci udzielili następujących odpowiedzi:

- 1) Przejrzystość ulgi (np. stosowane definicje kosztów, 'zasady zaufania'),
- 2) Sprawność działania biurokracji (procedury, 'papierologię'),
- 3) Zasady przyznawania ulgi i spełnienia kryteriów kwalifikujących ('czasem się zdarza, że jest coś niejasne i trzeba szukać informacji na ten temat').

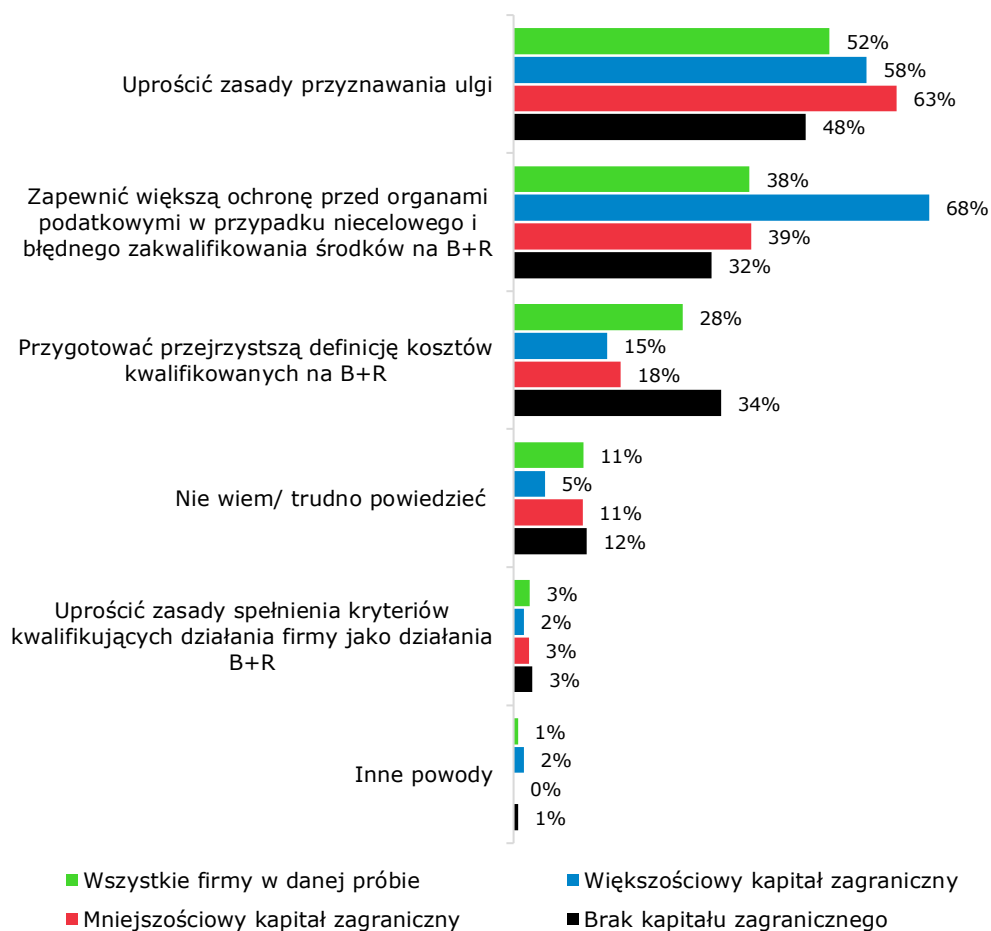
Powyższe odpowiedzi sugerują, że firmy mogły mieć styczność w przeszłości z ulgą B+R, jednak ostatecznie z niej nie skorzystały, względnie inne firmy/osoby podzieliły się z nimi złymi doświadczeniami w zakresie korzystania z ulgi B+R.

Podobnie często respondenci wskazywali zapewnienie większej ochrony przed organami podatkowymi (38%, 159 firm). Szczególnie firmy z większościowym kapitałem zagranicznym oraz średniej wielkości podmioty wybierały tę odpowiedź (odpowiednio 68% i 52%). Potencjalna korzyść finansowa wynikająca z niższego podatku nie równoważy ryzyka jakie niesie za sobą niecelowa i błędna ewidencja, i w następstwie, problemy związane z kontrolami organów podatkowych (oraz ewentualnymi karami).

Jako trzecią najbardziej pozytywną zmianę, która wpłynęłaby na decyzję odnośnie korzystania z ulgi podatkowej B+R respondenci wskazali przygotowanie przejrzystszej definicji kosztów kwalifikowanych (28%, 114 firm). Kategoria 'inne powody' składa się w pełni z sugestii o zwiększeniu dostępności informacji nt. ulgi oraz szeregu ułatwień, żeby móc z niej skorzystać.

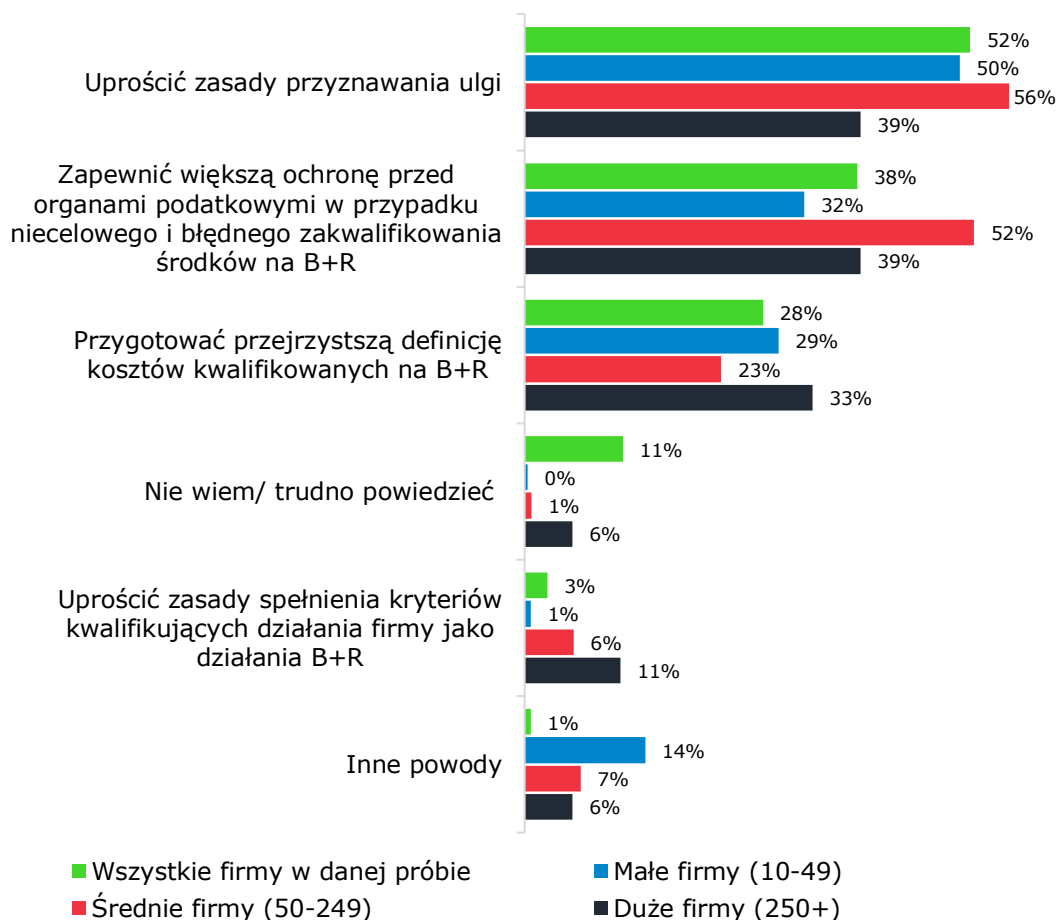
Wykres 36. Co by należało zmienić w konstrukcji ulgi, żeby firma zdecydowała się z niej skorzystać? [podział ze względu na pochodzenie kapitału]

N=399; możliwość wskazania dwóch odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 37. Co by należało zmienić w konstrukcji ulgi, żeby firma zdecydowała się z niej skorzystać? [podział ze względu na wielkość firmy]

N=413; możliwość wskazania dwóch odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Ankietowane przedsiębiorstwa zostały następnie zapytane o to, co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby wpłynęły one na zwiększenie wydatków na badania i rozwój. Można zauważyć wysoką współzależność istnienia ulgi podatkowej na B+R oraz angażowania środków finansowych przedsiębiorstwa na prace B+R, ponieważ najczęściej wskazywaną odpowiedzią w celu zwiększenia wydatków na B+R było podniesienie wysokości ulgi podatkowej na B+R. Taką odpowiedź wybrało 49% spółek (204) z niewielką przewagą firm posiadających kapitał zagraniczny (53% i 51% odpowiednio kapitał zagraniczny większościowy i mniejszościowy wobec 48% firm bez kapitału zagranicznego). Pomimo faktu, że firmy zagraniczne częściej niż firmy krajowe prowadzą prace B+R, w wyraźnie większym stopniu zwiększyły one wydatki na B+R w ostatnich latach a także wyższy ich odsetek korzysta z ulgi B+R oraz innych metod wsparcia, to wskazują one, że najważniejszym czynnikiem, żeby jeszcze więcej środków zaangażować w

działalność badawczo-rozwojową, jest podniesienie obecnego poziomu ulgi podatkowej.

Następnie respondenci wskazali uproszczenie zasad przyznawania ulg podatkowych na B+R, co ponownie świadczy o silnej współzależności istnienia ulg i przeznaczania środków na B+R (35%, 145 firm). Według trzeciej najczęściej wybieranej odpowiedzi przepisy prawne nie wpływają na decyzje odnośnie B+R (25%, 104 firmy). Tutaj zdecydowanie częściej było to podkreślane przez firmy zagraniczne i duże podmioty (odpowiednio 50% i 44%). Pozostała odpowiedź o uproszczeniu definicji działalności B+R, która również została wskazana w poprzednich pytaniach, została wybrana przez 6% podmiotów (27), podobnie jak 6% firm (27) nie wiedziało, co można jeszcze uprościć.

Wykres 38. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby firma zwiększyła wydatki B+R? [podział ze względu na pochodzenie kapitału]

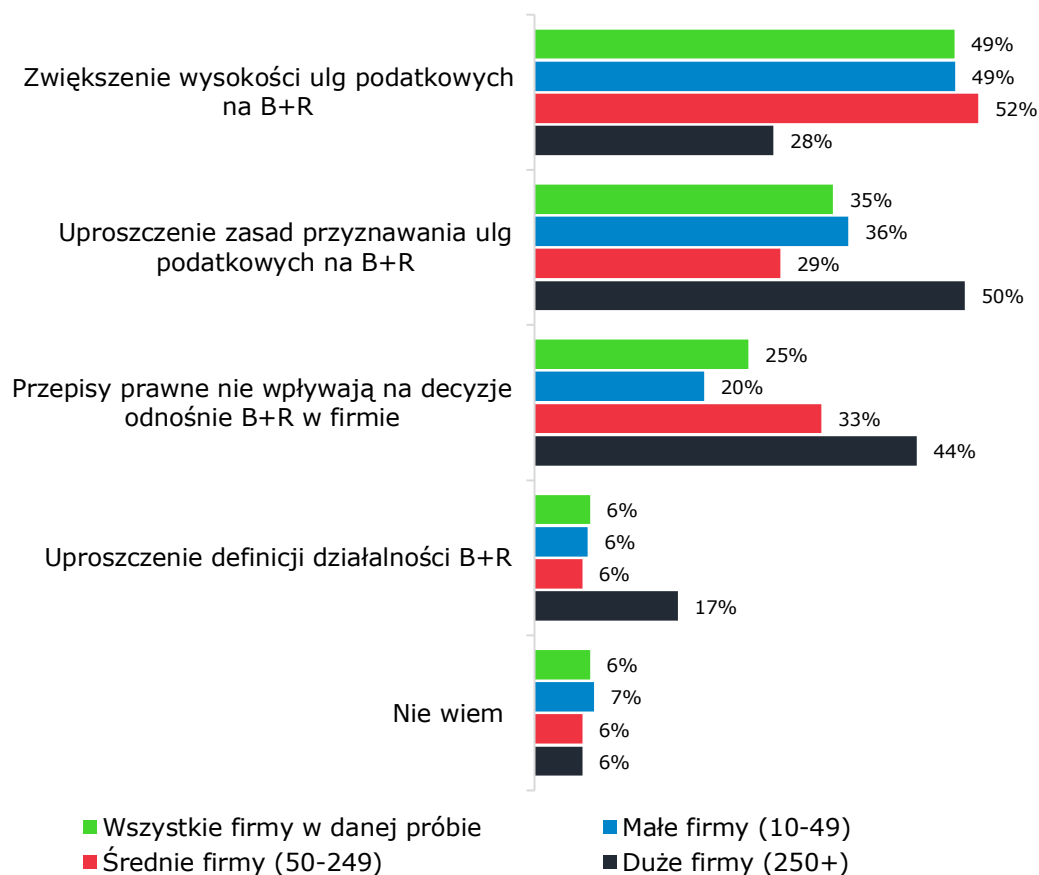

N=405; możliwość wskazania dwóch odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 39. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby firma zwiększyła wydatki B+R? [podział ze względu na wielkość firmy]

N=418; możliwość wskazania dwóch odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

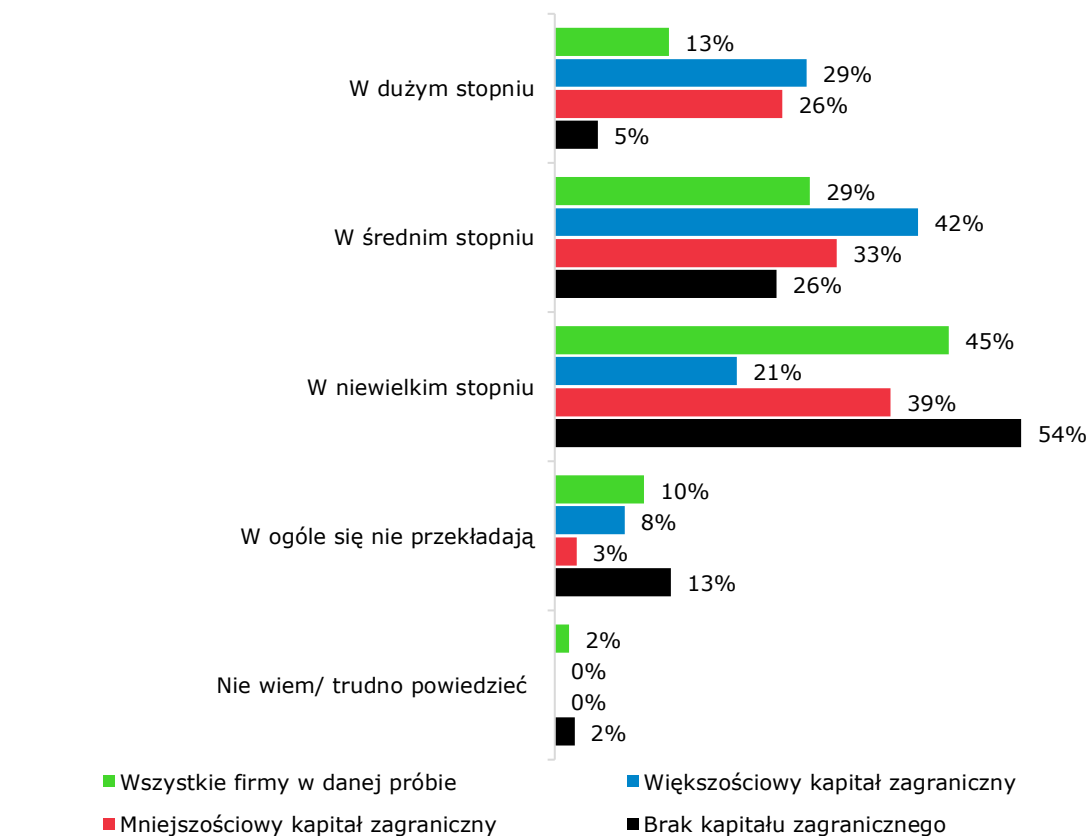
Prawie połowa wszystkich badanych firm, które prowadzą prace B+R, ale nie korzystają z ulgi podatkowej B+R, stwierdziła, że działalność B+R tylko w niewielkim stopniu przekłada się na wyniki finansowe firmy (45%, 190 firm). 29% respondentów (123 firmy) stwierdziło, że przekładają się w średnim stopniu, a jedynie 13% (55 firm), że w dużym. Natomiast według 10% (43 firmy) prace badawczo-rozwojowe w ogóle nie mają wpływu na rezultat finansowy ich przedsiębiorstw.

Firmy zagraniczne wyraźniej częściej pozytywniej oceniają wpływ prac B+R na wyniki finansowe (przewaga w odpowiedziach 'w dużym stopniu' i 'w średnim stopniu'). Ponadto, rzadziej oceniają ten wpływ jako nieistotny (mniejszy udział odpowiedzi 'w niewielkim stopniu' oraz 'w ogóle się nie przekładają'). Na tym etapie trudno ocenić z czego mogą wynikać takie rozbieżności. Możliwe wyjaśnienie takiego stanu rzeczy to bardziej celowe angażowanie kapitału w 'pewniejsze' projekty, które dodatkowo mogły być rozpoczęte wcześniej na

poziomie grupy. Nie zmienia to jednak faktu, że krajowe firmy znacznie gorzej oceniają wpływ projektów B+R na wyniki finansowe.

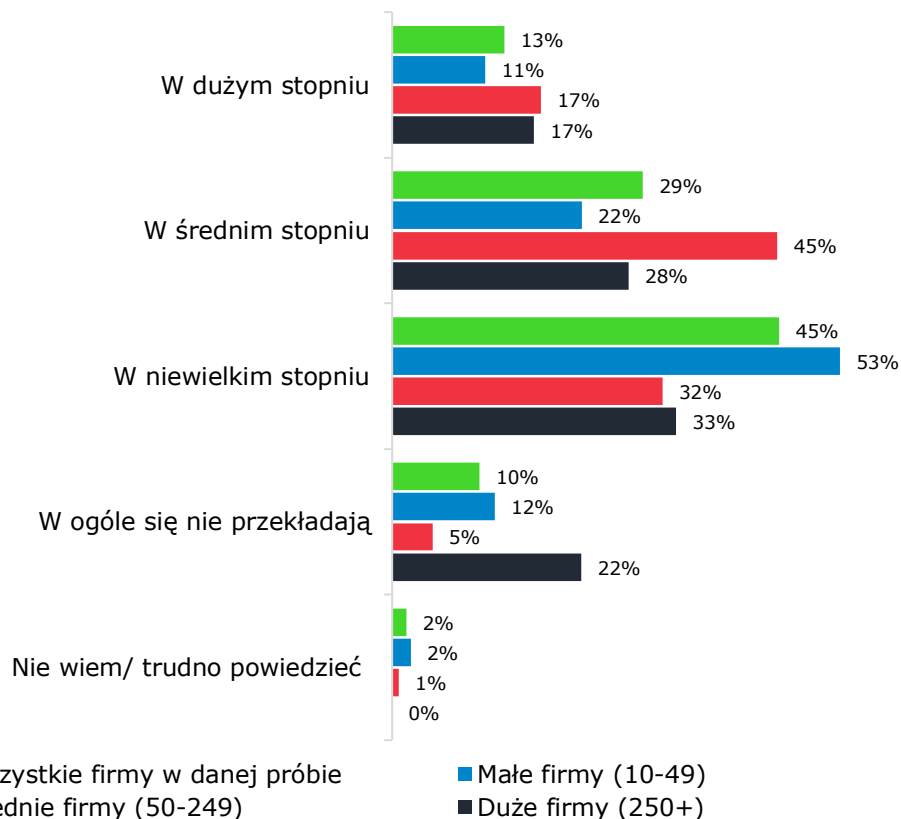
Wykres 40. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy? [podział ze względu na pochodzenie kapitału]

N=405; źródło: badanie ankietowe

**Wykres 41. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy?
[podział ze względu na wielkość firmy]**

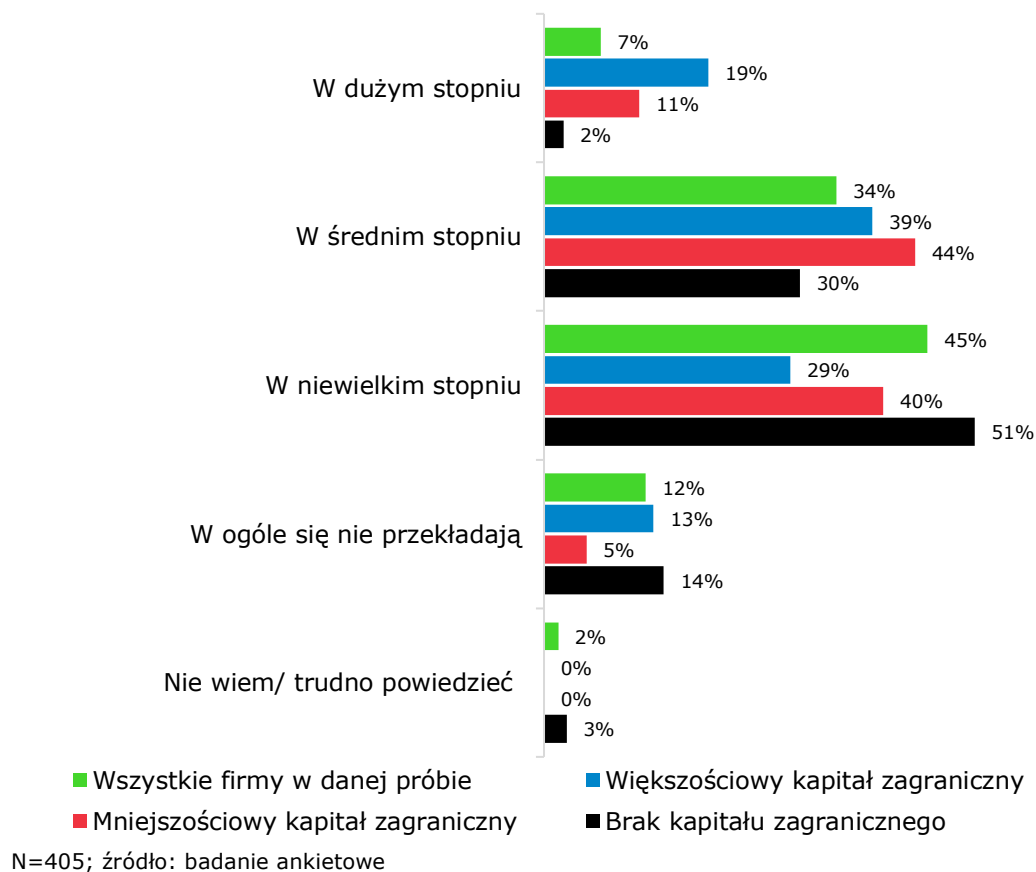

N=418; źródło: badanie ankietowe

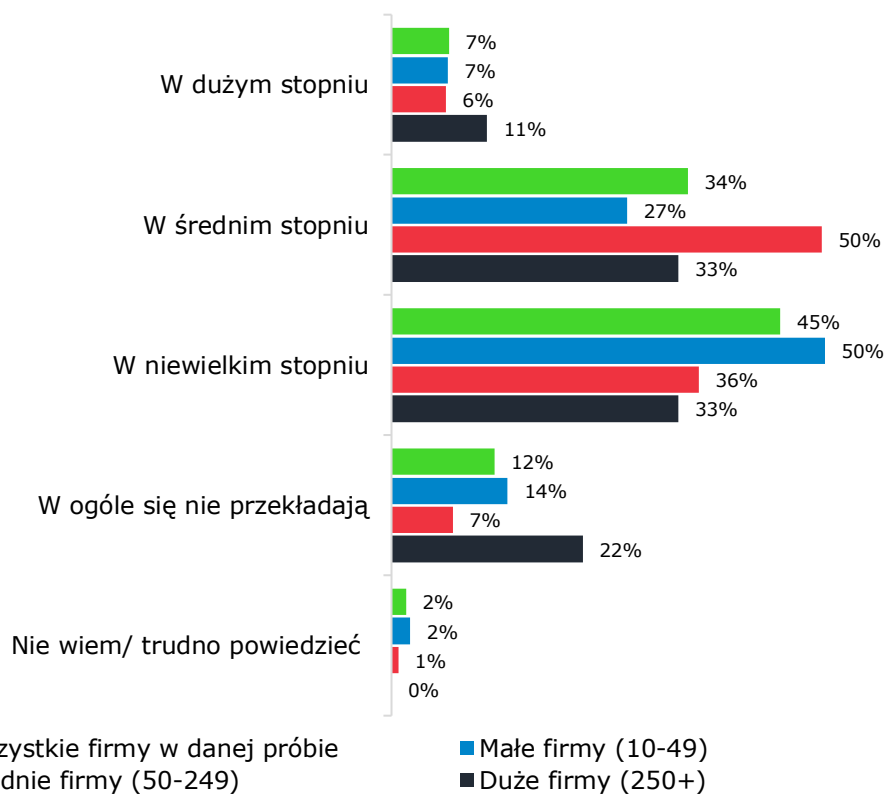
Podobnie jak ocena wpływu prac B+R na wyniki finansowe firmy, respondenci ocenili przełożenie działalności B+R na wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowych produktów wprowadzanych na rynek). Średnia struktura głosów była praktycznie taka sama jak w poprzednim pytaniu, niewielkie rozbieżności pojawiły się tylko na poziomie firm zagranicznych, które określiły wpływ na sprzedaż produktów innowacyjnych niżżej niż na całościowe wyniki finansowe firmy (odpowiedź 'w dużym stopniu' u 19% respondentów wobec 29% w poprzednim pytaniu oraz 'w niewielkim stopniu' 29% wobec 21%). W przekroju według wielkości firmy nie wystąpiły duże różnice. Największe firmy minimalnie gorzej niż mniejsze podmioty oceniły przełożenie prac B+R na wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych.

Wykres 42. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)? [podział ze względu na rodzaj kapitału]

Wykres 43. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)? [podział ze względu na wielkość firmy]

N=418; źródło: badanie ankietowe

Jeszcze gorzej ankietowane przedsiębiorstwa oceniły przełożenie wydatków badawczo-rozwojowych na wzrost przychodów z wartości niematerialnych i prawnych (WNIIP), takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji. Tylko 3% podmiotów (12) oceniło ich wpływ jak 'duży' (w tym ani jedno przedsiębiorstwo krajowe), 18% (75 firm) jako 'średni', 23% (95 firm) jako 'niski', a 55% (228 firmy) jako 'w ogóle nie mają wpływu'. Minimalnie lepiej oceniają ten wskaźnik firmy posiadające kapitał zagraniczny, jednak także stanowią one zdecydowaną mniejszość wśród spółek tego rodzaju. Interesujące jest, że tylko co czwarta duża firma stwierdziła, że istnieje jakiegokolwiek pozytywne przełożenie wydatków na B+R na wzrost przychodów z WNIIP. Firmy małe i średnie trochę lepiej oceniły tę zależność.

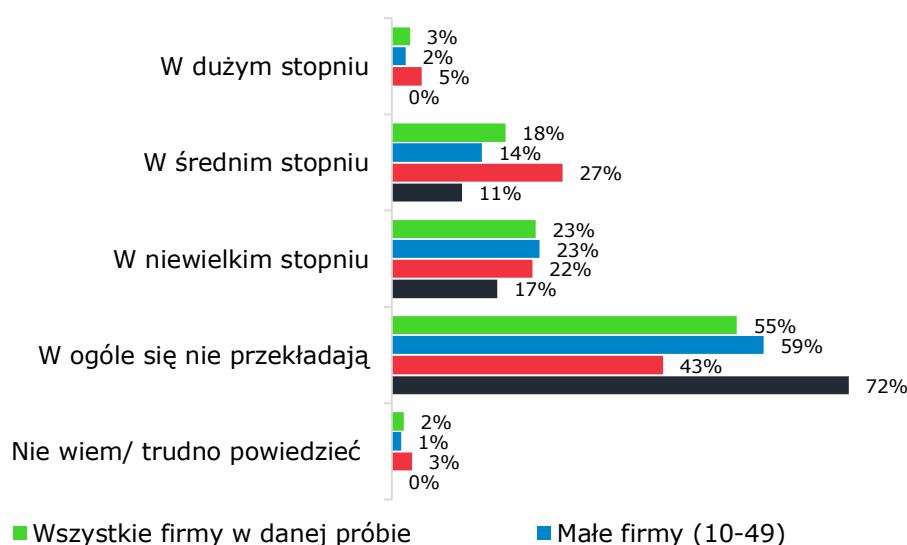

Wykres 44. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji? [podział ze względu na rodzaj kapitału]

N=405; źródło: badanie ankietowe

Wykres 45. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji? [podział ze względu na wielkość firmy]

N=418; źródło: badanie ankietowe

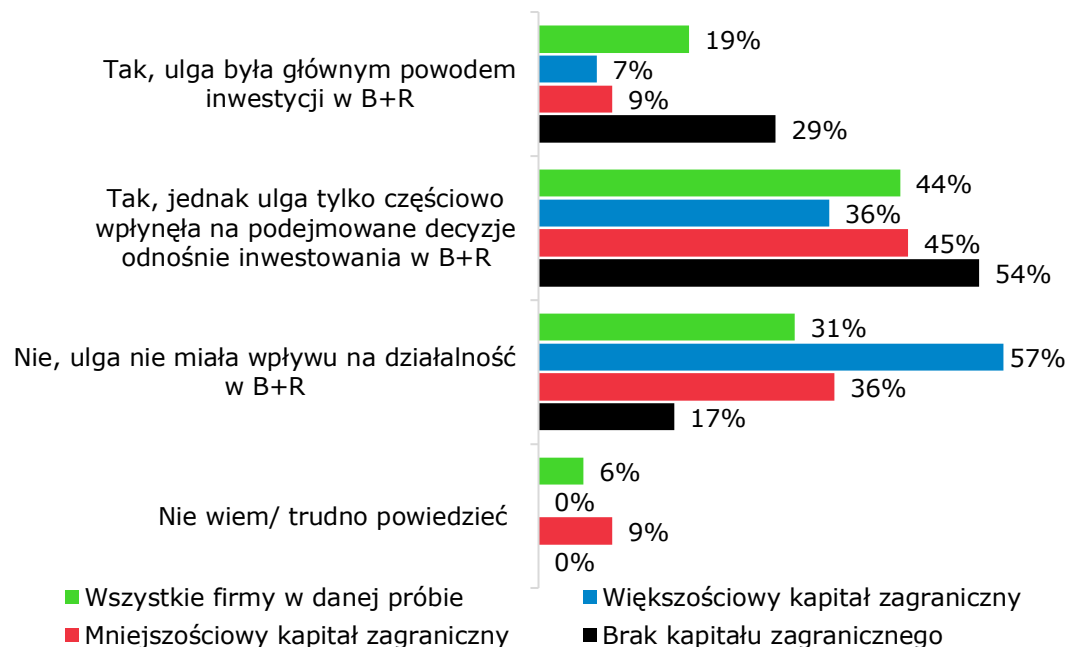
2.5. FIRMY PROWADZĄCE PRACE B+R I KORZYSTAJĄCE Z ULGI NA B+R

Trzecią grupę badanych firm stanowiły przedsiębiorstwa, które w ciągu ostatnich 3 lat prowadziły prace B+R a także korzystały z ulgi na działalność B+R. Takich firm w całej próbie ankietowanych podmiotów było 54, w tym 13 małych (24%), 33 średnie (61%) i 8 dużych (15%). Z perspektywy struktury własnościowej 14 z kapitałem zagranicznym większościowym (26%), 11 z kapitałem zagranicznym mniejszościowym (20%), 24 wyłącznie z kapitałem polskim (44%), 3 firmy (7%) odmówiły udzielenia odpowiedzi na to pytanie, a 2 (4%) nie wiedziały jaka jest ich struktura własnościowa.

Okazuje się, że wśród firm korzystających z ulgi B+R rzadko jest ona głównym czynnikiem decydującym o prowadzeniu działalności B+R. Jedynie 19% wszystkich przedsiębiorstw (10) odpowiedziało, że to właśnie dostępność ulgi podatkowej spowodowała, że firma zdecydowała się inwestować w B+R. Większość, 44% (24 firmy) określiła ulgę jako częściowy czynnik, który zadecydował o działalności B+R, 31% (17 firm) stwierdziło, że ulga nie miała żadnego wpływu na podejmowane prace badawczo-rozwojowe, a pozostałe 3 przedsiębiorstwa nie wiedziały jak odpowiedzieć na to pytanie.

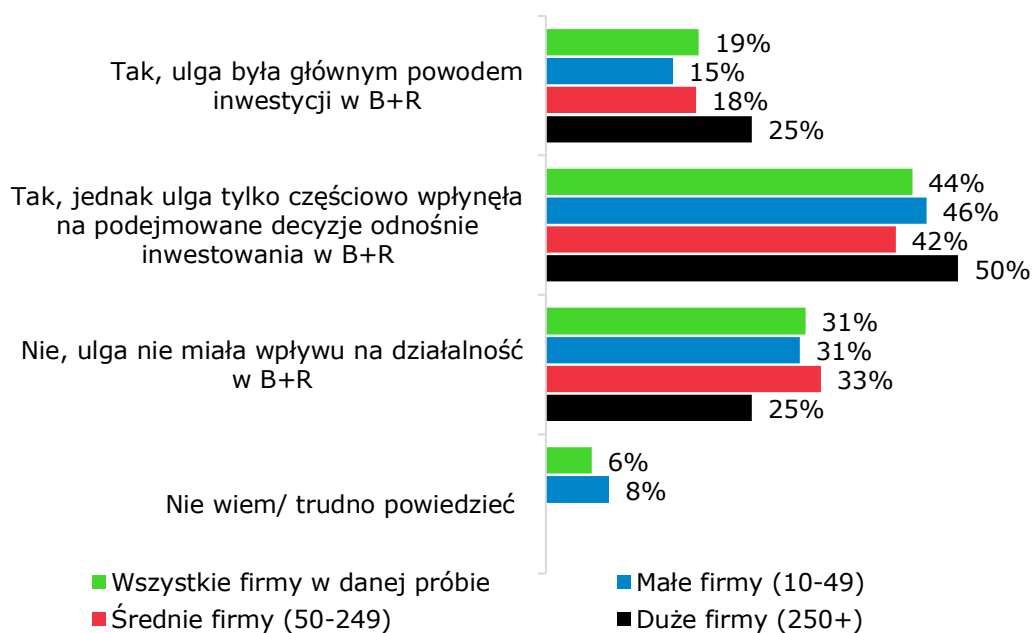
Można zaobserwować, że przedsiębiorstwa krajowe częściej niż firmy posiadające kapitał zagraniczny podkreślały dostępność ulgi jako główny powód podjęcia decyzji odnośnie prac B+R (29% wobec 7% i 9% firm z kapitałem zagranicznym odpowiednio większościowym i mniejszościowym). Firmy tylko z kapitałem krajowym również rzadziej wskazywały, że ulga nie miała wpływu na działalność B+R (17% wobec 57% i 36%). Są to znaczące różnice na podstawie których możemy wnioskować, że ulga podatkowa na B+R jest doceniana w dużej mierze przez firmy krajowe, nie posiadające oddziałów zagranicznych lub centrów badawczo-rozwojowych. Biorąc pod uwagę wielkość firmy, zasadnicza różnica polega na tym, że większy odsetek firm dużych niż średnich i małych stwierdził, że ulga była głównym powodem inwestycji w B+R (25% dużych wobec 18% średnich i 15% małych), podobnie najmniejszy odsetek dużych podmiotów wybrał odpowiedź o braku wpływu ulgi na decyzje dotyczące B+R (25% wobec 33% i 31%). Zgodnie z wynikami tylko co czwarta duża firma, korzystająca z ulgi podatkowej na B+R ocenia ulgę jako nie mającą żadnego wpływu na inwestycje badawczo-rozwojowe. Ogólnie większość ankietowanych firm stwierdziła, że obecność ulgi pomaga w prowadzeniu prac B+R, co należy rozpatrywać jako wniosek pozytywny, według którego decyzja o zaangażowaniu środków w projekty innowacyjne, jest często uzależniona od istniejącej ulgi podatkowej.

Wykres 46. Czy dostępność ulgi podatkowej spowodowała, że firma zdecydowała się prowadzić działalność B+R?

N=51; źródło: badanie ankietowe

Wykres 47. Czy dostępność ulgi podatkowej spowodowała, że firma zdecydowała się prowadzić działalność B+R? [podział ze względu na wielkość firmy]

N=54; źródło: badanie ankietowe

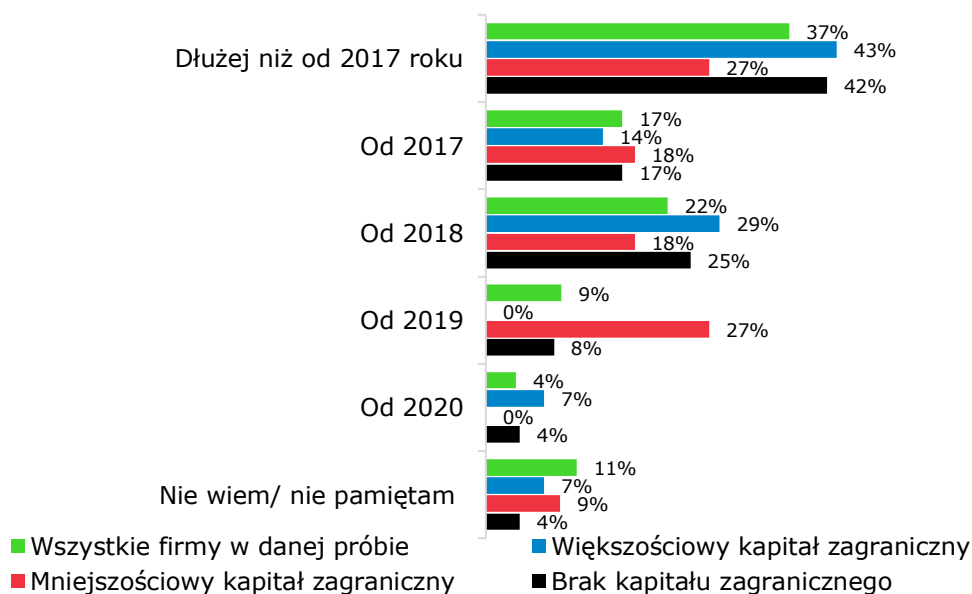

Większość ankietowanych firm korzysta z ulgi podatkowej na B+R dłużej niż od 2017 roku (37%, 20 firm). Zgodnie z odpowiedziami respondentów, 17% (9 firm) zaczęło korzystać z ulgi w roku, kiedy weszła w życie 'mała' ustawa o innowacyjności (2017), 22% (12 firm) od 2018 roku, wraz z 'dużą' ustawą o innowacyjności, 9% (5 firm) od 2019 roku i 4% (2 firmy) od zeszłego roku. Co dziesiąte przedsiębiorstwo nie potrafiło określić jak długo korzysta z ulgi B+R.

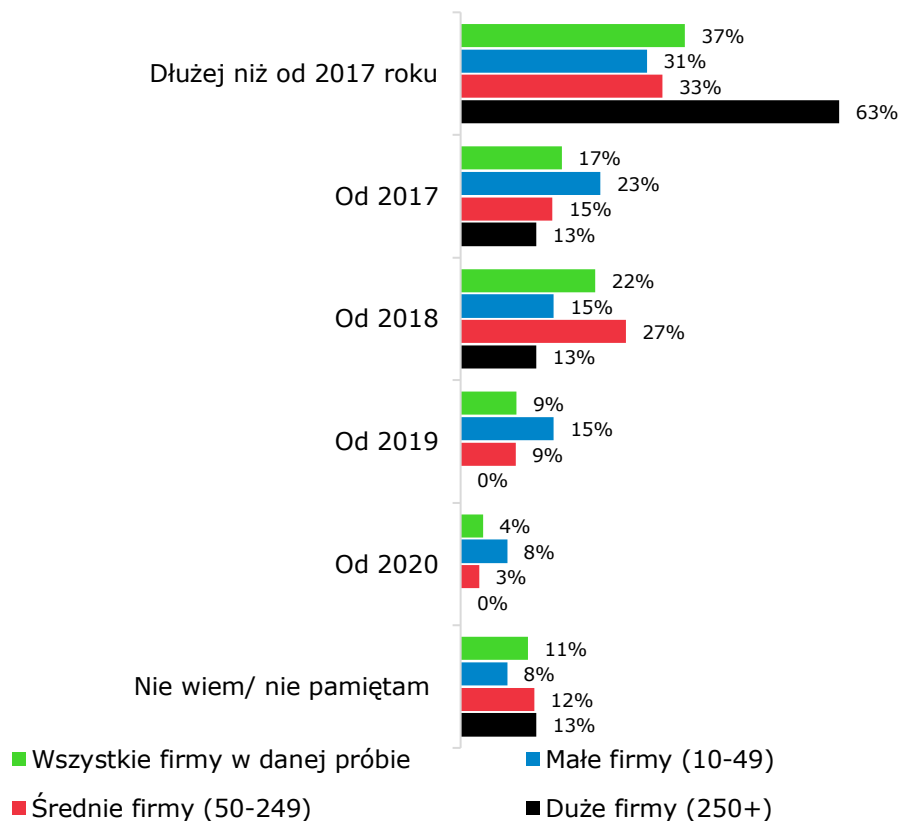
W długości czasu korzystania z mechanizmów podatków, przodują firmy z większościowym kapitałem zagranicznym (43% z nich korzysta z ulgi dłużej niż od momentu rozpoczęcia obowiązywania pierwszej ustawy) i podmioty krajowe (42%). W firmach posiadających kapitał zagraniczny mniejszościowy ten odsetek jest niższy (27%), co oznacza, że ich większość zaczęła korzystać z ulg podatkowych wraz z ich znacznym podwyższeniem dzięki ustawom o innowacyjności. Z perspektywy wielkości firm, 63% (5) dużych spółek, zatrudniających powyżej 250 pracowników, stosuje ulgę dłużej niż od 2017 roku. Więcej niż połowa małych firm zaczęła korzystać z tych mechanizmów po 2017 roku (22%, 8 firm), w przypadku firm średnich ten wskaźnik wyniósł 55% (18 firm). Zatem można stwierdzić, że po pierwsze, struktura kapitału wśród firm, które korzystają z dostępnych ulg podatkowych, nie ma dużego znaczenia, jeśli chodzi o okres ich wykorzystywania. Po drugie, największe przedsiębiorstwa cechują się jednak inną zależnością – te firmy korzystają z ulg niezależnie od ich wysokości. Przy czym mniejsze podmioty przystępowały do korzystania z ulgi częściej po uchwaleniu ustaw o innowacyjności.

Wykres 48. Od jak dawna firma korzysta z ulg podatkowych na prace B+R? [podział według pochodzenia kapitału]

N=51; źródło: badanie ankietowe

Wykres 49. Od jak dawna firma korzysta z ulg podatkowych na prace B+R? [podział według wielkości firmy]

N=54; źródło: badanie ankietowe

Firmy raczej po równo rozkładały koszty kwalifikowane uprawniające do skorzystania z ulgi B+R, co oznacza, że większość kategorii (5 na 8) była podobnie często wskazywana przez respondentów jako kategorie, na które firmy przeznaczały środki w ostatnich 3 latach, a odsetek odpowiedzi zawiera się w przedziale 33%-44%. Do tych kategorii zaliczamy:

- Wynagrodzenia pracowników w części związanej z działalnością B+R oraz związane z nimi składki na ubezpieczenia społeczne (44%, 24 firmy)
- Ekspertyzy, opinie, usługi doradcze i usługi równorzędne na potrzeby działalności B+R (41%, 22 firmy),
- Nabycie sprzętu specjalistycznego (który nie jest środkiem trwałym) oraz materiałów i surowców bezpośrednio związanych z prowadzoną działalnością B+R (39%, 21 firm),

- Odpisy amortyzacyjne od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych wykorzystywanych w prowadzonej działalności B+R (35%, 19 firm),
- Wynagrodzenia z tytułu umów zlecenia lub o dzieło w części związanej z działalnością B+R, oraz związane z nimi składki na ubezpieczenia społeczne (33%, 18 firm).

Pozostałe trzy kategorie kosztów kwalifikowanych były wykorzystywane przez ankietowane podmioty wyraźnie rzadziej, a zostały wybrane przez 6%-19% przedsiębiorstw (3-10). Czterej respondenci (7%) nie potrafili odpowiedzieć na to pytanie.

Na poziomie struktury kapitału własnościowego najmocniej widoczne różnice pojawiły się w kategorii wynagrodzeń pracowników, gdzie aż 71% firm z większościowym kapitałem zagranicznym wybrało tę kategorię, przy 46% firm krajowych i 27% z mniejszościowym kapitałem zagranicznym oraz w kategorii odpłatnego korzystania z aparatury naukowo-badawczej (43% firm w całości zagranicznych wobec 8% krajowych i 18% z mniejszościowym kapitałem zagranicznym).

Ciekawa okazała się zależność między średnią liczbą kategorii kosztów kwalifikowanych a danym typem przedsiębiorstwa. Z perspektywy struktury kapitałowej, firmy z większościowym kapitałem zagranicznym średnio wybierały 3,9 różnych kategorii kosztów (najczęściej wynagrodzenia pracowników – 71% firm). Z kolei firmy z mniejszościowym kapitałem zagranicznym 2,9 różnych kategorii (najczęściej wynagrodzenia z tytułu umów zlecenia lub o dzieło – 45% firm), a firmy krajowe jeszcze mniej – średnio tylko 2,0 kategorii (a najczęściej ekspertyzy, opinie, usługi doradcze oraz nabycie sprzętu specjalistycznego – 45%). Natomiast analizując ten sam współczynnik przez pryzmat wielkości firmy, podmioty największe korzystały średnio z 3,3 różnych kategorii (najczęściej z nabycia sprzętu specjalistycznego i odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych – 63% firm dużych), podmioty średnie (50-249 pracowników) z 2,4 różnych kategorii (w tym najczęściej z wynagrodzeń pracowników – 52% firm średnich), a małe przedsiębiorstwa, zatrudniające do 49 pracowników, przeznaczały środki na 1,9 kosztów kwalifikowanych (a najczęściej na ekspertyzy, opinie, usługi doradcze, nabycie sprzętu specjalistycznego i wynagrodzenia z tytułu umów zlecenie – 38% firm małych).

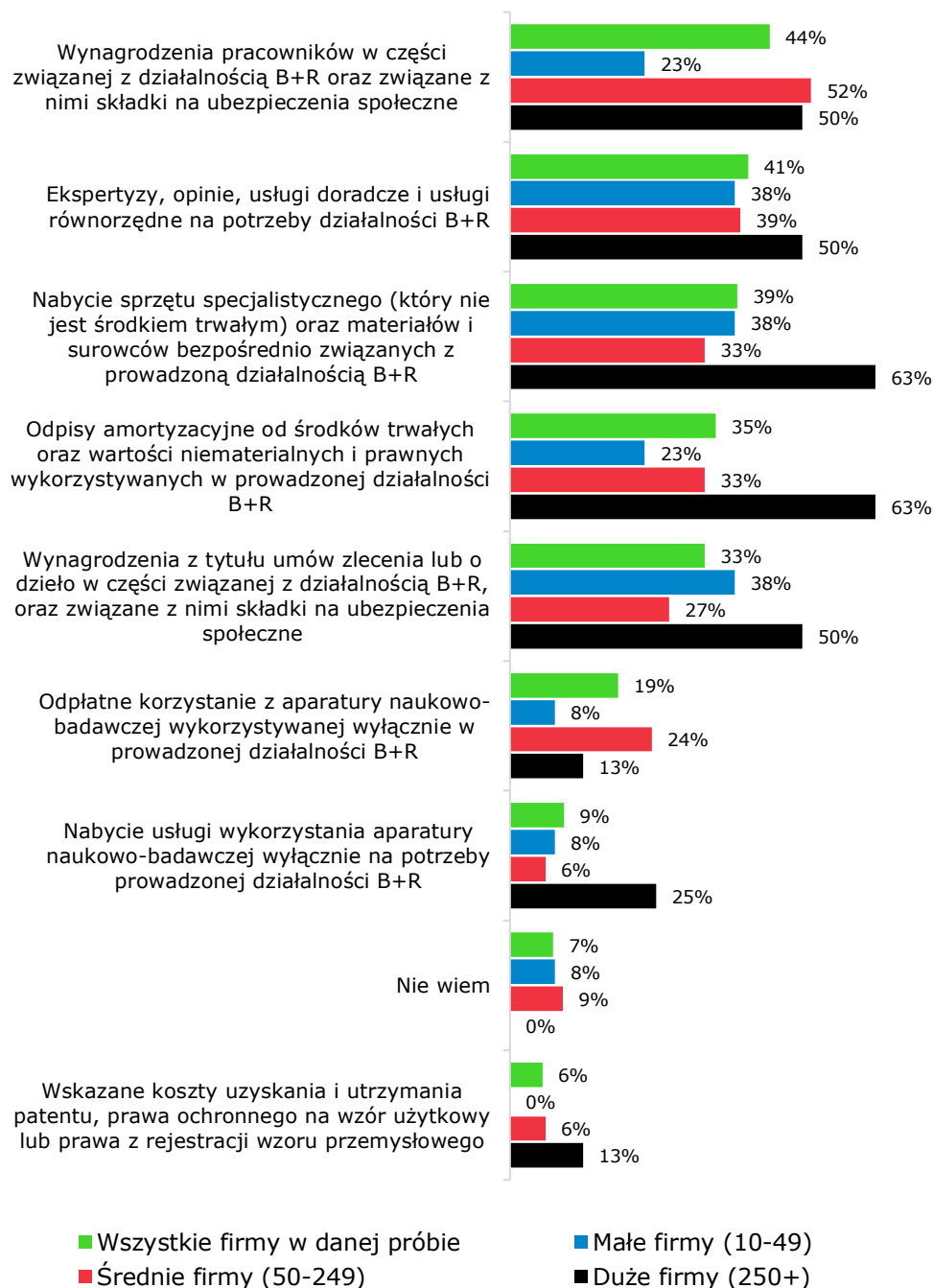
Wykres 50. Na które kategorie kosztów kwalifikowanych firma przeznaczyła środki w ostatnich 3 latach? [podział według pochodzenia kapitału]

N=51; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 51. Na które kategorie kosztów kwalifikowanych firma przeznaczyła środki w ostatnich 3 latach? [podział według wielkości firmy]

N=54; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

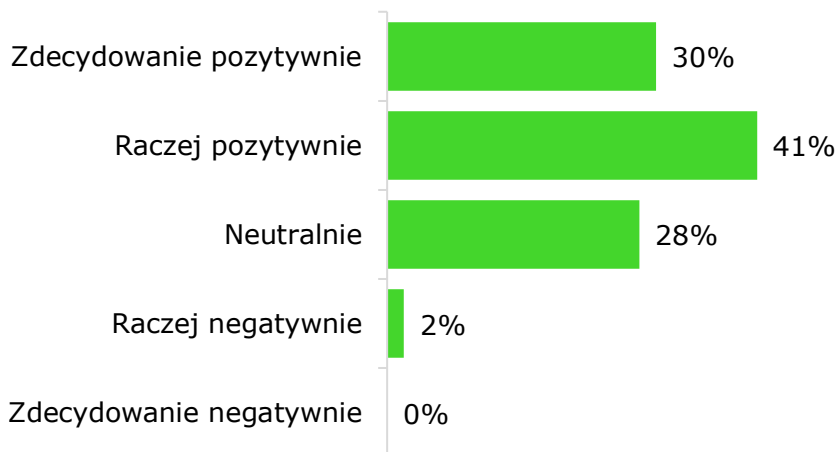
Jak zatem ankietowane przedsiębiorstwa oceniają konstrukcję ulgi? Zgodnie z odpowiedziami respondentów większość firm, które korzystały w ciągu ostatnich 3 lat z ulgi B+R ocenia ją pozytywnie. Na 54 firmy, korzystające z ulgi, padło 71% pozytywnych odpowiedzi (38 firm), w tym 30% oceniło konstrukcję ulgi 'zdecydowanie pozytywnie', a 41% 'raczej pozytywnie'. Dla 15 spółek konstrukcja ulgi jest 'neutralna', a tylko 1 firma oceniła ją 'raczej negatywnie'. Żaden podmiot nie wybrał odpowiedzi 'zdecydowanie negatywnie'.

W następnym kroku respondenci zostali poproszeni o dokładny opis, dlaczego ocenili ulgę pozytywnie (lub negatywnie). Wśród 38 podmiotów oceniających konstrukcję ulgi zdecydowanie lub raczej pozytywnie najczęściej (32%, 12 firm) określiło ulgę jako 'pomagającą uzyskać dodatkowe środki i wsparcie finansowe'. Kolejnymi najczęściej pojawiającymi się odpowiedziami były 'jasne i przejrzyste warunki' (26%, 10 firm) oraz 'korzystna i pomocna' (18%, 7 firm). Pozostałe wymieniane przez firmy zalety ulgi podatkowej na B+R to 'możliwość wydatkowania na dowolny cel' i 'ulga pozwala na zwiększenie konkurencyjności'. Tylko jedna firma nie potrafiła określić, dlaczego ocenia konstrukcję ulgi pozytywnie. Z kolei jedyna odpowiedź negatywna, która pojawiła się w badaniu określiła ulgę jako 'skomplikowaną', co pokrywa się z powodami wymienianymi w odpowiedziach udzielanych przez firmy, które z ulgi nie korzystały.

Podsumowując, firmy, które korzystały z dostępnej ulgi podatkowej na badania i rozwój, oceniają ją z reguły pozytywnie. Możliwym wyjaśnieniem takiego stanu rzeczy jest fakt, że jak opisano w poprzednich podrozdziałach, większość firm z grupy korzystających z ulg podatkowych korzysta z nich dłużej niż jeden rok, a gdyby konstrukcja ulgi była dla nich negatywna, a mechanizm sprawiałby więcej problemów niż przynosił korzyści, to nie kontynuowałyby one korzystania z nich. Dodatkowo, najczęściej wymienianą zaletą była zaleta związana ze wsparciem finansowym, a ostatecznie dla podmiotów gospodarczych to właśnie finanse, a także możliwość zaoszczędzenia środków są kluczowymi elementami prowadzenia działalności. Schemat odpowiedzi może również sugerować, że te firmy, które zdecydowały się wnioskować o zmniejszenie podstawy opodatkowania poprzez wymienienie kosztów kwalifikowanych w rocznym sprawozdaniu podatkowym, będą ulgę oceniać dobrze i w kolejnych latach będą z niej również nadal korzystać. Kwestia przekonania firm niekorzystających z ulgi pozostaje zatem kluczowym czynnikiem większego rozpowszechnienia tego mechanizmu. Odpowiedzi mogą sugerować, że jak firma raz skorzysta z ulgi, z dużym prawdopodobieństwem będzie się nią posługiwać również w przyszłości.

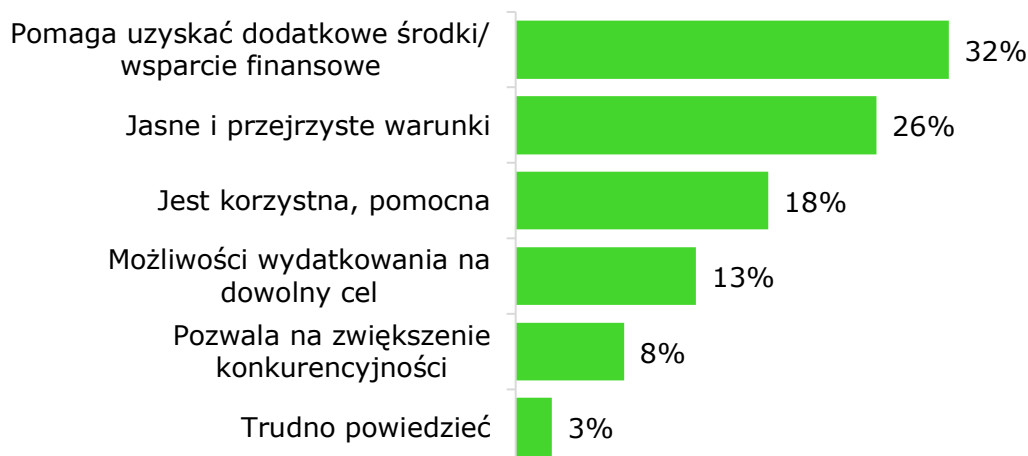

Wykres 52. Subiektywna ocena konstrukcji ulgi podatkowej na działalności B+R.³¹

N=54; źródło: badanie ankietowe

Wykres 53. Dlaczego konstrukcji ulgi podatkowej B+R została oceniona pozytywnie?

N=38; źródło: badanie ankietowe

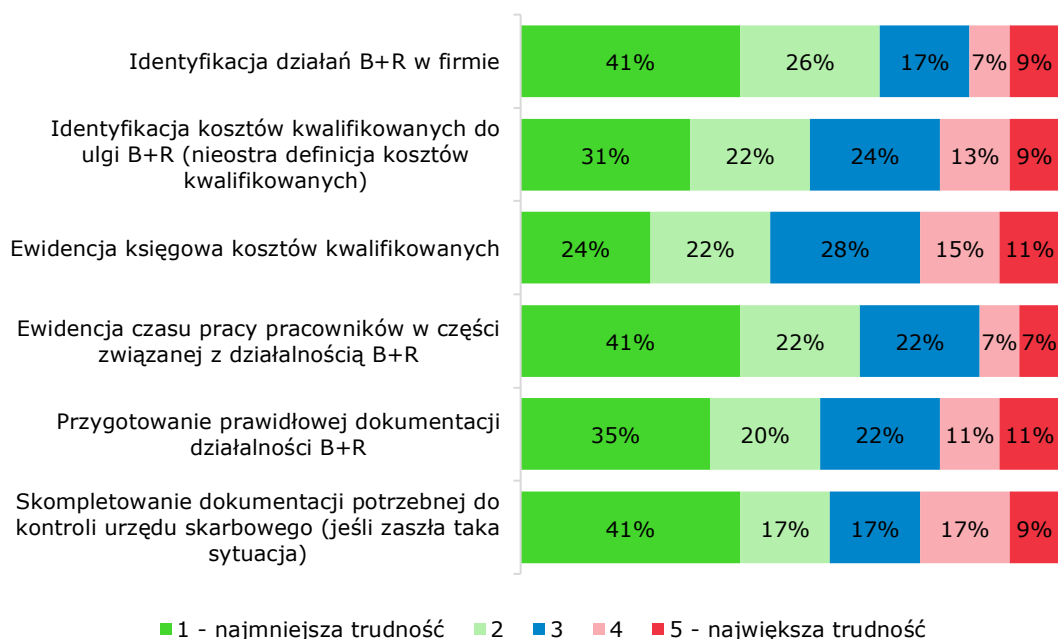
Respondenci zostali poproszeni o ocenę trudności poszczególnych elementów (etapów) procesu wykorzystania ulgi B+R, począwszy od identyfikacji działalności badawczo-rozwojowej w firmie, po skompletowanie całej niezbędnej dokumentacji w przypadku kontroli urzędu skarbowego. Ankietowane firmy miały ocenić każdy etap na skali od 1 do 5, gdzie 1 to najmniejsza trudność, a 5 – największa trudność w danym elemencie procesu. Odpowiedzi sugerują, że firmy korzystające z ulgi nie napotykają przeważnie problemów w obszarach

³¹ Ze względu na zaokrąglenia suma przekracza 100%.

związanych z pracami B+R. Żaden z etapów nie uzyskał większości głosów odpowiadających 4 lub 5, czyli wyraźnie zidentyfikowanym trudnościom. Jedynie 'ewidencja księgową kosztów kwalifikowanych' uzyskała największy odsetek odpowiedzi środkowej – 3. Dla wszystkich pozostałych etapów większość podmiotów najczęściej wybierała 1, czyli w zasadzie brak trudności napotykanym w danym kroku.

Wykres 54. Ocena trudności poszczególnych elementów procesu korzystania z ulgi B+R.

N=54; źródło: badanie ankietowe

Ankietowane firmy wskazały, że najważniejszą zmianą, która ułatwiłaby korzystanie z ulgi podatkowej B+R, jest większe wsparcie ze strony administracji publicznej w celu np. pomocy przy klasyfikowaniu kosztów kwalifikowanych. Ta odpowiedź została wybrana przez 29 firm (54% wszystkich korzystających z ulgi na B+R). Następnymi potencjalnymi ułatwieniami proponowanymi przez przedsiębiorstwa były: 'zasady przyznawania ulgi' (41%, 22 firmy) oraz 'przejrzystsza definicja kosztów kwalifikowanych na B+R' (39%, 21 firm). Tylko 3 podmioty nie potrafiły określić, co sprawiłoby, że korzystanie z ulgi byłoby łatwiejsze.

W kwestii struktury kapitałowej oraz wielkości firmy, nie wystąpiły znaczące różnice w odpowiedziach. Najważniejsze rozbieżności dotyczyły:

- firmy z większościowym kapitałem zagranicznym rzadziej niż inne podmioty wybierały opcję związaną z przejrzystsza definicją kosztów

kwalifikowanych na B+R (21% wobec 45% firm z mniejszościowym kapitałem zagranicznym i 50% tylko z kapitałem krajowym),

- duże firmy (powyżej 250 pracowników) częściej niż pozostałe wybierały większe wsparcie ze strony administracji publicznej (75% wobec 62% firm małych i 45% średnich),
- małe firmy (10-49 pracowników) w wyraźnym stopniu podkreślały zasady przyznawania ulgi (23% wobec 45% firm średnich i 50% dużych).

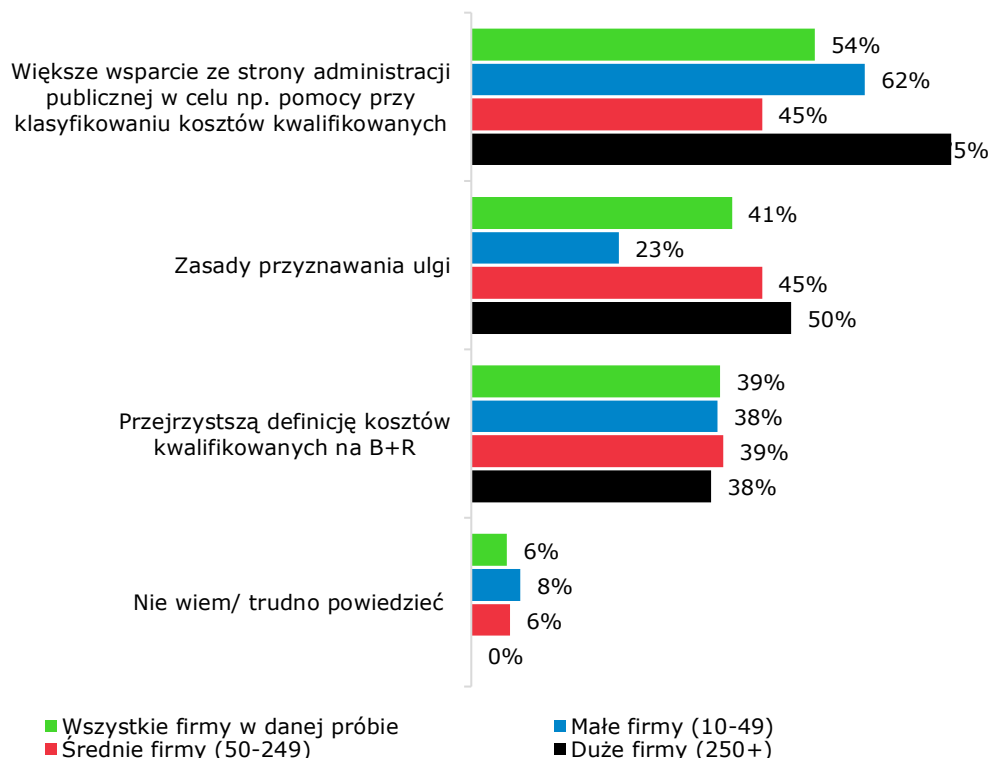
Wykres 55. Co należałoby ulepszyć w konstrukcji istniejących ulg, tak, aby korzystanie z nich było łatwiejsze? [podział według pochodzenia kapitału]

N=49; możliwość wskazania dwóch odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 56. Co należałoby ulepszyć w konstrukcji istniejących ulg, tak, aby korzystanie z nich było łatwiejsze? [podział według wielkości firmy]

N=54; możliwość wskazania dwóch odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Kolejne poruszane w badaniu zagadnienie dotyczyło wpływu otoczenia prawnego na działalność B+R oraz przełożenia prac B+R na wyniki finansowe firmy (takie same pytania zostały zadane podmiotom, które prowadzą działalność B+R, lecz nie korzystały z ulgi podatkowej).

Pierwsze pytanie dotyczyło potencjalnych zmian w przepisach prawnych celem zwiększenia wydatków na B+R. Na pierwszym miejscu znalazła się odpowiedź związana z uproszczeniem zasad przyznawania ulgi podatkowej (44%, 24 firmy). Dla porównania, firmy, które nie korzystały dotychczas z ulgi najczęściej wybierały 'zwiększenie wysokości ulg podatkowych' (49%). Ta kategoria wśród grupy firm korzystających z ulgi była drugą najczęściej wybieraną zmianą wpływającą potencjalnie na zwiększenie wydatków na B+R (30%, 16 firm). Podobna liczba głosów została oddana na 'uproszczenie definicji działalności B+R' (26%, 14 firm). Trochę mniej ankietowanych firm odpowiedziało, że przepisy prawne nie wpływają na decyzje odnośnie B+R (22%, 12 firm). Kilka firm nie potrafiło wskazać żadnej zmiany w tym zakresie (11%, 6 firm).

Przedsiębiorstwa, które już korzystają z tego mechanizmu wsparcia, w przeciwieństwie do tych, które jeszcze z niego nie korzystały, najbardziej

podkreślają skomplikowane zasady przyznawania ulgi. Jej wysokość jest dla nich mniej istotnym elementem. Wynika z tego, że w pierwszej kolejności czynnikiem przekonującym przedsiębiorstwa do zwiększania wydatków na prace badawczo-rozwojowe jest wysokość ulgi podatkowej. Jednak później, kiedy już doświadczyły one pozytywnego efektu finansowego, ważniejsze dla firm jest uproszczenie zasad przyznawania ulgi (ponieważ od strony praktycznej poznały te zasady, więc wiedzą, że mogłyby być one łatwiejsze do spełnienia, przykładowo uproszczona ewidencja kosztów kwalifikowanych). Sama definicja działalności B+R nie sprawia ankiętowanym firmom większych problemów.

Firmy z większościowym kapitałem zagranicznym najczęściej wybierały odpowiedź, że przepisy prawne nie wpływają na decyzje odnośnie prac B+R (43%, 6 firm). Natomiast krajowe przedsiębiorstwa najczęściej wskazywały na uproszczenie zasad przyznawania ulgi (58%, 14 firm). Podobnie firmy małe i średnie w zdecydowanej większości również stwierdziły, że najważniejsze jest dla nich uproszczenie zasad (odpowiednio 54% i 48%, 7 i 16 firm). Dla większych podmiotów łatwiejsze może być spełnianie zasad, ponieważ mają z reguły bardziej rozbudowane działy prawno-podatkowe, a także większy dostęp do zewnętrznych doradców.

Wykres 57. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby firma zwiększyła wydatki B+R? [podział według pochodzenia kapitału]

N=48; możliwość wskazania dwóch odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 58. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby firma zwiększyła wydatki B+R? [podział według wielkości firmy]

N=53; możliwość wskazania dwóch odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

W pytaniu odnoszącym się do przełożenia wydatków B+R na wyniki finansowe firmy, wśród tej grupy podmiotów, osiągnęło pozytywniejszy wynik niż w przypadku firm niekorzystających z ulgi podatkowej (należy jednak zaznaczyć, że spółek korzystających z ulgi jest znacznie mniej, co może mieć wpływ na większy błąd pomiaru). Wśród przedsiębiorstw, które w ostatnich trzech latach skorzystały z ulgi podatkowej, nie znalazła się ani jedna, która stwierdziła, że prace B+R w ogóle się nie przekładają na wyniki finansowe (w grupie niekorzystających z ulgi – 10%). Odpowiedź 'w dużym stopniu' wybrało 28% podmiotów (15 firm), a 'w średnim stopniu' aż 46% (25 firm). Tylko 2 firmy (4%) nie wiedziały jak ten wpływ ocenić.

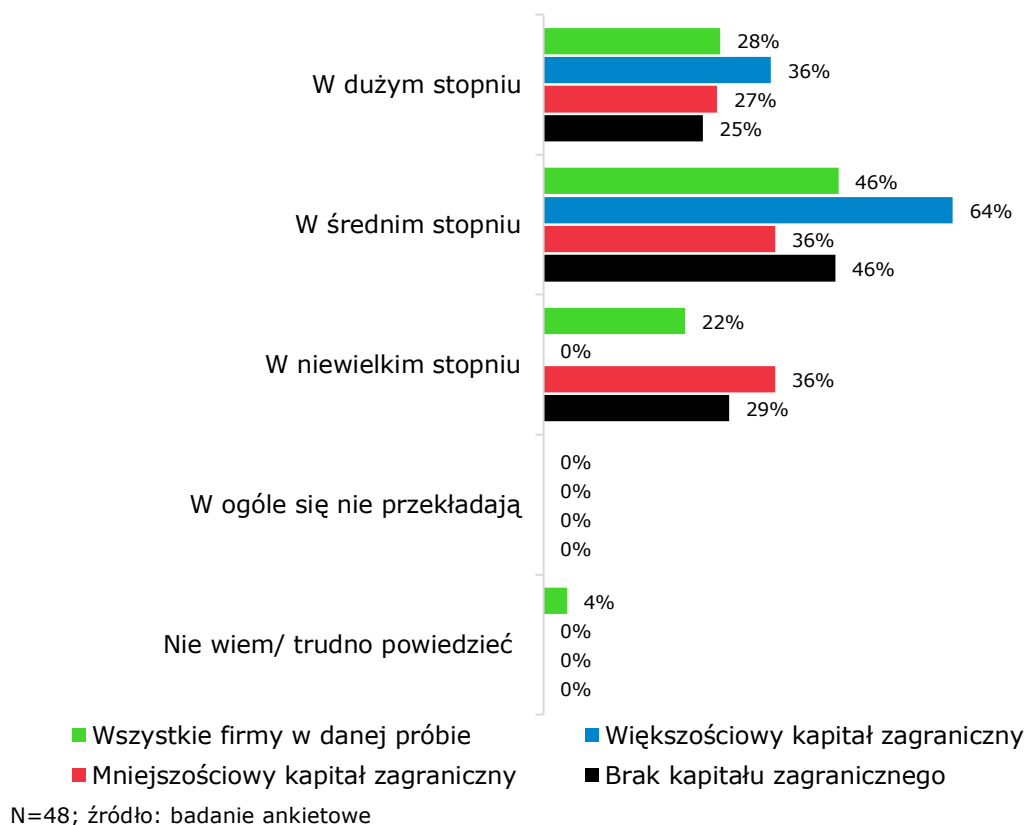
Najlepiej oceniły wpływ działalności B+R na wyniki finansowe firmy z kapitałem zagranicznym – 36% i 64% odpowiedzi odpowiednio „w dużym stopniu” i „w średnim stopniu”. Znowu obrazuje to, że firmy z większościovym kapitałem zagranicznym zwykle pozytywniej podchodzą do prac badawczo-rozwojowych.

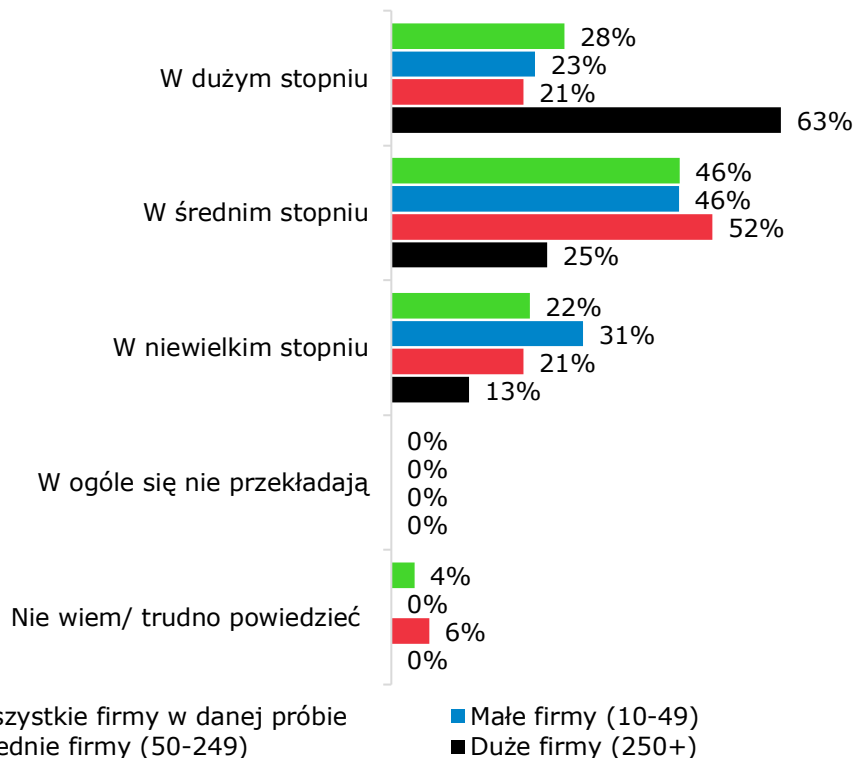
Niemniej jednak, przedsiębiorstwa krajowe także w większym stopniu wybierały odpowiedzi o pozytywnym wpływie prac B+R na finanse niż ich odpowiednicy w grupie firm niekorzystających z ulgi B+R. Z perspektywy wielkości firmy duże przedsiębiorstwa najczęściej wybierały odpowiedź 'w dużym stopniu' (63%, 5 firm), a średnie i małe – „w średnim stopniu” (odpowiednio 52%, 17 firm i 46%, 6 firm).

Najlepiej o korzyściach płynących z praca badawczo-rozwojowych świadczy jednak fakt, że żadna z firm w grupie korzystających z ulgi podatkowej nie odpowiedziała, że działalność B+R w ogóle się nie przekłada na polepszenie wyników finansowych.

Wykres 59. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy? [podział według pochodzenia kapitału]

**Wykres 60. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy?
[podział według wielkości firmy]**

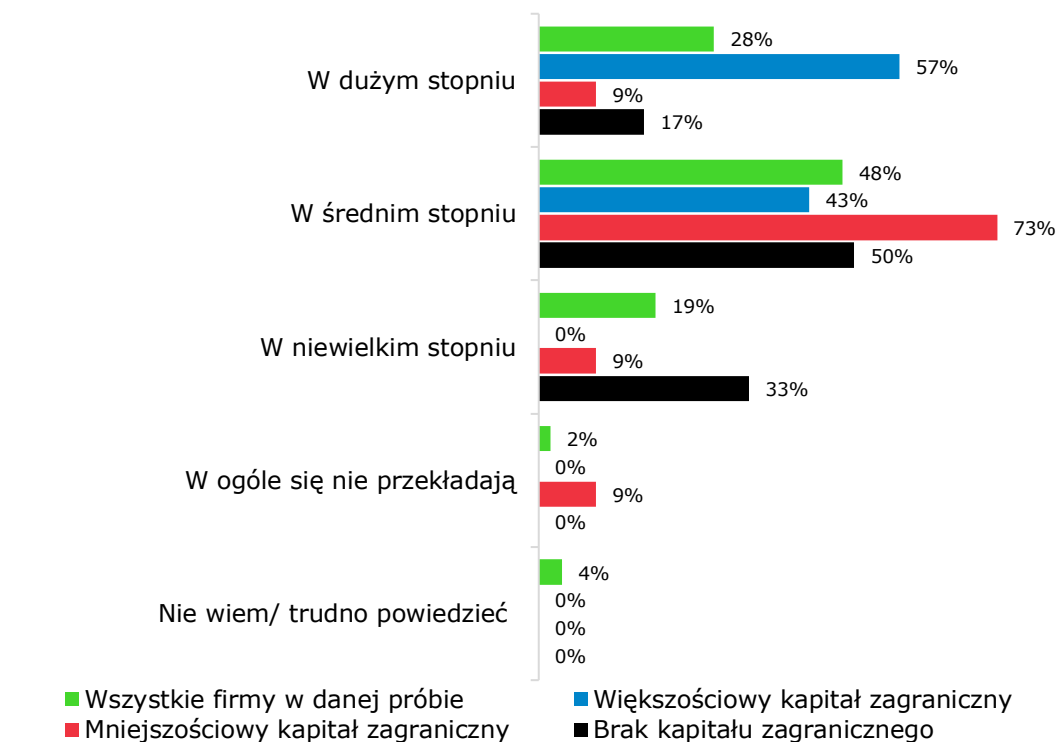

N=54, źródło: badanie ankietowe

Bardzo podobnie respondenci odpowiadali na pytanie dotyczące przełożenia prac B+R na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych. Średni rozkład odpowiedzi praktycznie był taki sam, jak w poprzednim pytaniu, z jednym wyjątkiem – jedna firma (2%) stwierdziła, że działalność B+R nie ma żadnego przełożenia na ten czynnik. Wyróżniają się firmy z większościowym kapitałem zagranicznym, które zdecydowanie pozytywniej oceniły prace B+R w tym wymiarze (aż 57% z nich wybrało odpowiedź 'w dużym stopniu'). Ponadto, 73% spółek z mniejszościowym udziałem kapitału zagranicznego wskazało odpowiedź 'w średnim stopniu' (aż 8 na 11 firm w tej podgrupie).

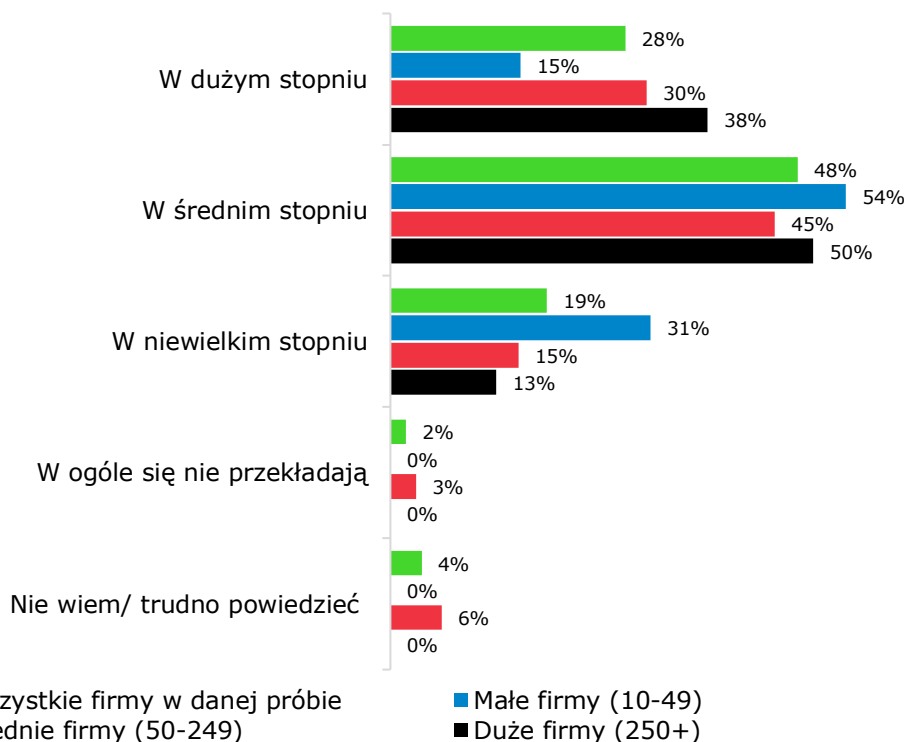
Wykres 61. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)? [podział według pochodzenia kapitału]

N=49; źródło: badanie ankietowe

Wykres 62. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)? [podział według wielkości firmy]

N=54; źródło: badanie ankietowe

Ostatnie pytanie badające przełożenie prac badawczo-rozwojowych na rezultaty finansowe firmy odnosiło się do oceny czy dzięki takiej działalności nastąpił wzrost przychodów z WNiP (wartości niematerialnych i prawnych), takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji. W stosunku do poprzednich pytań (o wynik finansowy oraz wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych), struktura głosów przesunęła się w kierunku odpowiedzi 'w niewielkim stopniu' oraz 'brak wpływu'. Niemniej jednak, odpowiedzi wciąż okazały się pozytywniejsze niż było to w przypadku firm, które nie korzystały z ulgi na B+R w ostatnich latach.

Najwięcej respondentów wybrało odpowiedź 'w średnim stopniu' (44%, 24 firmy), następnie 24% (13 firm) wskazało 'w niewielkim stopniu', a 22% (12 firm) oceniło, że nie zaobserwowało żadnego dodatniego wpływu na wzrost przychodów z WNiP. Tylko 4% przedsiębiorstw (2 firmy) odpowiedziało „w dużym stopniu”. Pozostałe 6% (3 firmy) nie wiedziało, jak odpowiedzieć na to pytanie.

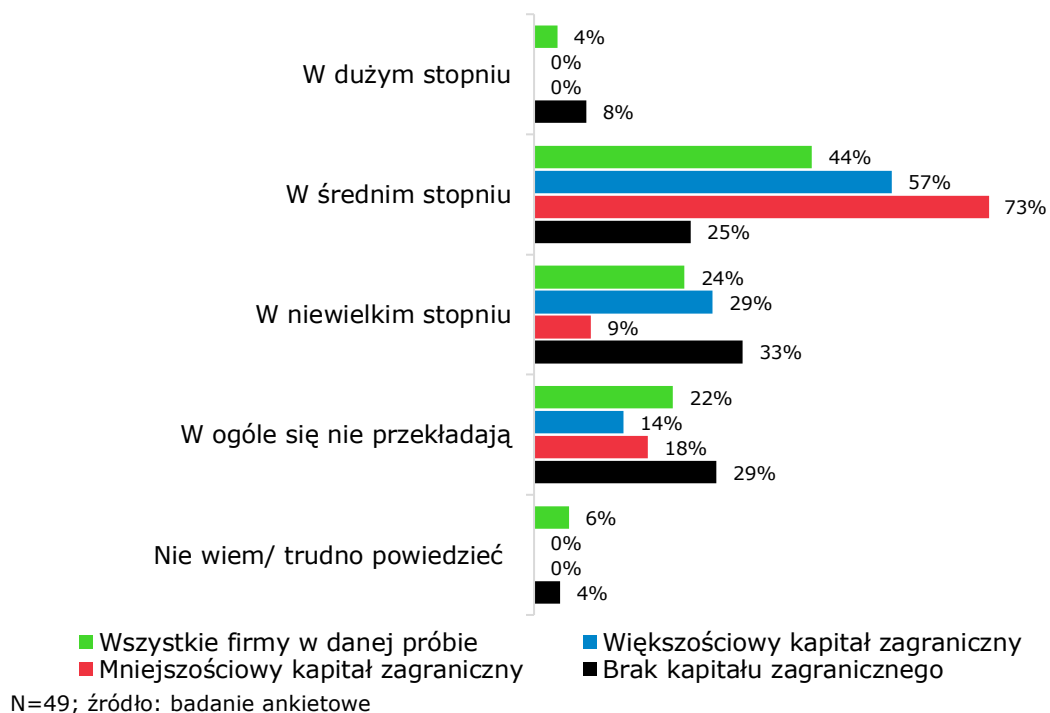
Firmy zagraniczne, które poprzednio z reguły pozytywnie odnosiły się do przełożenia prac B+R na wynik finansowy i wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych, teraz ani razu nie wskazały odpowiedzi 'w dużym stopniu', a głosy wyraźnie przesunęły się na gorszą ocenę (57% 'w średnim

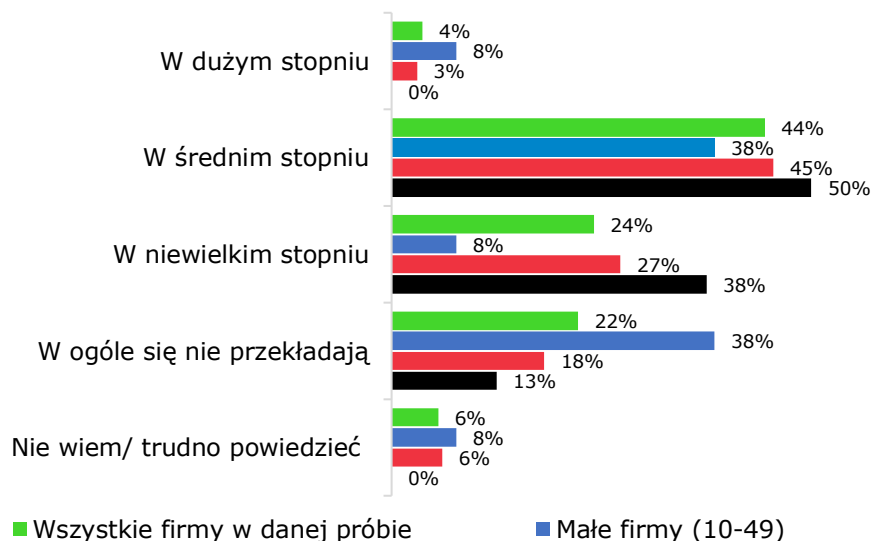

stopniu', 29% 'w niewielkim stopniu' i 14 'brak przełożenia'). W przypadku wielkości firmy wyniki uległy pogorszeniu w każdej badanej podgrupie firm.

Wykres 63. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji? [podział według pochodzenia kapitału]

Wykres 64. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji? [podział według wielkości firmy]

N=54; źródło: badanie ankietowe³²

Ankietowane firmy zostały zapytane skąd wiedzą o uldze podatkowej przeznaczonej na działalność B+R. Najwięcej respondentów wskazało, że o uldze dowiedzieli się od doradców zewnętrznych (np. biura księgowego) (44%, 24 firmy). Drugim najczęściej wskazywanym źródłem okazali się partnerzy biznesowi (39%, 21 firm). Na trzecim miejscu znalazły się instytucje publiczne lub urzędy (30%, 16 firm). Również sporo firm odpowiedziało, że w firmie zatrudniona jest osoba lub komórka odpowiedzialna za B+R/ innowacje (26%, 14 firm). Ponadto, jedna firma (2%) wskazała informacje prasowe jako źródło danych o dostępnym mechanizmie wsparcia, a dwa podmioty odpowiedziały 'inne źródło' (4%).

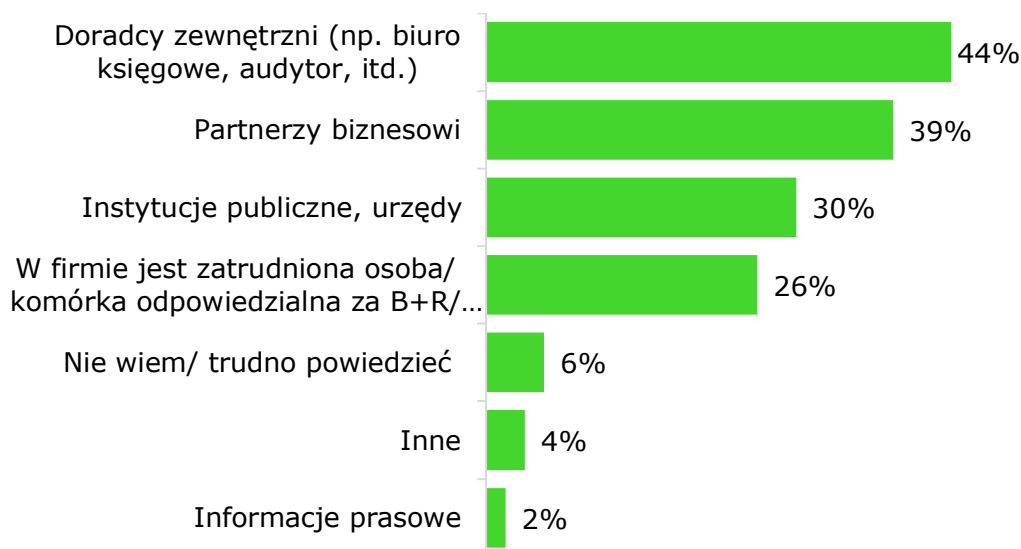
Respondenci odpowiadali także czy informacje są dostępne publicznie oraz czy są przekazywane w jasny i zrozumiały sposób. Zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, że tak (łącznie 74%, 40 firm), w tym 33% (18 firm) wskazało, że 'zdecydowanie tak'. Według kolejnych 20% podmiotów informacje publiczne są 'tylko częściowo' dostępne oraz przekazywane do odbiorców w jasny sposób. Jedynie 6% (3 firmy) odpowiedziało, że „raczej nie”. Zgodnie z uzyskanymi odpowiedziami można stwierdzić, że dostępność informacji publicznych jest wystarczająca (choć we wcześniejszych odpowiedziach respondenci wskazywali, że oczekivaliby większego wsparcia ze strony

³² Ze względu na zaokrąglenia suma przekracza 100%.

administracji publicznej w celu np. pomocy przy klasyfikowaniu kosztów kwalifikowanych).

Wykres 65. Źródła wiedzy na temat ulgi podatkowej na B+R

N=54; możliwość wskazania dowolnej liczby odpowiedzi; źródło: badanie ankietowe

Wykres 66. Czy informacje publiczne na temat ulgi na B+R są dostępne oraz przekazywane w jasny i zrozumiały sposób?

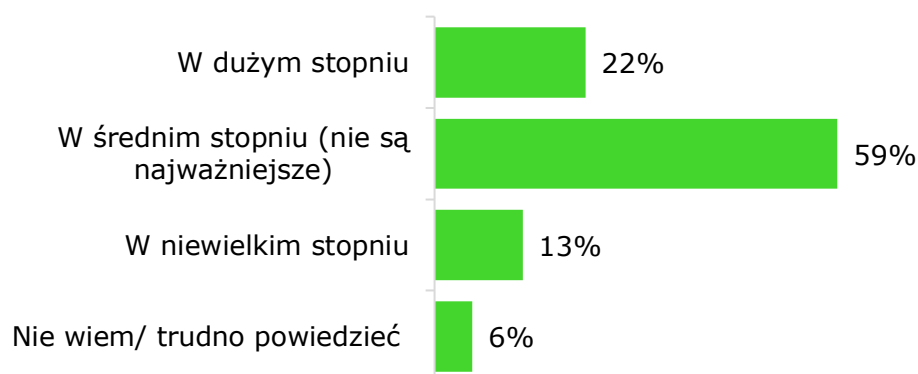
N=54; źródło: badanie ankietowe

Na koniec ankietowane firmy, które prowadzą prace B+R oraz korzystają z ulgi podatkowej, zostały poproszone o swoją subiektywną ocenę jak, według nich, ulga na B+R wpływa na decyzje przedsiębiorstw w Polsce odnośnie zwiększania inwestycji B+R. Najwięcej (59%, 32 firmy) odpowiedziało, że wpływa „w średnim stopniu (ulga nie jest najważniejsza)”, natomiast 22% z nich wskazała, że ulga

w dużym stopniu przekłada się na decyzje inwestycyjne. Jedynie 13% podmiotów określiło ten wpływ jako niewielki. Pokrywa się to z poprzednimi odpowiedziami zaobserwowanymi w badaniu, że głównym powodem nieprowadzenia prac B+R jest brak dostępnych środków finansowych. Zatem widzimy, że ulga jest ważna i może pomóc w podjęciu decyzji czy zwiększać nakłady na B+R, jednak nie najważniejsza, a głównym czynnikiem są wolne środki finansowe.

Wykres 67. W jakim stopniu, ulga podatkowa na B+R wpływa na decyzje firm w Polsce odnośnie zwiększania inwestycji B+R?

N=54; źródło: badanie ankietowe

3. OPIS WARSZTATU BIZNESOWEGO I MINISTERIALNEGO

W celu oceny wniosków i rekomendacji, zostały przeprowadzone dwa spotkania warsztatowe. Oba odbyły się dnia 22.07.2021 r. Uczestnikami pierwszego spotkania byli przedsiębiorcy oraz przedstawiciel jednej z wiodących w kraju firm consultingowych. Uczestnikami drugiego warsztatu byli przedstawiciele Departamenty Innowacji i Polityki Przemysłowej istniejącego w ramach Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii. Obydwóm grupom zostało zaprezentowane syntetyczne podsumowanie dotychczasowych ustaleń i wyników badania ilościowego. Zebrane informacje zwrotne z obu grup zostały zebrane poniżej.

3.1. WARSZTAT BIZNESOWY

Uczestnicy warsztatu wyrazili aprobatę dla przedstawionych rekomendacji oraz wniosków ogólnych z badania. Ich propozycje dotyczą rozszerzenia perspektywy w niektórych obszarach oraz propozycji prowadzenia działań informacyjno-szkoleniowych, zarówno po stronie przedsiębiorstw, jak i urzędników państwowych.

1. Przedstawiono sugestię, badania dotyczące ulg B+R obejmowały szerszy zakres tematyczny. W tym badaniu kwestionariusz w znacznej mierze opierał się na pytaniach dotyczących ulg B+R. W mniejszym stopniu był

on poświęcony kwestiom związanym z działalnością w obszarze B+R ogółem. W opinii przedsiębiorców, zapytanie członków ich grupy o ich doświadczenia i plany w obszarze finansowania działań z zakresu B+R, mogłoby pozwolić na zidentyfikowanie problemów związanych z podejmowaniem decyzji o działalności w obszarze badań i rozwoju. Uzyskana w ten sposób wiedza o procesie kreacji, planowania działalności może przynieść niewychwycone dotychczas czynniki decydujące o zamiarze podejmowania – lub zaniechania prac w obszarze badawczo-rozwojowym.

2. Uczestnicy zwrócili również uwagę na fakt, że tematyka działań na rzecz innowacji wykracza poza obszar ulg B+R. W tym miejscu został podany przykład rozkładu odpowiedzi na pytanie, czy zdaniem badanych ich firma jest innowacyjna. Z badania wynika, że pomimo inwestycji w tym obszarze, większość respondentów nie uważa swojego przedsiębiorstwa za innowacyjne. Mimo to jednak spora część z nich prowadzi prace badawczo-rozwojowe.
3. Dodatkowo uczestnicy są zdania, że suma inwestycji w obszarze badawczo-rozwojowym wynika z braku widocznego efektu „zasysania”, popytu na działania z zakresu B+R. Taki efekt jest widoczny np. w obszarach medycyny, sektora zbrojeniowego oraz kilku innych obszarach. Według uczestników w tych sektorach mamy do czynienia z istnieniem rynków „pochłaniających” innowacyjne produkty. Brak odbiorców lub nieświadomość ich istnienia może być hamulcem dla prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej.
4. Według przedsiębiorców w każdej możliwej konfiguracji przepisów prawnych znajdują się możliwości oraz ludzie, którzy będą obchodzić lub wykorzystywać przepisy dla uzyskania korzyści. Co więcej, im bardziej skomplikowany system, tym czasem łatwiej jest wyszukiwać w nim luki, które następnie można wykorzystać dla własnych korzyści. Z kolei komplikowanie przepisów, wzrost wymagań i ilość kontroli demotywują mającą dobre zamiary większość. Przedstawiciele świata biznesu uważają, że należy zaakceptować zło konieczne w postaci małego procenta wykorzystującego przepisy, dla ułatwienia funkcjonowania większości działającej w sposób legalny.
5. Uczestnicy warsztatu podnoszą problem ich zdaniem często występujący w obszarach oddalonych od dużych ośrodków miejskich, gdzie urzędnicy z jednej strony nie są przeszkoleni i nie mają wiedzy na temat ulg z zakresu B+R (szczególnie jeśli chodzi o IP BOX). Z drugiej zaś strony wykazują się nadgorliwością, która negatywnie wpływa na ilość interakcji wykonywanych w stronę organów publicznych i skarbowych ze strony przedsiębiorstw.

3.2. WARSZTAT MINISTERIALNY

Przedstawiciele Ministerstwa zgodzili się co do wniosków i rekomendacji płynących z badania. Posiadają również świadomość, co do kwestii poruszonych powyżej przez przedsiębiorców. Podczas dyskusji pojawiło się kilka propozycji modyfikacji projektu poświęconego ewaluacji ulg B+R w przyszłości.

1. Zdaniem przedstawicieli Ministerstwa, tego typu badanie może w przyszłości zostać poszerzone o aspekty takiej jak np. kierunki przeznaczania środków z ulg na działania badawczo-rozwojowe. Problemem zaobserwowanym przez Ministerstwo jest fakt, że pomimo wzrostu finansowania (ogólnie), nie wzrasta liczba zastrzeżonych patentów.
2. Inną propozycją byłoby dodanie do liczby czynności realizowanych w ramach projektu analizę porównawczą systemu ulg dla obszaru prac badawczo-rozwojowych w Europie.
3. Uczestnicy warsztatu są świadomi problemu, że ulgi są w pewnym stopniu konkurencją dla systemu grantowego. Ich zdaniem system ulg na działalność B+R jest sprawiedliwszy, ze względu na ich elastyczność.
4. Podnoszonym problemem w badaniu ilościowym oraz warsztacie z przedstawicielami biznesu była kwestia połączenia ulgi na działalność B+R, oraz ulgi IP Box. Zdaniem uczestników warsztatu to połączenie w pewnym stopniu już występuje. Dla przykładu koszty pracy mogą zostać umiejscowione w jednym lub drugim miejscu. Podawanie tej rekomendacji przez przedsiębiorców wynika z ich nieświadomości co do rozliczania środków.
5. Podczas spotkania pojawiła się sugestia wprowadzenia w kontekście ulg B+R formatu sprawdzonego w tym obszarze w Wielkiej Brytanii, czyli wstępnego zatwierdzenia (pre-approval) wniosków. Pozwoliłoby to na uproszczenie procesu przyznawania ulg przedsiębiorstwom.
6. Inną podaną propozycją byłoby zwiększenie możliwego odpisu za współpracę z jednostką naukową. W zamyśle miałyby to doprowadzić do stymulowania procesu przenoszenia prac badawczo-rozwojowych na zewnątrz, a także wymiany wiedzy i kompetencji.

4. REKOMENDACJE

1. Jednoczesne korzystanie z ulgi IP Box i ulgi B+R

Zweryfikowanie możliwości prawnej i przygotowanie zmian legislacyjnych umożliwiających jednoczesne korzystanie z ulgi B+R oraz ulgi IP Box, czyli możliwość zastosowania preferencyjnej 5% stawki opodatkowania od dochodu, do którego obliczenia wykorzystano ulgę B+R.

Uzasadnienie: częstym powodem niekorzystania z ulgi B+R było wybieranie przez firmy innych mechanizmów wsparcia działalności B+R w tym m.in. IP Box. Co do zasady, nie jest możliwe korzystanie zarówno z ulgi B+R jak i ulgi IP Box w odniesieniu do tego samego projektu. Co prawda ulga B+R jest ulgą kosztową, a ulga IP Box jest ulgą przychodową, do korzystania z ulg wykorzystuje się więc dwie różne składowe – tj. w przypadku ulgi B+R poniesione koszty wykorzystane do działalności badawczo-rozwojowej, a w przypadku ulgi IP Box przychody osiągnięte ze sprzedaży kwalifikowanego prawa własności intelektualnej (KPWI). Natomiast w świetle art. 18d ust. 1 Ustawy CIT (odpowiednio art. 26e ust. 1 Ustawy PIT) podatnik uzyskujący przychody inne niż przychody z zysków kapitałowych, odlicza od podstawy opodatkowania, ustalonej zgodnie z art. 18 Ustawy CIT (art. 26 Ustawy PIT), koszty uzyskania przychodów poniesione na działalność badawczo-rozwojową, zwane dalej „kosztami kwalifikowanymi”. Natomiast zgodnie z art. 18 podstawę opodatkowania, z zastrzeżeniem art. 21, art. 22, art. 24a, art. 24b, **art. 24d** i art. 24f, stanowi dochód ustalony zgodnie z art. 7 albo art. 7a, pomniejszony o stosowne odliczenia. Powyższy przepis wprowadza wyłączenie jednoczesnego korzystania z ulgi IP Box oraz ulgi B+R w stosunku do tego samego dochodu. Wprowadzonym zastrzeżeniem, odnoszącym się m.in. do art. 24d, który określa ulgę IP Box, ustawodawca wskazał, że określając podstawę opodatkowania, od której można odliczyć koszty kwalifikowane, nie jest możliwe uwzględnienie w niej podstawy opodatkowania, która służy do ulgi IP Box³³. Wyłączenie tego przepisu najprawdopodobniej przełożyłoby się na szersze wykorzystanie ulgi B+R.

2. Uproszczenie zasad korzystania z ulgi B+R

Uproszczenie definicji i procesu ewidencji kosztów kwalifikowanych oraz pozostałych zasad ubiegania się o ulgę podatkową.

Uzasadnienie: firmy niekorzystające z ulgi B+R wskazywały na uproszczenie zasad i procesu ewidencji jako najważniejszą zmianę, która wpłynęłaby na decyzję o skorzystaniu z ulgi. Z kolei dla firm korzystających z ulgi, takie zmiany ułatwiłyby korzystanie z niej. Na razie jest to postrzegane jako dodatkowa

---

³³ <https://grantthornton.pl/publikacja/jednoczesne-korzystanie-z-ulgi-ip-box-oraz-ulgi-br/>

uciążliwość, która zniechęca do skorzystania z ulgi (szczególnie dla mniejszych przedsiębiorców, którzy rzadziej korzystają ze wsparcia zewnętrznych doradców).

3. Jednorazowe wyłączenie odpowiedzialności za błędnie wypełnione zeznanie podatkowe

Zapewnienie przedsiębiorcom, którzy chcą skorzystać z ulgi, jednorazowego wyłączenia odpowiedzialności za błędnie wypełnione zeznanie podatkowe (przykładowo ewidencja kosztów, które się nie kwalifikują do uzyskania ulgi, podanie zbyt wysokiego wyłączenia).

Uzasadnienie: obawa przed kontrolą organów podatkowych była drugą najważniejszą przyczyną niekorzystania z ulgi B+R oraz więcej niż co trzecie przedsiębiorstwo stwierdziło, że zapewnienie większej ochrony przed organami podatkowymi wpłynie na decyzję o korzystaniu z ulgi w przyszłości.

4. Zwiększenie wysokości ulgi B+R

Potencjalne podwyższenie wysokości ulgi dla wszystkich przedsiębiorstw z obecnych 100% do wysokości przysługującej firmom o statusie centrum badawczo-rozwojowego, czyli 150%.

Uzasadnienie: przedsiębiorcy posiadający status CBR wyraźnie częściej korzystali z ulgi B+R (46% wobec średniej 11% ze wszystkich przedsiębiorstw). Ponadto, podniesienie wysokości ulgi było najczęściej wskazywane przez firmy niekorzystające z ulgi jako determinant zwiększenia skali inwestycji w B+R. Jest to również najbardziej odczuwalny mechanizm dla przedsiębiorców, bezpośrednio podwyższając wartość zaoszczędzonych środków finansowych.

5. Dodatkowe wsparcie administracyjne dla przedsiębiorców

Zapewnienie większego wsparcia ze strony administracji rządowej w całym procesie korzystania z ulgi B+R (np. priorytetowy dostęp do konsultantów odpowiadających na pytania, nie tylko poprzez prośbę o standardową interpretację podatkową, spotkania z doradcami rządowymi w celu dyskusji na temat działalności B+R w firmie, testowa weryfikacja ewidencji kosztów kwalifikowanych).

Uzasadnienie: większe wsparcie było najczęściej wskazywanym ulepszeniem konstrukcji ulgi przez firmy, które z niej korzystały. Pomoc tego rodzaju byłaby szczególnie istotna dla przedsiębiorców, którzy nie korzystają z pomocy zewnętrznych doradców.

6. Kampania informacyjno-marketingowa

Przygotowanie szerokiej kampanii informacyjno-marketingowej dedykowanej w szczególności dla małych przedsiębiorców w celu

zwiększenia poziomu świadomości na temat działalności B+R i istniejącej ulgi B+R.

Uzasadnienie: odsetek małych firm oraz tych z wyłącznie kapitałem krajowym, w porównaniu do innych kategorii przedsiębiorstw (większych spółek i posiadających kapitał zagraniczny) był najniższy, jeśli chodzi o poziom wykorzystania ulgi B+R oraz plany odnośnie skorzystania z ulgi w przyszłości. Ponadto, wydatki na prace B+R w grupach firm małych i krajowych zmalały w największym stopniu w trakcie ostatnich trzech lat, a ich ocena przełożenia prac B+R na wyniki finansowe firmy, wzrost przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych i WNIIP okazała się z reguły najniższa. Zachęcenie przedsiębiorców do skorzystania z ulgi B+R z dużym prawdopodobieństwem spowoduje, że staną się oni regularnymi odbiorcami ulgi również w kolejnych latach, ponieważ większość firm, które zdecydowały się z ulgi skorzystać, ocenia ją pozytywnie.

7. Współpraca biznesu z nauką

Konieczne jest wprowadzenie skuteczniejszych mechanizmów zachęcających przedsiębiorstwa do współpracy z uczelniami, a uczelnie do współpracy z przedsiębiorstwami. Wydaje się, że jedynie istotne zwiększenie wagi współpracy biznesowej z otoczeniem uczelni i uwypuklenie tego elementu w procesie parametryzacji uczelni może skłonić „świat nauki” do większego otwarcia się na potrzeby biznesu. Przykładowo można zwiększyć liczbę punktów przyznawanych pracownikom naukowym za realizację projektów komercyjnych na zlecenie podmiotów zewnętrznych – zwłaszcza przedsiębiorstw.

Uzasadnienie: Obecne mechanizmy, których celem jest zwiększenie współpracy między nauką a biznesem – jak wynika z badania ankietowego są nieskuteczne, gdyż zaledwie co piąta firma prowadząca prace B+R deklaruje zlecenie prac badawczo-rozwojowych uczelniom wyższym lub publicznym instytucjom badawczym. Przedstawiciele biznesu sygnalizowali również, że współpraca z naukowcami jest dla nich trudna ze względu na inne priorytety np. naukowcy oceniani są głównie z ich działalności publikacyjnej oraz wypełnienia tzw. pensum. Natomiast realizowanie projektów we współpracy z biznesem traktowane jest jako uzupełnienie ich podstawowej działalności, a często nawet jest umniejszane czy wręcz lekceważone.

8. Subsydiowanie firm zainteresowanych ochroną własności przemysłowej

Bezpośrednia pomoc finansowa dla firm zainteresowanych ochroną własności przemysłowej (wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe, topografie układów scalonych itp.) w postaci dofinansowania części kosztów zgłoszenia dowolnej własności przemysłowej do ochrony we wszystkich trybach zgłoszeniowych.

Uzasadnienie: badanie wykazało, że przedsiębiorcy w Polsce w sposób niewystarczający chronią własność przemysłową zarówno w kraju jak i za granicą. Koszty ochrony własności przemysłowej są dla polskich firm relatywnie wyższe niż dla firm z Niemiec, Francji itd. Zwłaszcza w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw może to stanowić barierę w ich dalszym rozwoju. Tymczasem z badań prowadzonych przez Europejski Urząd Patentowy (EPO) i Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) wynika, że małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), które zgłosiły do ochrony prawnej przynajmniej jeden rodzaj własności przemysłowej, tj. znak towarowy, wzór przemysłowy lub wynalazek, miały o 21% większe szanse na wzrost w kolejnych trzech latach niż MŚP, które takich zgłoszeń nie dokonały. W przypadku zgłoszenia wiązki przedmiotów własności przemysłowej w postaci znaku towarowego, wzoru przemysłowego lub wynalazku, szanse na szybki wzrost w kolejnych trzech latach wzrastały do 33%³⁴.

5. METODYKA OCENY EFEKTYWNOŚCI ULG B+R - SCHEMAT FUNKCJONALNY

Celem tego podrozdziału jest dostarczenie rekomendacji służących do wypracowania optymalnej metodyki oceny efektywności ulg B+R. Wnioski opierają się o wywiady przeprowadzone z przedsiębiorcami, porównanie niniejszego badania do istniejących opracowań oraz krytyczną analizę opisanego w raporcie procesu badawczego.

5.1. PORÓWNANIE Z ISTNIEJĄCYMI OPRACOWANIAMИ

Dla porównania wyników, zostały wybrane raporty z badań przedsiębiorców, których głównym celem było odpowiedzenie na pytanie w jaki sposób prowadzą oni działalność B+R. Czas publikacji został zawężony do ostatnich pięciu lat, co wynika uchwalenia w listopadzie 2016 roku tzw. „małej ustawy” o innowacyjności. Dzięki temu w raportach znajdują się odniesienia do ulg B+R. W wyniku tych kryteriów powstała lista materiałów, która przedstawia się następująco:

- 1) *Ulga B+R – korzyść na wyciągnięcie ręki Jak zyskać dodatkowe pieniądze prowadząc działalność badawczo-rozwojową – Opracowywany przez firmę EY w listopadzie 2016 r*³⁵.

---

³⁴ Ménière, Y., Rudyk, I., Wajsman, N. i Kazmierczak, M. (2019, maj). High-growth firms and intellectual property rights: IPR profile of high-potential SMEs in Europe. EPO, EUIPO. <https://bit.ly/3tHh9QL>

³⁵ http://it-manager.pl/wp-content/uploads/ey_raport_b_r.pdf

- 2) *Kierunek innowacje! Polskie firmy na ścieżce rozwoju* – Raport opracowany przez firmę PWC w listopadzie 2017 roku³⁶.
- 3) *Ulga B+R. Krok milowy w rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw* – Raport opracowany przez firmę Ayming. Raport został opublikowany w 2018 roku³⁷.
- 4) *Ulga B+R Małymi krokami do większej innowacyjności* – Raport opracowany przez firmę Ayming w listopadzie 2019 roku³⁸.
- 5) *Ulga podatkowa na badania i rozwój* – Raport opracowany przez firmę KPMG z grudnia 2019 roku³⁹.
- 6) *Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach* – Raport opracowany na zlecenie Instytucji Zarządzającej Programem Inteligentny Rozwój i opublikowany w lutym 2020 roku⁴⁰.
- 7) *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce* – Opracowany przez PARP w lipcu 2020 roku⁴¹.
- 8) *Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2019 r.* – Coroczny raport opracowywany przez GUS. Przytoczona jest ostatnia dostępna odsłona⁴².
- 9) *Biznes oddychający z ulgą 5 lat ulgi B+R w Polsce* – Raport najbliższy niniejszemu raportowi, jak wskazuje tytuł, próbowano w nim dokonać ewaluacji ulg B+R. Raport również został opracowany przez firmę Ayming i opublikowany wiosną 2021 roku⁴³.
- 10) *Global R&D Tax Incentives The Benchmark 2021* – Raport również opracowany i opublikowany przez firmę Ayming w roku 2021. W przeciwieństwie do pozostałych dokumentów skupia się na porównaniu

---

³⁶<https://www.pwc.pl/pl/pdf/publikacje/kierunek-innowacje-raport-pwc.pdf>

³⁷https://www.ayming.pl/wp-content/uploads/sites/16/2019/04/Ayming_Raport_2018_Ulga_B_R_Krok_milowy_w_rozwoju_innowacyjnosci_przedsiębiorstw-11.pdf

³⁸http://www.ayming.pl/wp-content/uploads/sites/16/2019/04/Ayming_Raport_2018_Ulga_B_R_Krok_milowy_w_rozwoju_innowacyjnosci_przedsiębiorstw-11.pdf

³⁹<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pl/pdf/2019/12/pl-raport-kpmg-pt-ulga-podatkowa-na-badania-i-rozwoj.pdf>

⁴⁰https://www.poir.gov.pl/media/86273/Raport_koncowy_ewaluacja_B_R_WCAG_final.pdf

⁴¹https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/ROSS-2020_30_06.pdf

⁴²https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5496/8/9/1/dzialalnosc_badawcza_i_rozwojowa_w_polsce_w_2019.pdf

⁴³<https://www.ayming.pl/wp-content/uploads/sites/16/2021/05/Raport-5-lat-ulgi-BR-1.pdf>

zasad funkcjonowania ulg na cele badawczo rozwojowe w wybranych państwach na świecie⁴⁴.

Dane zawarte w wyżej wymienionych raportach są do siebie zbliżone, choć należy pamiętać, że każdy z nich charakteryzuje się nieco innym doбором próby, jak i liczbą respondentów. Ich liczba wahała się w przedziale od 100 do ponad 400 przedsiębiorstw. Przy czym należy pamiętać, że należy ją pomniejszyć, ponieważ korzystających z ulg B+R jest mniej, niż przedsiębiorców prowadzących działalność badawczo-rozwojową ogólnie. Należy o tym pamiętać przy doborze próby. Na szczególną uwagę zasługują publikacje firmy Ayming, która regularnie bada omawiany temat, to w tym roku. Niezależnie od nas opublikowała w 2021 roku raport będący próbą odpowiedzi na pytanie jak wykorzystywane i oceniane są ulgi B+R. Oprócz tego również w tym roku firma opublikowała raport porównujący sposób działania omawianych ulg w różnych państwach świata. Ten kierunek wydaje się szczególnie inspirujący w dalszych pracach nad udoskonalaniem procesu wpierania działalności badawczo rozwojowej w przedsiębiorstwach.

Do porównania wyników należy podejść z ostrożnością, ze względu na wspomniane różnice w doborze próby, ale również ze względu na nieco inny sposób formułowania pytań oraz rodzaj odpowiedzi. Dla przykładu w badaniu przeprowadzonym na potrzeby tego raportu, pytanie o poziom innowacyjności koncentrowało się na samoocenie. Z kolei w tegorocznym raporcie firmy Ayming to pytanie dotyczyło porównania stopnia innowacyjności w stosunku do międzynarodowej konkurencji. Tutaj połowa badanych wybrała odpowiedzi 5 i 4, na pięciostopniowej skali, gdzie 5 oznacza bardzo innowacyjne przedsiębiorstwo, a 1 przedsiębiorstwo w żadnym stopniu nieinnowacyjne. Pytania dotyczące barier w korzystaniu z ulg B+R są również zbliżone. Najczęściej przytaczaną odpowiedzią jest poziom skomplikowania procedury. W zadawanych pytaniach zabrakło również pogłębionej eksploracji tego zagadnienia w postaci np. obecnego u nas pytania o ocenę poszczególnych etapów starania się o ulgę. Z kolei, jeśli chodzi o bariery w działalności B+R, najczęściej respondenci wymieniali niewystarczającą liczbę środków finansowych, a w przypadkach raportów publikowanych po 2020 roku – negatywny wpływ pandemii COVID-19. Wyniki zasadniczo są zbieżne również w aspekcie działalności B+R. Przeciętnie ponad połowa firm prowadzi taką działalność, z czego z ulg korzystało około 30-50% z nich (warto pamiętać o różnych latach publikacji raportów). Ze względu na rozbieżności metodologiczne oraz różną strukturę pytań, trudno o dokonanie bardziej szczegółowej analizy materiału.

---

⁴⁴<https://www.ayming.pl/wp-content/uploads/sites/16/2021/03/The-Benchmark-2021.pdf>

5.2. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE PRZYSZŁYCH BADAŃ

Na podstawie porównań i analizy zawartości podobnych opracowań, możliwe są do zaproponowania rekomendacje dotyczące usprawnienia procesu badawczego. Głównym sposobem na optymalizację procesu badawczego, wydaje się uzyskiwanie jak największego zasobu informacji na temat sposobu korzystania i oceny ulg na działalność badawczo-rozwojową bez poświęcania im czasu w badaniu ilościowym. Proponowane komponenty badania mogą być modyfikowane, dodawane lub usuwane, a ich waga może ulegać dalszej zmianie. Nasze rekomendacje przedstawiają się następująco:

1. **W badaniu powinny zostać wykorzystane bazy danych Ministerstwa Finansów oraz Głównego Urzędu Statystycznego.** Podstawową korzyścią byłoby uzyskanie danych niedostępnych w żadnym opracowaniu oraz odniesienie ich do wyników uzyskanych od przedsiębiorców poprzez badanie ilościowe i jakościowe.
2. **Metodą wykorzystywaną do ilościowej części badania powinno być badanie CATI.** Ankieta przeprowadzana za pomocą wywiadu telefonicznego oznacza większe prawdopodobieństwo uzyskania wyczerpujących odpowiedzi oraz zwiększa gwarancję poprawnego zinterpretowania pytań i terminów używanych w kwestionariuszu.
3. **Minimalna próba badawcza powinna wynosić przynajmniej 400 przedstawicieli przedsiębiorstw.** Ponieważ w Polsce istnieje ponad 2 miliony przedsiębiorstw, to zakładając standardowy w obszarze statystyki przedział ufności wynoszący 95%⁴⁵,⁴⁶, powinniśmy przeprowadzić minimum około 370 ankiet, aby wyniki były istotne statystycznie.
4. **W badaniu ilościowym powinny brać udział tylko te przedsiębiorstwa, które prowadzą działalność z zakresu B+R i korzystają z ulg B+R lub ulg IP Box, lub korzystali z niej w ostatnich 2-3 latach.** Podstawowe dane na temat działalności przedsiębiorstw można uzyskać na podstawie innych raportów. Przewaga pytań profilujących na temat działalności firmy ogranicza czas i przestrzeń na zadawanie konkretnych, eksplorujących zagadnienie kwestii. Jednak należy wziąć pod uwagę, że takie zawężenie wydłuża i utrudnia realizację zbierania danych, co ma przełożenie na zwiększenie kosztów po stronie wykonawców. Niemniej za tę cenę badanie staje się znacznie zoptymalizowane i bliższe analizowanemu zagadnieniu.

---

⁴⁵ Jest to kompromis pomiędzy pewnością co do rzetelności wyników a kosztem badania. Dla tej samej próby, osiągnięcie 100% przedziału ufności wymagałoby nieco ponad 1000 wypełnionych ankiet.

⁴⁶ Oczywiście warto brać pod uwagę jeszcze inne współczynniki, jednak sugerowana próba powinna gwarantować rzetelność danych.

5. Sugerowane bloki tematyczne do zawarcia w kwestionariuszu komponentu ilościowego:

- a. Pytania filtrujące: czy firma prowadzi/prowadziła do niedawna działalność w zakresie B+R, a także czy korzysta/korzystała z ulg na prace badawczo-rozwojowe;
- b. Blok profilujący, zawierający pytania o wielkość i rodzaj firmy, rodzaj kapitału;
- c. Charakterystyka działalności B+R: rodzaj prowadzonych prac, informacje o planach/zmianach w wysokości finansowania itp.;
- d. Ocena poszczególnych etapów związanych z aplikowaniem i rozliczaniem ulgi B+R i IP Box, wraz z ogólną oceną obydwu. Dla osób nie korzystających z ulg powinno znaleźć się pytanie o powód/powody nie uczestnictwa w tychże.

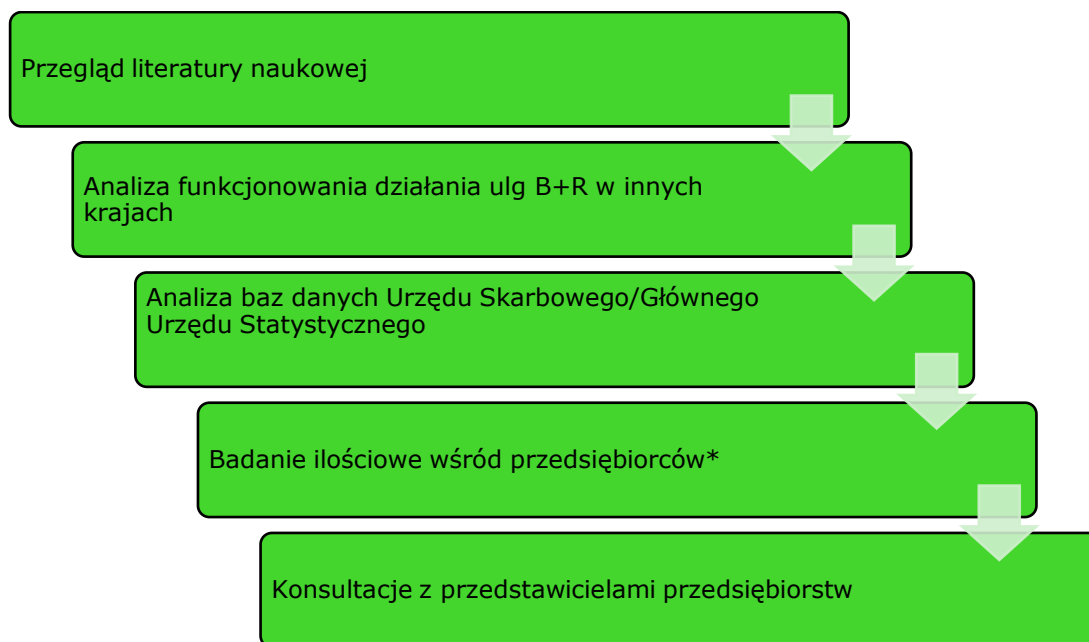
6. Badanie powinno uwzględniać panele eksperckie/wywiady grupowe. Propozycja dodania tego komponentu, wynika zarówno z doświadczeń własnych, jak i analizy powyższego materiału. Opinie przedsiębiorców, które będą przedstawione w sposób nieograniczony strukturą kwestionariusza, mogą być cennym zasobem wiedzy na temat wykorzystywania ulg, lub działalności B+R ogółem. Ponadto przedsiębiorcy ze swojej perspektywy mogą dostarczyć nowego ujęcia na analizowany problem. Jednocześnie koszt organizacji warsztatów czy spotkań grupowych (szczególnie gdyby odbywały się w zdalnej formie) nie zwiększałyby radykalnie budżetu całego projektu.

7. Monitorowanie zmian prawnych w regionie/Europie/świecie. Analiza doświadczeń i zapisów prawnych innych państw pozwala na uzyskanie materiału wnoszącego istotny wkład do ewentualnych dyskusji nad modyfikacji procesu oceniania ulg B+R lub szerzej ustaw o innowacyjności.

8. W ramach badania powinien zostać wykonany przegląd literatury naukowej obejmujący analizowane zagadnienie. Istnieje prawdopodobieństwo, że omawiana tematyka była już analizowana i została przez kogoś wykonana praca, która mogła zakończyć się istotnymi z punktu widzenia celów projektu. Ten komponent powinien być realizowany na samym początku projektu, tak aby w razie potrzeby zmodyfikować proces o nowe informacje.

Rysunek 1. Etapy badania oceniającego oceny ulgi B+R

*Badanie ilościowe może być realizowane równoległe do procesu analizy.

Na powyższym schemacie rozpisana została sugerowana ścieżka realizacji przyszłego projektu oceny skuteczności ulg B+R. Pierwszym krokiem powinien być przegląd literatury naukowej w celu zapoznania się z podobnymi opracowaniami oraz ewentualnie nowymi podejściami badawczymi w obszarze finansowania działalności z zakresu B+R. Kolejnym krokiem powinna być analiza porównawcza działania omawianych ulg w innych państwach. Ten komponent znajduje się w tym miejscu, ponieważ ustalenia, dobre praktyki i interesujące rozwiązania, które mogą zostać wykorzystane do kolejnych etapów prac i zapytać przedsiębiorców o ich wstępną ocenę. Badanie ilościowe powinno być realizowane równoległe, ze względu na czasochłonność procesu rekrutacji i przeprowadzania wywiadów. Rozsądne byłoby realizowanie go po analizie dokumentów oraz analizie porównawczej. Dane gromadzone w MF oraz GUS, nie powinny wpływać na treści kwestionariusza, są one raczej uzupełnieniem i mogą służyć porównaniu odpowiedzi przedsiębiorców ze stanem faktycznym. Konsultacje powinny odbyć się na ostatnim etapie projektu, w celu omówienia wyników badania. Jednak możliwe jest również przeprowadzenie konsultacji wstępnych, w celu skonsultowania planu badania i kwestionariusza ankiety. Wtedy jednak opis zamówienia musiałby być odpowiednio elastyczny, aby dopuszczać modyfikację planu badania o potencjalne wyniki wstępnych konsultacji z przedstawicielami biznesu lub ekspertami zajmujących się tematyką B+R.

BIBLIOGRAFIA

- *Ayming. 2018. Ulga B+R. Krok milowy w rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw*, dostępny: https://www.ayming.pl/wp-content/uploads/sites/16/2019/04/Ayming_Raport_2018_Ulga_B_R_Krok_milowy_w_rozwoju_innowacyjnosci_przedsiębiorstw-11.pdf
- *Ayming. 2019. Ulga B+R Małymi krokami do większej innowacyjności*, dostępny: http://www.ayming.pl/wp-content/uploads/sites/16/2019/04/Ayming_Raport_2018_Ulga_B_R_Krok_milowy_w_rozwoju_innowacyjnosci_przedsiębiorstw-11.pdf
- *Ayming. 2021. Biznes oddychający z ulgą 5 lat ulgi B+R w Polsce*, dostęp: <https://www.ayming.pl/wp-content/uploads/sites/16/2021/05/Raport-5-lat-ulgi-BR-1.pdf>
- *Ayming. 2021. Global R&D Tax Incentives The Benchmark 2021*, dostępny: <https://www.ayming.pl/wp-content/uploads/sites/16/2021/03/The-Benchmark-2021.pdf>
- European Commission, *European innovation scoreboard*
- *EY. 2016. Ulga B+R – korzyść na wyciągnięcie ręki Jak zyskać dodatkowe pieniądze prowadząc działalność badawczo-rozwojową*, dostępny: <https://www.pwc.pl/pl/pdf/publikacje/kierunek-innowacje-raport-pwc.pdf>
- Główny Urząd Statystyczny, *Wskaźniki Strategii Europa 2020*
- *GUS. 2020. Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2019 r.*, dostępny: https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosc/5496/8/9/1/dzialalnosc_badawcza_i_rozwojowa_w_polsce_w_2019.pdf
- *KPMG. 2019. Ulga podatkowa na badania i rozwój*, dostępny: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pl/pdf/2019/12/pl-raport-kpmg-pt-ulga-podatkowa-na-badania-i-rozwoj.pdf>
- Instytucja Zarządzająca Programem Inteligentny Rozwój. 2020. *Ewaluacja pierwszych efektów wsparcia PO IR w zakresie prac B+R oraz wdrażania wyników prac B+R realizowanych w przedsiębiorstwach*, dostępny: https://www.poir.gov.pl/media/86273/Raport_koncowy_ewaluacja_B_R_WCAG_final.pdf
- Ménière, Y., Rudyk, I., Wajsman, N. i Kazimierczak, M. (2019, maj). *High-growth firms and intellectual property rights: IPR profile of high-potential SMEs in Europe*. EPO, EUIPO. <https://bit.ly/3tHh9QL>

- Ministerstwo Finansów. 2021. Ulga na badania i rozwój, źródło: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/ulga-na-badania-i-rozwoj>
- Ministerstwo Rozwoju, *Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*
- PARP. 2020. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, dostępny: https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/ROSS-2020_30_06.pdf
- PWC. 2017. *Kierunek innowacje! Polskie firmy na ścieżce rozwoju*, dostępny: <https://www.pwc.pl/pl/pdf/publikacje/kierunek-innowacje-raport-pwc.pdf>
- University of Melbourne. 2015. *U21 Ranking of National Higher Education Systems 2015*, dostęp: <https://universitas21.com/sites/default/files/2018-03/2015%20full%20report.pdf>
- University of Melbourne. 2020. *Ranking of National Higher Education Systems 2020*, dostęp: https://universitas21.com/sites/default/files/2020-04/U21_Rankings%20Report_0320_Final_LR%20Single.pdf
- World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2014-2015*
- Zeszyty naukowe nr 848, *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw*, Mikrofirma 2015, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2015

Bazy danych

- Eurostat
ec.europa.eu/eurostat
- European Patent Office
epo.org
- Główny Urząd Statystyczny
stat.gov.pl
- International Monetary Fund (IMF) World Economic Outlook
www.imf.org/en/Publications/WEO
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
data.oecd.org
stats.oecd.org

- [Urząd Patentowy RP
urp.gov.pl](http://urp.gov.pl)

Strony internetowe

- archiwum.ncbr.gov.pl
- barr.pl
- gov.pl
- grantthornton.pl
- connect.iste.org
- konstytucjadlanauki.gov.pl
- mojafirma.infor.pl
- otouczelnie.pl
- rp.pl
- urp.gov.pl
- weforum.org/
- grantthornton.pl

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1. SPIS TABEL I WYKRESÓW

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Udział inwestycji w PKB Polski w latach 2000-2020 (%).	12
Wykres 2. Udział wydatków na B+R w PKB w Polsce w latach 2000-2019 (%). 13	
Wykres 3. Pozycja Polski w rankingu European Innovation Scoreboard oraz rezultat (punktacja w rankingu od 0 – najgorszy wynik do 1 – najlepszy wynik), 2012-2019.	14
Wykres 4. <i>Dolina śmierci</i> innowacji.	17
Wykres 5. Udział wydatków na B+R w PKB w Polsce i w UE w latach 2010-2019 (%).	19
Wykres 6. Udział wydatków globalnych na B+R w PKB, 2019 (lewa oś) i CAGR wydatków globalnych na B+R, 2010-16 i 2017-19 (prawa oś) krajów UE i OECD.	24
Wykres 7. Udział wydatków przedsiębiorstw na B+R w PKB, 2019 (lewa oś) i CAGR wydatków przedsiębiorstw na B+R, 2010-16 i 2017-19 (prawa oś) krajów UE.	26
Wykres 8. Struktura wydatków przedsiębiorstw na B+R według wielkości przedsiębiorstwa (lewa oś), 2018, oraz udział wydatków przedsiębiorstw na B+R w PKB (prawa oś), 2019.	27
Wykres 9. Ulgi podatkowe na prace B+R jako % PKB w wybranych krajach, 2005-18.	29
Wykres 10. Udział wydatków globalnych na B+R w PKB, 2019 (lewa oś) i ulgi podatkowe na prace B+R jako % PKB, 2018 (prawa oś).	30
Wykres 11. Odsetek personelu B+R w rozbiciu na pracowników naukowych i pozostały personel w stosunku do liczby aktywnych zawodowo osób w 2019 roku.	31
Wykres 12. Udział całkowitego personelu B+R w stosunku do liczby aktywnych zawodowo osób w 2019 roku (lewa oś) i zmiana w p.p. tego wskaźnika na przestrzeni lat 2016-2019 (prawa oś).	32
Wykres 13. Liczba zgłoszeń wynalazków dokonanych przez podmioty krajowe w trybie krajowym i międzynarodowym w latach 2010-2020.	34
Wykres 14. Liczba zgłoszeń patentów dokonanych przez podmioty krajowe w EPO na milion mieszkańców, 2020.	35
Wykres 15. Liczba zgłoszeń wzorów użytkowych dokonanych przez podmioty krajowe w trybie krajowym i międzynarodowym w latach 2010-2020.	36

Wykres 16. Wielkość zatrudnienia w ankietowanych firmach.	38
Wykres 17. Stanowisko osoby udzielającej wywiadu.	39
Wykres 18. Udział kapitału zagranicznego wśród ankietowanych firm.	40
Wykres 19. Działalność o charakterze innowacyjnym prowadzona w ostatnich 3 latach przez ankietowane firmy.	43
Wykres 20. Jak zmieniły się wydatki na prace B+R w ostatnich 3 latach? [podział ze względu na pochodzenie kapitału]	44
Wykres 21. Jak zmieniły się wydatki na prace B+R w ostatnich 3 latach? [podział ze względu na wielkość firmy]	45
Wykres 22. Powody zwiększenia wydatków na prace B+R w ostatnich 3 latach. [podział ze względu na pochodzenie kapitału]	46
Wykres 23. Powody zwiększenia wydatków na prace B+R w ostatnich 3 latach. [podział ze względu na wielkość firmy]	47
Wykres 24. Powody zmniejszania wydatków na prace B+R w ostatnich 3 latach. [podział ze względu na pochodzenie kapitału]	48
Wykres 25. Powody zmniejszania wydatków na prace B+R w ostatnich 3 latach. [podział ze względu na wielkość firmy]	49
Wykres 26. Wykorzystanie zewnętrznych mechanizmów wsparcia działalności B+R. [podział ze względu na wielkość kapitału]	51
Wykres 27. Wykres 26. Wykorzystanie zewnętrznych mechanizmów wsparcia działalności B+R. [podział ze względu na wielkość firmy]	51
Wykres 28. Czy firma planuje skorzystać z ulgi podatkowej na B+R w następnych 3 latach?	52
Wykres 29. Czy firma planuje skorzystać z ulgi podatkowej na B+R w następnych 3 latach?	52
Wykres 30. Powody nieprowadzenia prac B+R.	53
Wykres 31. Poziom znajomości mechanizmów wsparcia działalności B+R wśród firm nieprowadzących prac B+R.	54
Wykres 32. Czy obecność ulgi podatkowej wpłynie na decyzje firmy odnośnie przeznaczenia środków na prace B+R w przyszłości?	54
Wykres 33. Powody, które mogą wpłynąć na decyzję odnośnie podjęcia prac B+R przez firmy (oprócz dostępności ulgi B+R).	55
Wykres 34. Powody nieskorzystania z ulgi B+R. [podział ze względu na pochodzenie kapitału]	58
Wykres 35. Powody nieskorzystania z ulgi B+R. [podział ze względu na wielkość firmy]	59

Wykres 36. Co by należało zmienić w konstrukcji ulgi, żeby firma zdecydowała się z niej skorzystać? [podział ze względu na pochodzenie kapitału].....	61
Wykres 37. Co by należało zmienić w konstrukcji ulgi, żeby firma zdecydowała się z niej skorzystać? [podział ze względu na wielkość firmy]	62
Wykres 38. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby firma zwiększyła wydatki B+R? [podział ze względu na pochodzenie kapitału].	63
Wykres 39. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby firma zwiększyła wydatki B+R? [podział ze względu na wielkość firmy]	64
Wykres 40. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy? [podział ze względu na pochodzenie kapitału]	65
Wykres 41. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy? [podział ze względu na wielkość firmy].....	66
Wykres 42. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)? [podział ze względu na rodzaj kapitału]	67
Wykres 43. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)? [podział ze względu na wielkość firmy]	68
Wykres 44. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji? [podział ze względu na rodzaj kapitału].....	69
Wykres 45. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji? [podział ze względu na wielkość firmy].....	69
Wykres 46. Czy dostępność ulgi podatkowej spowodowała, że firma zdecydowała się prowadzić działalność B+R?	71
Wykres 47. Czy dostępność ulgi podatkowej spowodowała, że firma zdecydowała się prowadzić działalność B+R? [podział ze względu na wielkość firmy]	71
Wykres 48. Od jak dawna firma korzysta z ulg podatkowych na prace B+R? [podział według pochodzenia kapitału]	72
Wykres 49. Od jak dawna firma korzysta z ulg podatkowych na prace B+R? [podział według wielkości firmy].....	73
Wykres 50. Na które kategorie kosztów kwalifikowanych firma przeznaczyła środki w ostatnich 3 latach? [podział według pochodzenia kapitału]	75
Wykres 51. Na które kategorie kosztów kwalifikowanych firma przeznaczyła środki w ostatnich 3 latach? [podział według wielkości firmy].....	76
Wykres 52. Subiektywna ocena konstrukcji ulgi podatkowej na działalności B+R.	78

Wykres 53. Dlaczego konstrukcji ulgi podatkowej B+R została oceniona pozytywnie?.....	78
Wykres 54. Ocena trudności poszczególnych elementów procesu korzystania z ulgi B+R.....	79
Wykres 55. Co należałoby ulepszyć w konstrukcji istniejących ulg, tak, aby korzystanie z nich było łatwiejsze? [podział według pochodzenia kapitału]	80
Wykres 56. Co należałoby ulepszyć w konstrukcji istniejących ulg, tak, aby korzystanie z nich było łatwiejsze? [podział według wielkości firmy].....	81
Wykres 57. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby firma zwiększyła wydatki B+R? [podział według pochodzenia kapitału].....	82
Wykres 58. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby firma zwiększyła wydatki B+R? [podział według wielkości firmy]	83
Wykres 59. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy? [podział według pochodzenia kapitału]	84
Wykres 60. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy? [podział według wielkości firmy]	85
Wykres 61. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)? [podział według pochodzenia kapitału]	86
Wykres 62. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)? [podział według wielkości firmy]	87
Wykres 63. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji? [podział według pochodzenia kapitału]	88
Wykres 64. Jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji? [podział według wielkości firmy].....	89
Wykres 65. Źródła wiedzy na temat ulgi podatkowej na B+R	90
Wykres 66. Czy informacje publiczne na temat ulgi na B+R są dostępne oraz przekazywane w jasny i zrozumiały sposób?	90
Wykres 67. W jakim stopniu, ulga podatkowa na B+R wpływa na decyzje firm w Polsce odnośnie zwiększania inwestycji B+R?.....	91

SPIS TABEL

Strona 109 z 131

Tabela 1. Zestawienie wskaźników dla Polski wykorzystanych w benchmarku w rok 2010 oraz latach 2016-2019.	37
Tabela 2. Subiektywna ocena respondentów odnośnie bycia firmą innowacyjną według wielkości firmy.	40
Tabela 3. Subiektywna ocena respondentów odnośnie bycia firmą innowacyjną według stanowiska respondenta.	41

ZAŁĄCZNIK 2. WZÓR WYKORZYSTANEGO KWESTIONARIUSZA

Jeśli nie jest to zaznaczone w pytaniu, dane pytanie jest jednokrotnego wyboru

I. Część profilująca

P1. Jaka jest liczba pracowników w firmie?

1. 0-9 (Filtr: koniec badania)
2. 10-49
3. 50-249
4. 250+

P2. Czy uważa Pan/Pani, że Państwa firma jest firmą innowacyjną?

1. Tak
2. Nie
3. Nie wiem⁴⁷

P3. Proszę określić czy Państwa firma prowadziła którąś z wymienionych działalności w ostatnich 3 latach oraz czy planuje prowadzić takie prace w najbliższych 3 latach (każdy podpunkt TAK lub NIE):

Rodzaj działalności	P3A Prowadziła taką działalność w ostatnich 3 latach		P3B Planuje prowadzić taką działalność w najbliższych 3 latach	
	1. Tak	0. Nie	1. Tak	0. Nie
1. Zakup licencji, patentów, praw autorskich, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, know-how				
2. Zgłoszenie do ochrony prawnej wynalazku, wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego				
3. Zakup nowych lub ulepszonych maszyn, urządzeń lub oprogramowania				
4. Prototypowanie nowych produktów, usług, procesów biznesowych				

⁴⁷ Opcja „nie wiem”, „trudno powiedzieć”, nie była podawana przy pierwszym przeczytaniu pytania oraz podaniu odpowiedzi, tak aby respondenci nie mogli w łatwy sposób wybrać opcji neutralnej i przemyśleli swoją odpowiedź.

Rodzaj działalności	P3A Prowadziła taką działalność w ostatnich 3 latach		P3B Planuje prowadzić taką działalność w najbliższych 3 latach	
	1. Tak	0. Nie	1. Tak	0. Nie
1. Testowanie nowego produktu/ usługi				
2. Wprowadzenie na rynek nowych produktów lub usług				
3. Usprawnienie procesów biznesowych w przedsiębiorstwie (np. automatyzacja)				
4. Opracowywanie nowych technik kontroli jakości (np. w celu zwiększenia wykrywalności wad)				
5. Prowadzenie prac badawczych w celu zdobycia nowej wiedzy oraz umiejętności				
6. Współpraca z zagraniczną jednostką badawczo-rozwojową należącą do grupy				
7. Zlecenie prac badawczo-rozwojowych komercyjnym dostawcom usług lub niezależnym ekspertom				
8. Zlecenie prac badawczo-rozwojowych uczelniom wyższym lub publicznym instytucjom badawczym				

(Filtr: jeśli w każdym z ostatnich 3 latach „Nie” prowadziła takiej działalności → przejście do A. – P10)

P4. Proszę określić, jak zmieniły się wydatki Państwa firmy na prace B+R w ostatnich 3 latach?

1. Zwiększyliśmy w znacznym stopniu
2. Zwiększyliśmy w umiarkowanym stopniu
3. Pozostawiliśmy na zbliżonym poziomie jak w latach ubiegłych
4. Zmniejszyliśmy w umiarkowanym stopniu
5. Zmniejszyliśmy w znacznym stopniu
6. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P5. Dlaczego zwiększyli Państwo nakłady na B+R?

(pytanie wielokrotnego wyboru)

1. Jest to element długoterminowej strategii firmy/ decyzja kierownictwa
2. Z powodu pozyskania dofinansowania europejskiego lub realizacji określonego projektu/ projektów badawczych
3. Z powodu ulgi podatkowej na B+R
4. Z powodu współpracy z zewnętrzną instytucją badawczą
5. W celu opracowania nowego produktu/ usługi/ technologii
6. Rozwijanie nowych umiejętności wśród pracowników
7. Z powodu przewidywanego wysokiego zwrotu z B+R
8. Inne, jakie?

P6. Dlaczego zmniejszyli Państwo nakłady na B+R?

(pytanie wielokrotnego wyboru)

1. Jest to element długoterminowej strategii firmy/ decyzja kierownictwa
2. Z powodu zerwania współpracy z zewnętrzną instytucją badawczą
3. Z powodu rezygnacji z opracowania nowego produktu/ usługi
4. Pogorszenie sytuacji finansowej firmy
5. Z powodu pandemii Covid-19
6. Z powodu niesatysfakcjonującego zwrotu z prac B+R
7. Inne, jakie?

P7. Czy Państwa firma korzystała z następujących mechanizmów wsparcia działalności B+R w ostatnich 3 latach?

(pytanie wielokrotnego wyboru)

1. Ulga IP Box
2. Krajowe dotacje lub granty
3. Unijne dotacje lub granty
4. Inne, jakie?
5. Nie korzystaliśmy
6. Nie wiem

P8. A teraz proszę wskazać czy Państwa firma korzystała z ulg podatkowych na B+R wynikających z ustaw o innowacyjności w ostatnich 3 latach (m.in. możliwość odliczenia do 100% kosztów kwalifikowanych na działalność B+R)?

1. Tak
2. Nie

P9. Czy Państwa firma planuje skorzystać z ulg podatkowych na B+R wynikających z ustaw o innowacyjności w następnych 3 latach?

1. Tak
2. Nie
3. Nie wiem

(Filtr:P0=2 przejdź do zestawu pytań B. – P16)

(Filtr:P0=1 przejdź do zestawu pytań C. – P24)

II. Zestaw pytań A. (Firmy, które nie prowadzą prac B+R)

P10. Dlaczego Państwa firma nie prowadziła działalności B+R w ostatnich 3 latach?

(pytanie wielokrotnego wyboru)

1. Brak środków
2. Brak potrzeby
3. Specyfika firmy nie wymaga prowadzenia prac B+R
4. Pandemia Covid-19
5. Inne, jakie?
6. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P11. Proszę określić, dlaczego specyfika Państwa firmy nie wymaga prowadzenia prac B+R?

(pytanie otwarte)

P12. Czy słyszał Pan/ Pani o ulgach podatkowych na B+R wynikających z ustaw o innowacyjności (możliwość odliczenia do 100% kosztów kwalifikowanych na działalność B+R)?

1. Tak
2. Nie

P13. Czy słyszał Pan/ Pani o innych mechanizmach związanych z działalnością B+R wpływających na obniżenie podatku dochodowego (np. IP Box)?

1. Tak
2. Nie

P14. Czy uważa Pan/ Pani, że istniejące ulgi podatkowe na działalność B+R wpłyną na decyzje Państwa firmy odnośnie przeznaczenia środków na prace B+R w przyszłości?

1. Tak

2. Nie
3. Nie wiem

P15. Proszę określić, co oprócz dostępność ulg podatkowych wpłynęłoby na podjęcie prac B+R przez Państwa firmę?

1. Polepszenie sytuacji finansowej
2. Pojawienie się potrzeby biznesowej
3. Zatrudnienie specjalisty z obszaru B+R lub ustanowienie komórki w firmie zajmującej się B+R
4. Polepszenie ogólnej sytuacji gospodarczej w kraju
5. Inne, jakie?
6. Nie wiem/ trudno powiedzieć

III. Zestaw pytań B. (Firmy, które prowadzą prace B+R, ale nie skorzystały z ulgi B+R)

P16. Państwa firma prowadziła działalność B+R, ale nie korzystała z ulg podatkowych. Dlaczego?

(pytanie wielokrotnego wyboru)

1. Ulga nie została przyznana/ zaakceptowana w rozliczeniu podatkowym → **przejdź do P17**
2. Firma korzystała z innych mechanizmów wsparcia działalności B+R
3. Brak wiedzy na temat istniejących ulg
4. Brak pewności odnośnie możliwości zakwalifikowania działań firmy jako działalności B+R
5. Niezrozumiałe zasady przyznawania ulgi
6. Brak jasności odnośnie kwalifikowania kosztów na B+R (które koszty można zakwalifikować jak przeznaczone na B+R)
7. Obawa przed błędnym zakwalifikowaniem kosztów i kontrolą organów podatkowych
8. Niska skala działalności B+R
9. Brak czasu na ewidencję działalności B+R
10. Inne powody, jakie?

P17. Dlaczego ulga nie została zaakceptowana w rocznym rozliczeniu podatkowym?

1. Błędne zaklasyfikowanie działalności B+R
2. Błędna ewidencja kosztów kwalifikowanych na B+R
3. Błędna ewidencja czasu pracy pracowników w części związanej z działalnością B+R
4. Inne powody, jakie?
5. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P18. Co by należało zmienić w konstrukcji ulgi, żeby Państwa firma zdecydowała się skorzystać z ulgi? Proszę zaznaczyć dwa najważniejsze elementy.

1. Uprościć zasady spełnienia kryteriów kwalifikujących działania firmy jako działania B+R → **przejdź do P19**
2. Uprościć zasady przyznawania ulgi
3. Przygotować przejrzystszą definicję kosztów kwalifikowanych na B+R
4. Zapewnić większą ochronę przed organami podatkowymi w przypadku niecelowego i błędnego zakwalifikowania środków na B+R
5. Inne powody, jakie?
6. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P19. Proszę określić co by należało uprościć?

(pytanie otwarte)

P20. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby Państwa firma zwiększyła wydatki B+R? Proszę zaznaczyć dwa najważniejsze elementy.

1. Uproszczenie definicji działalności B+R
2. Uproszczenie zasad przyznawania ulg podatkowych na B+R
3. Zwiększenie wysokości ulg podatkowych na B+R
4. Przepisy prawne nie wpływają na decyzje odnośnie B+R w firmie
5. Inne, jakie?
6. Nie wiem

P21. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy?

1. W dużym stopniu
2. W średnim stopniu
3. W niewielkim stopniu
4. W ogóle się nie przekładają
5. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P22. Proszę określić jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)?

1. W dużym stopniu
2. W średnim stopniu
3. W niewielkim stopniu
4. W ogóle się nie przekładają
5. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P23. A teraz proszę określić czy w Państwa firmie dzięki pracom B+R nastąpił wzrost przychodów z wartości niematerialnych i prawnych, takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji?

1. Tak, w dużym stopniu
2. Tak, w średnim stopniu
3. Tak, w niewielkim stopniu
4. Nie
5. Nie wiem/ trudno powiedzieć

IV. Zestaw pytań C. (Firmy, które prowadzą prace B+R i korzystają z ulgi na B+R)

P24. Czy dostępność ulgi podatkowej spowodowała, że firma zdecydowała się finansować B+R?

1. Tak, ulga była głównym powodem inwestycji w B+R
2. Tak, jednak ulga tylko częściowo wpłynęła na podejmowane decyzje odnośnie inwestowania w B+R
3. Nie, ulga nie miała wpływu na działalność w B+R
4. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P25. Skąd wiedzą Państwo o ulgach podatkowych przeznaczonych na B+R?

(pytanie wielokrotnego wyboru)

1. Informacje prasowe
2. Od doradców zewnętrznych (np. biuro księgowo, audytor, itp.)
3. W firmie jest zatrudniona osoba/ komórka odpowiedzialna za B+R/ innowacje
4. Partnerzy biznesowi
5. Inne, jakie?
6. Nie wiem

P26. Czy informacje publiczne na temat ulg na B+R są dostępne oraz przekazywane w jasny i zrozumiały sposób?

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Tylko częściowo
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

P27. Od jak dawna korzystają Państwo z ulg podatkowych na prace B+R?

1. Korzystamy dłużej niż od 2017 roku
2. Od 2017 roku

3. Od 2018 roku
4. Od 2019 roku
5. Od 2020 roku
6. Nie wiem/ nie pamiętam

P28. Na które kategorie kosztów kwalifikowanych firma przeznaczyła środki w ostatnich 3 latach?

(pytanie wielokrotnego wyboru)

1. Wynagrodzenia pracowników w części związanej z działalnością B+R oraz związane z nimi składki na ubezpieczenia społeczne
2. Wynagrodzenia z tytułu umów zlecenia lub o dzieło w części związanej z działalnością B+R, oraz związane z nimi składki na ubezpieczenia społeczne,
3. Nabycie sprzętu specjalistycznego (który nie jest środkiem trwałym) oraz materiałów i surowców bezpośrednio związanych z prowadzoną działalnością B+R
4. Ekspertyzy, opinie, usługi doradcze i usługi równorzędne na potrzeby działalności B+R
5. Odpłatne korzystanie z aparatury naukowo-badawczej wykorzystywanej wyłącznie w prowadzonej działalności B+R
6. Nabycie usługi wykorzystania aparatury naukowo-badawczej wyłącznie na potrzeby prowadzonej działalności B+R
7. Wskazane koszty uzyskania i utrzymania patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestracji wzoru przemysłowego
8. Odpisy amortyzacyjne od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych wykorzystywanych w prowadzonej działalności B+R
9. Inne, jakie?
10. Nie wiem →przejdźcie do P30

P29. Proszę teraz określić procentowy udział wydatków na te kategorie kosztów kwalifikowanych, na które firma przeznaczała środki w ostatnich 3 latach (tylko kategorie zaznaczone w poprzednim pytaniu/ suma do 100%)

Kategoria kosztu kwalifikowanego	% wszystkich wydatków na B+R
1. Wynagrodzenia pracowników w części związanej z działalnością B+R oraz związane z nimi składki na ubezpieczenia społeczne ←pokazywane, jeśli P28=1	

2. Wynagrodzenia z tytułu umów zlecenia lub o dzieło w części związanej z działalnością B+R, oraz związane z nimi składki na ubezpieczenia społeczne ←pokazywane, jeśli P28=2	
3. Nabycie sprzętu specjalistycznego (który nie jest środkiem trwałym) oraz materiałów i surowców bezpośrednio związanych z prowadzoną działalnością B+R ←pokazywane, jeśli P28=3	
4. Ekspertyzy, opinie, usługi doradcze i usługi równorzędne na potrzeby działalności B+R ←pokazywane, jeśli P28=4	
5. Odpłatne korzystanie z aparatury naukowo-badawczej wykorzystywanej wyłącznie w prowadzonej działalności B+R ←pokazywane, jeśli P28=5	
6. Nabycie usługi wykorzystania aparatury naukowo-badawczej wyłącznie na potrzeby prowadzonej działalności B+R ←pokazywane, jeśli P28=6	
7. Wskazane koszty uzyskania i utrzymania patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestracji wzoru przemysłowego ←pokazywane, jeśli P28=7	
8. Odpisy amortyzacyjne od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych wykorzystywanych w prowadzonej działalności B+R ←pokazywane, jeśli P28=8	
9. Inne, jakie? ←pokazywane, jeśli P28=9	
SUMA	100%

P30. Jak Pan/ Pani ogólnie ocenia obecną konstrukcję ulgi podatkowej na działalność B+R?

1. Zdecydowanie pozytywnie
2. Raczej pozytywnie
3. Neutralnie
4. Raczej negatywnie
5. Zdecydowanie negatywnie

P31. Dlaczego Pan/ Pani ocenia pozytywnie/ negatywnie obecną konstrukcję ulgi podatkowej na działalność B+R?

Jeśli „pozytywnie” dla P30=1 lub P30=2; „negatywnie” dla P30=4 lub P30=5 pytanie otwarte, w przeciwnym wypadku przejście do P32.

P32. Proszę ocenić stopień trudności poszczególnych elementów procesu korzystania z ulgi na B+R w skali od 1 do 5 (gdzie 5 to największa trudność):

1. Identyfikacja działań B+R w firmie
2. Identyfikacja kosztów kwalifikowanych do ulgi B+R (nieostra definicja kosztów kwalifikowanych)
3. Ewidencja księgową kosztów kwalifikowanych
4. Ewidencja czasu pracy pracowników w części związanej z działalnością B+R
5. Przygotowanie prawidłowej dokumentacji działalności B+R
6. Skompletowanie dokumentacji potrzebnej do kontroli urzędu skarbowego (jeśli zaszła taka sytuacja)
7. Inne, jakie?

P33. Proszę określić co należałoby ulepszyć w konstrukcji istniejących ulg, tak, aby korzystanie z nich było łatwiejsze? Proszę wskazać 2 najważniejsze odpowiedzi.

1. Zasady przyznawania ulgi
2. Przejrzystszą definicję kosztów kwalifikowanych na B+R
3. Większe wsparcie ze strony administracji publicznej w celu np. pomocy przy klasyfikowaniu kosztów kwalifikowanych
4. Inne, jakie?
5. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P34. Co należałoby zmienić w istniejących przepisach prawnych, żeby Państwa firma zwiększyła wydatki B+R? Proszę zaznaczyć dwa najważniejsze elementy.

1. Uproszczenie definicji działalności B+R
2. Uproszczenie zasad przyznawania ulg podatkowych na B+R
3. Zwiększenie wysokości ulg podatkowych na B+R
4. Przepisy prawne nie wpływają na decyzje odnośnie B+R w firmie
5. Inne, jakie?
6. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P35. W jakim stopniu, Pani/ Pana zdaniem, ulga podatkowa na B+R wpływa na decyzje firm w Polsce odnośnie zwiększania inwestycji B+R?

1. W niewielkim stopniu

2. W średnim stopniu (nie są najważniejsze)
3. W dużym stopniu
4. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P36. Jak prace B+R przekładają się na wyniki finansowe firmy?

1. W dużym stopniu
2. W średnim stopniu
3. W niewielkim stopniu
4. W ogóle się nie przekładają
5. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P37. Proszę określić jak prace B+R przekładają się na wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych (np. nowe produkty wprowadzone na rynek)?

1. W dużym stopniu
2. W średnim stopniu
3. W niewielkim stopniu
4. W ogóle się nie przekładają
5. Nie wiem/ trudno powiedzieć

P38. A teraz proszę określić czy w Państwa firmie dzięki pracom B+R nastąpił wzrost przychodów z WNIIP (wartości niematerialne i prawne), takich jak sprzedaż patentów lub udzielanie licencji?

1. Tak, w dużym stopniu
2. Tak, w średnim stopniu
3. Tak, w niewielkim stopniu
4. Nie
5. Nie wiem/ trudno powiedzieć

Metryczka

P39. Proszę wskazać czy Państwa firma posiada status Centrum Badawczo-Rozwojowego:

1. Tak
2. Nie

P40. Proszę podać branżę działalności:

1. Produkcja artykułów spożywczych
2. Produkcja napojów
3. Produkcja wyrobów tytoniowych
4. Produkcja wyrobów tekstylnych
5. Produkcja odzieży
6. Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych

7. Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
8. Produkcja papieru i wyrobów z papieru
9. Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji
10. Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej
11. Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych
12. Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
13. Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
14. Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych
15. Produkcja metali
16. Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
17. Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych
18. Produkcja urządzeń elektrycznych
19. Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
20. Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
21. Produkcja pozostałego sprzętu transportowego
22. Produkcja mebli
23. Pozostała produkcja wyrobów
24. Inna, jaka?

P41. Jak długo firma istnieje?

1. do 1 roku
2. 1-3 lat
3. 3-5 lat
4. 5-10 lat
5. powyżej 10 lat

P42. Czy firma działa na obszarze Specjalnej Strefy Ekonomicznej?

1. Tak
2. Nie

P43. Proszę wymienić swoje stanowisko:

1. Prezes zarządu
2. Członek zarządu
3. Dyrektor B+R/ ds. innowacji
4. Dyrektor ds. zarządzania jakością
5. Dyrektor handlowy
6. Dyrektor marketingu

7. Dyrektor sprzedaży
8. Dyrektor finansowy
9. Główny księgowy
10. Inny dyrektor/ wicedyrektor
11. Inne, jakie?

P44. Jaki jest udział kapitału zagranicznego w firmie?

1. Większościowy
2. Mniejszościowy
3. Brak
4. Nie wiem
5. Odmowa odpowiedzi

P45. Na jakim rynku działa Państwa przedsiębiorstwo?

1. Na rynku regionalnym
2. Na rynku krajowym
3. Na rynku międzynarodowym tylko w UE
4. Na rynku międzynarodowym europejskim
5. Na rynku międzynarodowym globalnie
6. Nie wiem/ trudno powiedzieć
7. Odmowa odpowiedzi

ZAŁĄCZNIK 3. LISTA UCZESTNIKÓW WYWIADÓW INDYWIDUALNYCH, PANELU MINISTERIALNEGO ORAZ PANELU BIZNESOWEGO

Panel ministerialny

1. Beata L. - Dyrektor Departamentu Innowacji i Polityki Przemysłowej w Ministerstwie Rozwoju, Pracy i Technologii;
2. Marcin S. - Naczelnik Wydziału Rady Innowacyjności w Ministerstwie Rozwoju, Pracy i Technologii;

Panel biznesowy

1. Wojciech W. - Właściciel firmy działającej w branży informatycznej, doradca w Business Centre Club;
2. Aleksander B. - Współwłaściciel firmy działającej w obszarze poligraficzno-fotograficznym;
3. Michał A. - Przedsiębiorca, przewodniczący zarządu fundacji zajmującej się doradztwem z zakresu wdrażania innowacji.
4. Arkadiusz M. - Prezes przedsiębiorstwa działającego w branży motoryzacyjnej;
5. Sławomir B. - Prezes przedsiębiorstwa produkcyjnego działającego w branży biurowej.

Wywiady pogłębione

1. Ryszard F. - Prezes przedsiębiorstwa działającego w branży budowlanej;
2. Sławomir B. - Założyciel i właściciel przedsiębiorstwa działającej w sektorze budowlano-przemysłowym;
3. Anna B. - Dyrektor generalny przedsiębiorstwa działającego w obrębie przetwórstwa żywności;
4. Arkadiusz M. - Prezes przedsiębiorstwa działającego w branży motoryzacyjnej;
5. Sławomir B. - Prezes przedsiębiorstwa działającego w branży biurowej.

ZAŁĄCZNIK 4. OCENA DZIAŁANIA USTAW O INNOWACYJNOŚCI WEDŁUG WYBRANYCH KRYTERIÓW EWALUACYJNYCH

Zawarte poniżej informacje stanowią syntezę wiedzy zdobytej w trakcie prac nad niniejszym dokumentem. Informacje w tym załączniku pozwalają na dokonanie ewaluacji działania ustaw o innowacyjności z perspektywy wybranych kryteriów ewaluacyjnych.

TRAFNOŚĆ

Weryfikacja trafności mechanizmu ulg podatkowych polega na porównaniu celu w jakim zostały wprowadzone oraz potrzeb odbiorców ulg i zbadaniu czy zdefiniowane cele są adekwatne do potrzeb.

Głównym celem mechanizmu ulg podatkowych na badania i rozwój było wprowadzenie silnego bodźca finansowego dla przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną, który miał spowodować, że ich wydatki na prace B+R zwiększą się, a w efekcie, wzrośnie innowacyjność polskiej gospodarki pociągając za sobą wzrost dochodu narodowego i podniesienie poziomu dobrobytu w Polsce. Można stwierdzić, że celem nadrzędnym wprowadzonych ulg podatkowych jest rozwój innowacyjności, z kolei miarą służącą do oceny tego rozwoju jest poziom inwestycji w działalność B+R.

Odbiorcami ulg podatkowych są podatnicy CIT oraz podmioty gospodarcze rozliczające się podatkiem PIT, prowadzące prace badawczo-rozwojowe. Warto dodać, że do prac B+R zaliczają się wszystkie aktywności mające na celu tworzenie nowych produktów i usług (lub poprawa istniejących) oraz działalność, która ma usprawnić operacyjne funkcjonowanie spółki, np. poprzez usprawnienie procesów biznesowych, szkolenie pracowników, wdrożenie nowych technologii.

Potrzeby polskich przedsiębiorstw w obszarze prac innowacyjnych oraz działalności badawczo-rozwojowej są skupione głównie wokół finansów. To najczęściej brak wolnych środków finansowych w spółkach jest przyczyną tego, że nie podejmują się one prac B+R lub tego typu działalność jest wyraźnie ograniczona. Jest to również związane z tzw. 'doliną śmierci innowacji', czyli momentem, kiedy zaangażowane środki w badania i rozwój nie przynoszą jeszcze przychodu z tytułu nowego produktu lub usługi. Właśnie w tym okresie kapitał na prace B+R często wyczerpuje się, a wciąż nie jest generowany dzięki nim przychód zwracający poniesione nakłady inwestycyjne, co tworzy zapotrzebowanie na zastrzyk dodatkowych środków w celu kontynuowania prac. Nawet jeśli na początku firma zdobyła finansowanie publiczne, np. poprzez otrzymanie grantu, nie zawsze starcza ono na pokrycie wszystkich wydatków aż do momentu komercjalizacji i sprzedaży nowego produktu lub usługi. Odpowiedzią są ulgi podatkowe, które poprzez swój mechanizm obniżają podstawę opodatkowania, bezpośrednio wpływając na wzrost wolnej gotówki w firmie.

Z przeprowadzonego na potrzeby tego dokumentu badania przedsiębiorców (N=500), wynika, że aż 71% firm jako główny powód nieprowadzenia prac B+R w ostatnich 3 latach wskazało brak dostępnych środków, co potwierdza, że potrzeby spółek są najczęściej zorientowane wokół środków finansowych. Ponadto respondenci najczęściej (54% przypadków) wskazywali polepszenie sytuacji finansowej firmy jako czynnik mogący wpłynąć na rozpoczęcie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej w przyszłości (inny niż ulga podatkowa). Jako potwierdzenie skuteczności ulgi w zakresie podejmowania decyzji o prowadzeniu prac B+R świadczy fakt, że dla prawie 2/3 przedsiębiorstw (63%), które korzystały w ostatnich latach z ulgi, jej dostępność przyczyniła się do tego, że zdecydowały się one inwestować w B+R. Biorąc pod uwagę powyższe dane, wsparcie w postaci zmniejszenia podstawy opodatkowania, a przez to bezpośredni przyrost środków finansowych, jest adekwatną odpowiedzią na główne bariery wskazywane przez firmy, czyli problem finansowania innowacji ze źródeł wewnętrznych.

EFEKTYWNOŚĆ

W celu weryfikacji efektywności wprowadzonych ulg podatkowych na B+R należy zbadać ekonomiczność tego rozwiązania pod kątem zmniejszenia wpływów budżetowych (skutek finansowy dla budżetu). Innymi słowy czy dochody budżetowe spadają w większym stopniu niż rosną inwestycje w badania i rozwój?

Według dostępnych danych na temat utraconych dochodów budżetowych z tytułu ulgi B+R dla przedsiębiorstw, w 2016 roku wysokość utraconych wpływów wyniosła 39 mln PLN. W 2019 roku wartość ta wzrosła do 483 mln PLN⁴⁸. Zatem nominalna zmiana utraconych dochodów podatkowych osiągnęła w tym okresie 444 mln PLN. Należy zaznaczyć, że formalnie 2017 rok był pierwszym rokiem obowiązywania nowej ulgi podatkowej (i to niepełnej, dopiero od 2018 roku przedsiębiorstwa mogą rozliczać do 100% kosztów kwalifikowanych).

Biorąc pod uwagę poziom wydatków przedsiębiorstw na badania i rozwój (BERD), ich średnioroczny wzrost w latach 2016-2019 wynosił 17,4%. W ujęciu nominalnym, w 2016 roku na działalność B+R firmy przeznaczyły 11,8 mld PLN, w 2018 roku wartość ta osiągnęła 17,0 mld, a rok później 19,0 mld. Z kolei kwoty zgłoszonych przez przedsiębiorców wydatków kwalifikowanych kształtowały się następująco: 1,2 mld w 2016 roku, 2,3 mld w 2018 roku oraz 2,7 mld w 2019 roku⁴⁹. Przyjmując, że wartość kosztów kwalifikowanych zarejestrowanych w Ministerstwie Finansów odpowiada wydatkom na B+R, udział wydatków przeznaczonych na prace B+R zgłoszonych do odliczenia w całości kosztów poniesionych z tytułu B+R wzrósł z 10,2% w 2016 roku do 13,3% w 2018 i 14,2%

---

⁴⁸ Źródło: Ministerstwo Finansów RP, OECD, IMF

⁴⁹ Źródło: Ministerstwo Finansów RP, lata 2018-19 estymowane na podstawie wartości zgłoszonych wydatków CIT oraz wartości wydatków w poprzednich latach; <https://www.gov.pl/web/rozwój-technologie/ulga-na-badania-i-rozwoj>

w 2019 roku. Nominalna różnica kwoty zgłoszonych wydatków kwalifikowanych pomiędzy rokiem 2019, a 2016 wyniosła 1,5 mld PLN.

Z pewnością wprowadzenie ulgi było tylko jednym z wielu czynników, który spowodował wzrost wydatków przedsiębiorstw na badania i rozwój. W celu wyodrębnienia jak silny był ten czynnik warto ponownie posłużyć się przeprowadzonym na potrzeby niniejszych prac badaniem. Według danych, 19% przedsiębiorstw stwierdziło, że dostępność ulgi podatkowej była głównym powodem podejmowania się inwestycji w B+R, a dalsze 44% respondentów określiło, że ulga częściowo wpłynęła na decyzje odnośnie przeznaczania środków na B+R. Świadczy to, że przynajmniej jedna na pięć firm⁵⁰, które zdecydowały się prowadzić prace B+R w ostatnich 3 latach, zrobiła to dzięki istnieniu ulgi B+R.

Przyjmując zatem, że za różnicę w wartości zgłoszonych kosztów kwalifikowanych do odliczenia w latach 2017-2019 wobec roku bazowego 2016 (0,7 mld w 2017 roku, 1,1 mld w 2018 roku i 1,5 mld PLN w 2019, łącznie 3,3 mld PLN) w 19% odpowiada ulga B+R to bezpośrednio dzięki niej skumulowane wydatki na B+R zwiększyły się o 0,6 mld PLN (19% x 3,3 mld PLN). Jednocześnie skumulowana zmiana utraconych wpływów podatkowych za ten okres wyniosła 0,8 mld PLN, czyli bilans netto ('ekonomiczność' wprowadzonego mechanizmu, czyli różnica między skumulowanym wzrostem wydatków na B+R wynikających z ulg a wzrostem utraconych wpływów budżetowych w stosunku do 2016 roku) był ujemny w wysokości -0,2 mld PLN (0,6 - 0,8 = -0,2). Należy jednak pamiętać, że rezultat ten jest wynikiem założenia, że za zmianę w wysokości wydatków na B+R odpowiadają wyłącznie przedsiębiorstwa, które w badaniu odpowiedziały, że dostępność ulgi jest głównym czynnikiem decydującym o inwestycjach w B+R. Po dodaniu 44% spółek, dla których ulga tylko częściowo wpłynęła na finansowanie B+R wartość skumulowanej zmiany kosztów kwalifikowanych do odliczenia rośnie do 2,1 mld PLN, co przewyższa zmianę w utraconych wpływach podatkowych o 1,3 mld PLN (2,1 - 0,8 = 1,3). Dlatego bezpiecznie jest przyjąć, że bilans netto wprowadzenia ulgi B+R za lata 2016-2019 wyniósł pomiędzy -0,2 a 1,3 mld PLN, przez co ekonomiczność (i efektywność) rozwiązania z dużym prawdopodobieństwem jest dodatnia.

Drugim sposobem oceny efektywności wprowadzonych ulg podatkowych jest porównanie średniorocznego wzrostu całkowitych wydatków przedsiębiorstw na B+R w latach poprzedzających wdrożenie ustaw o innowacyjności oraz okresu po ich wprowadzeniu. W okresie 2010-2016 średnioroczny nominalny wzrost wydatków przedsiębiorstw na B+R wyniósł 1,5 mld PLN, z kolei w latach 2016-19 osiągnął 2,4 mld. Z tej perspektywy efekt ulgi podatkowej przyczyniającej się w do podejmowania się inwestycji B+R z pewnością był materialny.

---

⁵⁰ Jest to konserwatywne założenie, ponieważ oprócz 19% firm, dla których ulga B+R była głównym powodem inwestycji w B+R, dla kolejnych 44% ulga była czynnikiem, który wpłynął w jakimś stopniu na przeznaczanie środków na B+R

SKUTECZNOŚĆ

Skuteczność ulg podatkowych można ocenić poprzez weryfikację czy cele ich wprowadzenia zostały osiągnięte. Nadrzędnym celem mechanizmu ulg podatkowych było, jak zostało wskazane w pierwszym paragrafie, wprowadzenie silnego bodźca finansowego dla przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną, który miał spowodować, że ich wydatki na prace B+R zwiększą się, a w efekcie, wzrośnie innowacyjność polskiej gospodarki pociągając za sobą wzrost dochodu narodowego i podniesienie poziomu dobrobytu w Polsce. Czyli celem był wzrost wydatków na badania i rozwój. Oprócz tego warto sprawdzić stopień realizacji celu zawartego w strategii wzrostu społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej 'Europa 2020', zatwierdzonej przez Radę Europejską w 2010 roku (osiągnięcie poziomu nakładów na działalność B+R równego 3,0% PKB UE). Polska zobowiązała się do zwiększenia nakładów na B+R do poziomu 1,70% PKB w 2020 roku⁵¹, a wdrożone ustawy o innowacyjności w 2016 i 2017 roku miały wesprzeć realizację tego celu.

Firmy wraz z rozpoczęciem funkcjonowania 'dużej' ustawy o innowacyjności w 2018 roku mogą odliczać od podstawy opodatkowania do 100% kosztów kwalifikowanych na B+R, co bezpośrednio wpływa na wzrost poziomu dostępnej gotówki. Bez wątpienia taka ulga jest równoznaczna z wprowadzeniem silnego bodźca finansowego dla przedsiębiorstw. Jak zatem kształtował się poziom adopcji wykorzystania dostępnych ulg przez przedsiębiorców? Od 2017 roku, czyli od czasu obowiązywania 'małej' ustawy o innowacyjności (kwoty odliczeń do 50% w przypadku MŚP oraz 50% wydatków osobowych i 30% pozostałych wydatków związanych z pracami B+R w przypadku dużych firm) wartość zgłoszonych wydatków kwalifikowanych wzrosła o 59% (710 mln PLN) w stosunku do roku 2016, kiedy obowiązywała poprzednia ulga B+R⁵². W tym samym czasie całkowita wartość wydatków BERD wzrosła o 13% (1,5 mld PLN), co świadczy o tym, że nowa ulga B+R odpowiadała za 47% tego wzrostu. Jednocześnie udział nakładów przedsiębiorstw na prace B+R, które zostały zgłoszone do odliczeń w całości inwestycji przedsiębiorstw na B+R (BERD) wzrósł z poziomu 10,2% do 14,4%. W kolejnych latach zarówno średnioroczny wzrost wydatków zgłaszanych do odliczeń⁵³ (18% w 2018 roku i 20% w 2019 roku) jak i ich udział w BERD (13,3% w 2018 roku i 14,2% w 2019 roku) były jednak niższe, ukazując, że najsilniejszy efekt nastąpił bezpośrednio po wprowadzeniu 'małej' ustawy o innowacyjności. Niemniej jednak CAGR nakładów zgłaszanych do odliczeń na przestrzeni lat 2016-

---

⁵¹ GUS, Wskaźniki Strategii Europa 2020:

https://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Wskazniki_Europa2020.pdf

<https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/strategia-europa-2020>

⁵² Odliczenie od 10 do 30% kosztów kwalifikowanych zgodnie z ustawą o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem innowacyjności podpisana przez Prezydenta 16.10.2015

⁵³ Poziom zgłoszonych wydatków kwalifikowanych w latach 2018-19 jest estymowany na podstawie wartości zgłoszonych wydatków CIT oraz wartości całkowitych wydatków w poprzednich latach

2019 był wyraźnie wyższy niż CAGR całkowitego BERD w tym samym czasie (31,1% wobec 17,4%), co dowodzi, że adopcja ulgi B+R z każdym rokiem rosła wśród przedsiębiorców, a cel ulgi B+R o większej skali inwestycji w badania i rozwój został zrealizowany.

Należy jednak zaznaczyć, że pomimo wzrostu adopcji wykorzystania ulgi (od 10,2% w 2016 roku do 14,2% w 2019 roku) i rosnącym nakładom na B+R potencjał tego instrumentu wciąż nie jest w pełni wykorzystany. Nadal spora część przedsiębiorców, którzy prowadzą różne prace B+R nie decyduje się skorzystać z ulgi. Respondenci, którzy dotychczas nie stosowali ulgi B+R, nie zrobili tego z następujących powodów: korzystanie z innych mechanizmów wsparcia (39%), niska skala działalności B+R (29%), obawa przed błędnym zakwalifikowaniem kosztów i kontrolą organów podatkowych (25%). Dlatego też można stwierdzić, że ulgi w pewnym stopniu zadziałały w kwestii zwiększenia poziomu innowacyjnych inwestycji, natomiast pole doprawy tego mechanizmu wciąż jest duże.

W kwestii celu zakładanego w strategii 'Europa 2020' (zwiększenia nakładów na B+R do poziomu 1,70% PKB w 2020 roku) z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że nie został on zrealizowany, ponieważ w 2019 roku nakłady na B+R wyniosły 1,32% PKB⁵⁴. Pomimo tego, warto dodać, że w 2016 roku, w momencie uchwalenia pierwszej ustawy mającej silnie wspierać innowacyjność wydatki na B+R wciąż wynosiły mniej niż 1,0% PKB. Osiągnięcie celu 1,70% PKB do 2020 roku było bardzo trudne do zrealizowania. Pomimo tego, cały okres obowiązywania ulg podatkowych 2017-2019, przyniósł łączny wzrost udziału nakładów na B+R w PKB w wysokości aż 0,36 pp.

UŻYTECZNOŚĆ

Użyteczność mechanizmu ulg podatkowych na B+R można oceniać poprzez zbadanie rzeczywistych efektów jego implementacji oraz zgodności z potrzebami odbiorców.

Do głównych rzeczywistych efektów należy zaliczyć fakt, że dla co piątej firmy korzystającej z ulg podatkowych to właśnie dostępność ulgi była głównym powodem prowadzenia inwestycji badawczo-rozwojowych, a dla kolejnych 44% były one dodatkowym czynnikiem motywującym do działania w obszarze B+R. Przełożyło się to na do 0,9 mld PLN dodatkowych inwestycji przedsiębiorców w badania i rozwój w 2019 roku, co stanowiło 0,04% PKB. Poza tym liczba korzystających z ulg (podatników CIT i podatników PIT łącznie) wzrosła prawie pięciokrotnie na przestrzeni lat 2016-2019 (2,469 w 2019 roku wobec 528 w 2016 roku). Wartość odliczeń od podstawy opodatkowania zwiększyła się w tym samym okresie aż dwunastokrotnie (2,542 mln PLN w 2019 roku wobec 206 mln PLN w

---

⁵⁴ Dane za 2020 rok nie są dostępne w momencie pisania niniejszego opracowania

2016 roku), pozostawiając w kasach przedsiębiorców dodatkowe 828 mln PLN, (skumulowana wartość nadwyżki za lata 2017-19 wobec bazowego 2016 roku przed funkcjonowaniem ustaw o innowacyjności). Potwierdza to, że dzięki ulgom przedsiębiorstwa miały nadwyżkę środków finansowych, których brak determinuje niepodjęcie prac B+R⁵⁵. Każda oszczędność wygenerowana dzięki odliczeniom w kolejnych latach mogła zostać przeznaczona na dalsze inwestycje w B+R, tworząc z czasem efekt 'kuli śnieżnej'. Wobec tego, zgodność rzeczywistych efektów wprowadzenia ulg podatkowych z potrzebami ich odbiorców występuje głównie poprzez możliwość zaoszczędzenia pieniędzy, które, jak można zaobserwować są najważniejszym czynnikiem wpływającym na inwestowanie w badania i rozwój. Firmy dotychczas korzystające z ulgi B+R postrzegają jej konstrukcję pozytywnie (7 na 10 ankietowanych przedsiębiorstw), a najważniejszym elementem takiej oceny był fakt, że ulga 'pomaga uzyskać dodatkowe środki/ wsparcie finansowe'.

Biorąc jednak pod uwagę skalę wykorzystania ulgi przez przedsiębiorców, użyteczność tego instrumentu jest dyskusyjna z perspektywy wielu przedsiębiorstw. Pomimo tego, że przeważająca część firm posiada wiedzę na temat ulg B+R (tylko 13% ankietowanych przedsiębiorstw inwestujących w B+R nie słyszało o ulgach), nadal jedynie co 9 firma decyduje się z nich korzystać. Według takich spółek zysk jaki mogą one osiągnąć dzięki uldze nie przewyższa kosztów związanych z ich wykorzystaniem (konieczność dodatkowej ewidencji kosztów, potencjalne kary podatkowe w przypadku błędnej ewidencji).

W celu pełnego spojrzenia na użyteczność mechanizmu ulg podatkowych na B+R konieczne jest wyszczególnienie efektów ubocznych jego wprowadzenia. Główny efekt uboczny to spadek wpływów budżetowych (39 mln PLN w 2016 roku, 111 mln PLN w 2017 roku, 352 mln PLN w 2018 roku i 483 mln PLN w 2019 roku). Biorąc jednak pod uwagę ekonomiczność tego instrumentu, jego bilans netto wprowadzenia (czyli różnica między zmianą wydatków na B+R wynikających bezpośrednio z ulg a zmianą w utraconych wpływach budżetowych) w latach 2016-19 jest z wysokim prawdopodobieństwem dodatni, ponieważ wynosi pomiędzy -0,2 a 1,3 mld PLN.

TRWAŁOŚĆ

Trwałość instrumentu ulg podatkowych, czyli to, w jakim zakresie efekty z jego korzystania są długotrwałe, można zweryfikować poprzez obserwację jak długo firmy z niego korzystają oraz czy korzystają jednorazowo, czy w sposób stały.

Na podstawie wyników z przeprowadzonego badania, można wywnioskować, że trwałość mechanizmu wśród spółek, które dotychczas zdecydowały się z ulg skorzystać i odliczyć od podstawy opodatkowania koszty kwalifikowane jest

---

⁵⁵ Patrz paragraf 1. Trafność

wysoka. Ponadto przedsiębiorstwa korzystają z ulg w sposób stały. Biorąc pod uwagę fakt, że większość ankietowanych firm korzystających z ulgi B+R w momencie przeprowadzania badania były jej odbiorcami dłużej niż jeden rok (76% przedsiębiorstw), a także pozytywną ogólną ocenę konstrukcji ulgi (71%, w tym 30% oceniło konstrukcję ulgi 'zdecydowanie pozytywnie', ponadto jedynie 2% oceniło ulgę negatywnie), należy przyjąć, że te firmy, które zdecydują się z ulgi skorzystać, będą ją ostatecznie oceniać dobrze oraz w kolejnych latach nadal będą ją wykorzystywać. Jest to również istotna obserwacja w kwestii rozpowszechnienia tego mechanizmu, ponieważ przekonanie firm, które jeszcze z niego nie korzystały pozostaje kluczowym elementem (wyniki ankiety sugerują, że jak firma zdecyduje się z ulgi skorzystać to pozostanie odbiorcą mechanizmu również w kolejnych latach).

Pozytywna ocena konstrukcji ulgi najczęściej wiązała się ze stwierdzeniem, że ulga 'pomaga uzyskać dodatkowe środki finansowe' (32%), a także, że jest 'korzystna i pomocna' (18%) oraz zapewnia 'możliwość wydatkowania na dowolny cel' (13%). Wszystkie te odpowiedzi przekładają się na to, że odbiorcy ulg generują ostatecznie większy strumień gotówki. Dlatego nie powinno dziwić, że firmy korzystają z ulg w sposób długotrwały, ponieważ, jak wskazano wcześniej w poniższym opracowaniu, to dostępność środków finansowych determinuje skalę inwestycji w B+R. Skoro firmy chcą inwestować w B+R, widzą potrzebę takich działań, a także dostrzegają ich pozytywne efekty, to będą robić wszystko, żeby tę skalę inwestycji zwiększyć.

